

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KIBRIS-KARPAZ BÖLGESİ, KALEBURNU KÖYÜNDE İNSAN-ÇEVRE
İLİŞKİLERİNİN VE KONUT MEKANININ DEĞİŞİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Asu TOZAN
502970163011

101026

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 5 Haziran 2000
Tezin Savunulduğu Tarih : 21 Haziran 2000

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Ahsen ÖZSOY

Diğer Jüri Üyeleri

Prof.Dr. Orhan HACIHASANOĞLU

Doç.Dr. Mehmet OCAKÇI

 23.08.2000

HAZİRAN 2000

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans Eğitimim boyunca her konuda yardım ve desteklerini esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Ahsen ÖZSOY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde maddi-manevi destekleriyle yanımda olan ve hayatı hep daha anlamlı kılan ailemin tüm değerli üyelerine tüm kalbimle teşekkür ediyorum.

Kaleburnu Köyünde çalışma yapmış olan Mimar Sayın Ersan Saner'e, KKTC Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü (DPÖ) İstatistik Ve Araştırma Dairesi Başkanı Sayın Feridun Kemal Feridun'a, Turizmci ve Araştırmacı Sayın Ali Özel'e, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Türk Kültürü Araştırma Kulübüne, İTÜ Mimarlık Fakültesi Kütüphane görevlilerinden Selma Cin, Sakine Boztepe ve Sevil Özkan'a iyi niyetli yaklaşımları ve her türlü yardımlarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Tezimin hazırlanma aşamasındaki çabalarından dolayı arkadaşlarım Ercan, Ercüment, Havva, Cem, Şaziye ve Emine'ye çok teşekkürler.

Tezimin önemli bir bölümünü oluşturan Kaleburnu Köyündeki çalışmalarım boyunca yardımları ve misafirperverlikleriyle bana kapılarını açan tüm Kaleburnu Köyü sakinlerine ve özellikle alan çalışmam sırasında hep benimle olan Zalihe ve Mesut'a da teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran, 2000

Asu TOZAN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	III
TABLO LİSTESİ	VI
ŞEKİL LİSTESİ	VII
ÖZET	IX
SUMMARY	XI
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı Ve Kapsamı	1
1.2. Kullanılan Yöntemler	3
2. ÇEVRE VE ÇEVRE-DAVRANIŞ ÇALIŞMALARI	4
2.1. Çevre Tanımı Ve İnsan-Çevre İlişkileri	4
2.1.1. Coğrafi Çevre	4
2.1.2. Yaşayan Çevre	5
2.1.3. Kültürel Çevre	5
2.1.4. Yapı Çevresi	7
2.2. Davranış ve Motivasyon (Güdüleme)	8
2.3. İnsan Davranışındaki Kişisel Farklılıklar	11
2.4. Çevre-Davranış Çalışmaları	12
2.5. Çevre-Davranış Etkileşim Mekanizmaları	17
2.5.1. Mahremiyet	18
2.5.2. Kişisel Mekan	19
2.5.3. Psiko-Sosyal Alan (Territoriality)	20
2.5.4. Yakınlaşma (Proxemics) Kuramı Ve Davranışı	22
3. KÜLTÜR VE KONUT FORMU	24
3.1. Kültür	24
3.2. Kültür Değişimi	25
3.3. Kültür Ve Konut	27
3.3.1. Dini İnançlar	29
3.3.2. Aile Strüktürü, Akrabalık Norm Ve Kuralları	29
3.3.3. Çevresel İmgeler	30
3.3.4. Konuta Ait Yaşam Şekli	30
3.3.5. Çalışma Ve Ticaret (Geçim Kaynakları)	30
3.4. Kültür Ve Mekan Organizasyonu	31

4. KIBRIS- KARPAZ KIRSAL KONUT MEKANI DEĞİŞİMİNİN SAPTANMASI 33

4.1. Kıbrıs Hakkında Genel Bilgiler	33
4.1.1. Konum	33
4.1.2. Yeryüzü Şekilleri	34
4.1.3. İklim Ve Bitki Örtüsü	36
4.1.4. Tarım	37
4.1.5. İdari Yapı	37
4.1.6. Kıbrıs'ın Konumu Dolayısıyla Farklı Uygarlıklara Sahne Oluşu	38
4.1.6.1 Neolitik Devir: Kıbrıs'ta İlk Köy Yerleşimi Ve Konut Özellikleri	39
4.1.6.2 Bronz Devri (M.Ö. 3000)	40
4.1.6.3 Roma Dönemi (M.Ö. 50-330)	40
4.1.6.4 Bizans Dönemi (M.Ö.330-M.S.1191)	41
4.1.6.5 Lüzinyan Dönemi (1191-1489)	41
4.1.6.6 Venedik Dönemi (1489-1571)	41
4.1.6.7 Osmanlı Dönemi (1571-1878)	42
4.1.6.8 İngiliz Dönemi (1878-1960)	42
4.1.6.9 Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi (1960-74)	43
4.1.6.10 Son Dönem (1974-1999)	44
4.1.7. Göç	45
4.1.8. Etnik Yapı	46
4.2. Kıbrıs Kırsal Yerleşimleri	46
4.2.1. Karpaz Yarımadasındaki Kırsal Yerleşimler	47
4.2.2. Geleneksel Akdeniz Mimarisi	52
4.2.3. Karpaz Kırsal Yerleşimlerinde Yaşam	54
4.2.3.1 Geleneksel Kıbrıs Köy Yaşamı	55
4.2.3.2 Geleneksel Konut Mekanı	58
4.2.3.3 Günümüz Köy Yaşamı Ve Konut Mekanları	62

5. KALEBURNU KÖYÜNDE KONUT FORMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ 63

5.1. Kaleburnu Köyü Uygulama Çalışmasının Sınırları Ve İçeriği	63
5.2. Çevre-Davranış Çalışmalarına Yaklaşımlar	63
5.2.1. Niceliksel Yöntemler	64
5.2.2. Niteliksel Yöntemler	66
5.3. Köyün Tarihçesi Ve Bugünkü Durumu	66
5.4. Çalışma Kapsamındaki Konut Örnekleri	70
5.5. Çevresel Faktörlerin Geleneksel Ve Günümüz Konutuna Etkileri	126
5.5.1. İklim	126
5.5.2. Yerleşim	127
5.5.3. Malzeme	127
5.5.4. Teknoloji	127
5.6. Kültürel Faktörlerin Geleneksel Ve Günümüz Konutuna Yansımaları	128
5.6.1. Dini İnançlar	128
5.6.2. Aile Stüktürü Ve Akrabalık	129
5.6.3. Çevresel İmgeler	129
5.6.4. Konuta Ait Yaşam Şekli	131
5.6.5. Çalışma Ve Ticaret	132
5.7. Sosyo-Ekonomik Faktörler	133

6. SONUÇ	134
KAYNAKLAR	138
ÖZGEÇMİŞ	142

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1.	K.K.T.C. İlçe, Bucak Ve Kırsal Yerleşim Sayıları	38
Tablo 5.1.	Araştırma Tasarımı Hakkında Verilmesi Gereken Kararlar.....	64
Tablo 5.2.	Çevre Davranış Araştırmalarında Niteliksel Yöntemler.....	66
Tablo 5.3.	Kalebumu Köyünün Yıllara Göre Nüfus Durumu.....	69
Tablo 5.4.	Uygulama Çalışması Örnek Verileri.....	73
Tablo 5.5.	Geleneksel Ve Çağdaş Plan Örnekleri.....	74

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1.	İnsan ve Mekan Arasındaki Dönüşümsel İlişki Şeması.....	9
Şekil 2.2.	Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.	11
Şekil 2.3.	Kamusal, Yarı-Kamusal Ve Yarı-Özel Mekan Örnekleri.....	15
Şekil 2.4.	Mahremiyetim Dinamik Modeli.....	18
Şekil 2.5.	Geleneksel Akdeniz Mimarisinden Bir Sokak Örneği.....	20
Şekil 3.1.	Konut Oluşumuna Etki Eden Faktörler.....	28
Şekil 4.1.	Kıbrıs Adası Haritası.....	35
Şekil 4.2.	Dairesel Planlı Ev.....	39
Şekil 4.3.	Karpaz Bölgesi Haritası.....	48
Şekil 4.4.	Kemerli Yarı Açık Sündürme Mekanı.....	49
Şekil 4.5.	Önde Yarı Açık Mekanı Bulunan Konut Örneği.....	50
Şekil 4.6.	Önü Bahçesiz Doğrudan Sokağa Açılan Konutlar.....	50
Şekil 4.7.	Önde Avlu Ve Dükkan Bulunan Konut Örneği.....	51
Şekil 4.8.	Geleneksel Akdeniz Köy Meydanı Örneği.....	53
Şekil 4.9.	Eğimli Araziye Yerleşim Örneği.....	54
Şekil 4.10.	Kumaş Dokumada Kullanılan "Tezgah" Aleti.....	57
Şekil 4.11.	Yöresel Kıbrıs Köy Evi Planı.....	59
Şekil 4.12.	Kemer Çeşitleri.....	61
Şekil 5.1.	Kalebumu Köyünün Eski Görünümü (1966).....	67
Şekil 5.2.	Kalebumu Köyü Günümüz Görünümü.....	68
Şekil 5.3.	Çalışma Alanı Ve Çevresi.....	70
Şekil 5.4.	Kalebumu Köyünün Farklı Yönlerden Görünüşleri.....	71
Şekil 5.5.	Kalebumu Köyü Genel Haritası Üzerinde Çalışma Alanı Sınırları.....	72
Şekil 5.6.	Kalebumu Köyü Genelinde Kat Adetleri ve İşlevsel Veriler.....	76
Şekil 5.7.	No 1 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	77
Şekil 5.8.	No 1 Konutu Planı.....	78
Şekil 5.9.	No 2 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	79
Şekil 5.10.	No 2 Konutu Planı.....	80
Şekil 5.11.	No 3 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	81
Şekil 5.12.	No 3 Konutu Planı.....	82
Şekil 5.13.	No 4 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	83
Şekil 5.14.	No 4 Konutu Planı.....	84
Şekil 5.15.	No 5 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	85
Şekil 5.16.	No 5 Konutu Planı.....	86
Şekil 5.17.	No 6 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	87
Şekil 5.18.	No 6 Konutu Planı.....	88
Şekil 5.19.	No 7 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	89
Şekil 5.20.	No 7 Konutu Planı.....	90
Şekil 5.21.	No 8 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	91
Şekil 5.22.	No 8 Konutu Planı.....	92
Şekil 5.23.	No 9 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	93
Şekil 5.24.	No 9 Konutu Planı.....	94
Şekil 5.25.	No 10 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	95
Şekil 5.26.	No 10 Konutu Planı.....	96
Şekil 5.27.	No 11 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	97
Şekil 5.28.	No 11 Konutu Planı.....	98

Şekil 5.29.	No 12 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	99
Şekil 5.30.	No 12 Konutu Planı.....	100
Şekil 5.31.	No 13 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	101
Şekil 5.32.	No 13 Konutu Planı.....	102
Şekil 5.33.	No 14 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	103
Şekil 5.34.	No 14 Konutu Planı.....	104
Şekil 5.35.	No 15 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	105
Şekil 5.36.	No 15 Konutu Planı.....	106
Şekil 5.37.	No 16 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	107
Şekil 5.38.	No 16 Konutu Planı.....	108
Şekil 5.39.	No 17 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	109
Şekil 5.40.	No 17 Konutu Planı.....	110
Şekil 5.41.	No 18 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	111
Şekil 5.42.	No 18 Konutu Planı.....	112
Şekil 5.43.	No 19 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	113
Şekil 5.44.	No 19 Konutu Planı.....	114
Şekil 5.45.	No 20 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	115
Şekil 5.46.	No 20 Konutu Planı.....	116
Şekil 5.47.	No 21 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	117
Şekil 5.48.	No 21 Konutu Planı.....	118
Şekil 5.49.	No 22 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	119
Şekil 5.50.	No 22 Konutu Planı.....	120
Şekil 5.51.	No 23 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	121
Şekil 5.52.	No 23 Konutu Planı.....	122
Şekil 5.53.	No 24 Konutu İle İlgili Bilgiler.....	123
Şekil 5.54.	No 24 Konutu Planı.....	124
Şekil 5.55.	Kaleburnu Köyü Çalışma Alanı Vaziyet Planı.....	125
Şekil 5.56.	Geleneksel Kıbrıs Sandalyesi Ve Mekan İçinde Kullanımı.....	131

KIBRIS-KARPAZ BÖLGESİ, KALEBURNU KÖYÜNDE, İNSAN-ÇEVRE İLİŞKİLERİNİN VE KONUT MEKANIN DEĞİŞİMİ

ÖZET

Bu çalışma konut formunu etkileyen faktörlerin değişiminin, konut mekanındaki yansımalarını saptamaya yöneliktir. Örnek olarak seçilen Kıbrıs-Karpaz Bölgesi Kaleburnu Köy Yerleşiminin, gelişmeye başladığı geleneksel dokuyu içeren bir bölümünde konut tipinin teknoloji, politika, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerde meydana gelen değişimler sonucunda, insan-çevre ilişkileri ve konut mekanı oluşturma bağlamında farklılaşma boyutunun saptanmasına yöneliktir.

Bu tez çalışması genel olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi 1-3 bölümleri içeren, insan-çevre ilişkilerini araştıran çalışmalar ve bazı temel kavramların açıklamalarının yapıldığı kuramsal kısımdır. İkinci kısım ise, 4-6 bölümlerden oluşan, çevre-davranış araştırmalarında kullanılan yaklaşımlar ve veri toplama yöntemleriyle gerçekleştirilen alan çalışması verilerinin kuramsal kısımda bahsedilen kavramlar ışığında tartışılarak yorumlanmasını içermektedir.

Birinci bölümde, genel bir girişle çalışma alanının tanıtılması, tezin amacı ve kapsamı, yapılan çalışmada kullanılan yöntemler yer almaktadır.

İkinci bölümde, insanın etkileşim içinde bulunduğu “çevre” tanımı, coğrafi, yaşayan, kültürel ve yapı çevresi konuları; “davranış” ve davranışa enerji, yön veren “motivasyon”; insan davranışındaki farklılıklar; çevre-davranış çalışmalarında modeller; mahremiyet, kişisel mekan, psiko-sosyal alan (territoriality), yakınlaşma (proxemics) kuramını içeren etkileşim mekanizmaları konularından bahsedilmektedir.

Üçüncü bölümde, kültür kavramı, kültür değişimi ve sınırları; konut formunu etkileyen kültürel faktörler tanımlanmaktadır.

Dördüncü bölümde, Kıbrıs-Karpaz Bölgesinde, Kaleburnu Köyü uygulama çalışmasının daha iyi algılanması amacıyla yönelik olarak Kıbrıs hakkında genel bilgiler ve Akdeniz Geleneksel Mimarisi ile benzerliklerin daha iyi algılanabilmesini sağlayacak bölüm bulunmaktadır.

Beşinci bölümde, Kaleburnu Köyü uygulama çalışmasının sınırları ve içeriği kısmında köyün tarihçesi ile günümüzdeki durumu anlatılmakta, arkasından çalışma kapsamındaki konut örnekleri ile ilgili verilerden oluşan kısım ve sonra da konut formunu etkileyen faktörlerin incelenen konut örnekleri üzerindeki saptamaları ile, geleneksel ve çağdaş konutlarla ilgili karşılaştırmalı bölüm yer almaktadır.

Altıncı bölümde ise uygulama çalışmasında varılan sonuçların tez genelinde tartışılarak saptanan durumun ortaya konması, ve gelecekle ilgili öneriler yer almaktadır.

THE VARIATION OF MAN-ENVIRONMENT RELATIONS AND HOUSE FORM IN CYPRUS-KARPAZ REGION, KALEBURNU VILLAGE

SUMMARY

This study is an analysis of the variation in design of home environments and their surroundings by the changing effects of technology, politics, socio-economic factors and changes in culture. The selected case study area in Kaleburnu village is the first settlement area of the village which have vernacular and contemporary dwellings. The case study is realized by the help of the man-environment studies and some research approaches. The changing quality of the home environments is argued.

This study contains two main sections. The first is the theoretical section at 1-3 chapters, which contains man-environment studies and some other basic concepts definitions. The second is at 4-6 chapters are about the case study and general argument of the collected data, by the help of the first (theoretical) section. At this section some techniques and approaches of man-environment studies used for collecting information.

The first chapter is about the aim, the general concept of the thesis and used techniques.

In the second chapter first the meaning of the environment is defined. The environment is classified into four, as geographical, living, cultural, built environments and their explanations.

And afterwards motivation, behaviour and needs are defined. Motivation make people to behave towards to obtain the needed things and create spaces. Behaviour occurs in the three psychological processes. These are perception, cognition and spatial behaviour. The needs hierarch created by Psychologist Abraham Maslow is given as a complementary element to the subject.

Differences in acting a behaviour is the result from personal differences which depends upon the cultural, social, personal, physiological and environmental sub-systems.

Briefly the main theoretical approaches in environment-behaviour studies are explained.

At the end of the second chapter basic interactional mechanisms are defined. The topics of subjects are privacy, personal space, territoriality and proxemics.

In third chapter, the culture subject, the types of changing processes in culture as diffusion, acculturation, culture, culture-shock, trans-culturation is studied. Boundaries of Culture differ from civilisations and they are not synchronous. At the end of the chapter there are cultural factors that effects the house form. Some of these factors explained more detailed because these factor are related to case study section.

In chapter four, there are some information about Cyprus to help to understand the case study area's conditions easily. The position of Cyprus, terrestrial informations, climate and vegetation, administrative informations, historical background, migration and ethnic informations topics are constituted this part. The explanations about Cyprus rural settlements gives the taste of Mediterranean Vernacular Architecture. There is a section about Mediterranean Vernacular in order to remind the characteristics of this type.

The fifth chapter is about Kaleburnu Village case study. There are some general information about village, the specification of case study boundaries and the used methods at first part of this chapter. At the following section the studied building examples with their user, building and pleasure informations; and houses detailed drawings with their furniture and near surroundings.

At second part, the examples are evaluated through the factors have effects on the house form. Briefly these are environmental, cultural, and socio-economical factors. The vernacular and contemporary examples compared and the great change of home environments are emphasized.

The sixth chapter is about the results of the thesis and some future directions about the Cyprus Vernacular Architecture in the identity of Kaleburnu Village.

1. GİRİŞ

İnsanoğlu yüzyıllardan beridir dünyanın farklı yerlerinde kendilerine en uygun mekanları yaratma çabası içinde olmuştur. Bu mekanlar aslında birçok etken biraraya gelerek oluşturulmuş bir sentez ve mevcut ihtiyaçlara en iyi cevap veren ürünler olmaktadır. Kullanıcısıyla yaşayan bu mekanlara zaman faktörü eklenince çoğu kez değişim kaçınılmaz bir sonuç haline gelmektedir. Çünkü kullanılırken ve sonraki nesillere aktarılırken farklılaşan teknolojik, sosyo-ekonomik, kültürel, siyasi şartlar karşısında bu mekanlar yeniliklere uyum anlamına gelen değişikliklere uğramaktadırlar.

Özellikle Endüstri Devrimi ile hayatın her yönünü çok hızlı etkilemeye başlayan teknolojik gelişmeler yaşama mekanlarına da aynı hızla yansımaya başlamıştır. Tüm bu yeniliklere cevap veremeyecek durumda olan mekanlar terk edilerek eskimeye bırakılmışlardır. Fakat oluşturulan veya yaşamak için seçilen yeni mekanların da toplumların değerler sistemine ne kadar uyan çözümler olduğu tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle endüstrileşmiş ülkelerde çarpık yapılaşma sorgulanıp sebeplerinin aranması çalışmaları önemli boyutlar kazanmıştır.

Mevcut geleneksel dokuların korunması ve yeni tasarımlara veri oluşturabilecek evrensel değerlerinin yeni teknolojilerle desteklenerek ideal çözüme ulaşma çabaları gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Bu çalışmalardan önce yapılması en uygun çalışma ise belirlenen bölgede son durumun ne olduğunu ortaya koymaktır. Geleneksel yapıların ve dokunun ne durumda olduğu, kullanıcıların tanımaya yönelik veri toplanması, çevresel gelişmelerin hangi doğrultuda olduğunun saptanması ve gelecekle ilgili neler yapılabileceğinin araştırılmasında ilk adım olabilir.

1.1. Çalışmanın Amacı Ve Kapsamı

Karpaz Bölgesi, konum olarak Kıbrıs'ın kuzey-doğusunda bulunan yarımada olarak verilen isimdir. Girne dağlarının uzantıları olan yükseltiler, yerleşimlerin özgün yapısında önemli belirleyicilerden biri olan coğrafi çevreyi oluşturmakta ve kırsal

yerleşimlere ayrı bir mekan zenginliği kazandırmaktadır. Bu mekanların şekillenışı ortalama 50-60 yıl öncesine kadar yüzyıllardır süreklilik gösteren geleneksel tarzda devam etmekteydi. Siyasi değişikliklere bağlı olarak, dünyadaki hızlı gelişmenin de etkisi ile Kıbrıs'ta yaşanan teknolojik, sosyo-ekonomik, toplumsal, ve kültürel değişim konut şekillenmesini de etkilemiştir. Değişim kırsal yerleşimlerin geleneksel görünümü ile işlevsel niteliği olan "üretim birimi" olma özelliğini de kısmen etkilemiştir.

Daha önce pek çalışılmamış Karpaz Bölgesinin özgün bir kırsal alanında insan-çevre etkileşimi çerçevesinde şekillenen konut mekanı ve çevresini ele alan saptamaya yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Amaç, çevre-davranış çalışmaları kapsamında yapılan araştırmalar, oluşturulan modeller, yaklaşımlar ve temel kavramlardan yararlanarak bilimsel bir bakış açısı ile veri toplama ve değerlendirme yapmaktır. Çalışmada, belirlenen alan sınırları içinde geleneksel ve günümüz koşullarında tasarlanan konutlar ve kullanıcıları hakkında biraraya getirilen veriler, konut formunu etkileyen faktörler çerçevesinde karşılaştırılacak ve mevcut durum objektif bir bakış açısıyla ortaya konmaya çalışılacaktır. Konut formunu etkileyen faktörler çevresel, kültürel ve sosyo-ekonomik faktörler olarak ele alınacaktır.

Bu nitelikteki çalışma yöre özelliklerini tanıma amaçlı olması yanında, yüzyıllardır hiç bu kadar değişim dinamiğine sahip olmamış Karpaz kırsal yerleşim mekanları hakkında geleceğe dönük, biraraya getirilmiş veri oluşturma isteğini de barındırmaktadır.

Bu yerleşimlerde fiziksel çevredeki değişim yanında demografik yapının da azalan grafiği dikkat çekicidir. Birçok nedenden dolayı, kırsal nüfus Kıbrıs'ın büyük şehirlerine ve dış ülkelere göç etmektedir. Çalışmanın akışı içinde bu durum da konuyla bağlantılı olarak irdelenecektir.

İnsan-çevre ve kültür etkileşiminin mekana yansımalarının boyutları ve şekilleri farklı toplum ve coğrafyalara göre farklılıklar göstermektedir. Çevre-davranış çalışmaları kapsamında birçok araştırmacı tarafından farklı çalışmalar yapılmış ve birçok modeller oluşturulmuştur. İlk olarak insanın içinde bulunduğu çevre, insan-çevre ilişkileri ve bu ilişkileri araştıran çevre-davranış modelleri kısaca tanıtılacaktır. İnsanın farklı durumlarda başvurduğu çevre-davranış etkileşim mekanizmaları ve konut mekanının şekillenmesinde önemli belirleyici etkilere sahip olduğu savunulan kültür konusuna da değinilecektir.

Uygulama yapılan çevrenin özelliklerine daha uygun olduğu düşünöldüğü için çalışma tek bir kavramsal model çerçevesi içinde ele alınmayıp, birden fazla modele dayandırılacaktır.

1.2. Kullanılan Yöntemler

Çalışmada, çevre-davranış modelleri, etkileşim mekanizmaları ve incelenen örnekler doğrultusunda derlenen ströktör göz önünde bulundurularak, özgün karaktere sahip Kıbrıs, Karpaz kırsal yerleşimlerinden Kaleburnu örneğinde insan-çevre etkileşimi araştırılmış ve saptamaya yönelik toplanan veriler kuramsal bilgiler yardımıyla organize edilip yorumlanmıştır.

Alan çalışmasının yer aldığı bölümde önce çalışmanın yapıldığı ortamın daha iyi algılanmasına zemin oluşturacağı düşünölen Kıbrıs hakkındaki genel bilgiler verilmiştir. Sonra da anket, görüşme, fotoğraf, röleve çıkarma, gözlem ve arşiv teknikleri kullanılarak toplanan veriler biraraya getirilmiş ve çalışma genelinde tartışılarak sonuç çıkartılmıştır.

2. ÇEVRE VE ÇEVRE-DAVRANIŞ ÇALIŞMALARI

2.1. Çevre Tanımı Ve İnsan-Çevre İlişkileri

Çevre kelimesi coğrafyacılar tarafından arazi formu ve iklim, psikologlar tarafından insanlar ve kişilikleri, sosyologlar tarafından sosyal organizasyon ve oluşumları ve mimar tarafından binalar ve çevresine karşılık gelecek şekilde kullanılmaktadır. Kelime farklı sınıflandırma içinde verdiği hizmet amacına göre değişmektedir (Lang,1987).

İnsanın çevresinden bağımsız varolması mümkün değildir: insan ve çevre birbirlerini karşılıklı etkilerler. (İmamoğlu, 1992)

Rapoport'a göre çevre, eşyalarla eşyalar, eşyalarla insanlar, ve insanlarla insanlar arasındaki ilişkiler dizisi olarak görülebilir. Bu ilişkiler düzenlidir, kalıp ve strüktürleri vardır. Ve çevre, eşyalar ve insanların rasgele birarada toplanması değildir (Rapoport, 1990).

Yukarıdaki tanımlardan yararlanarak çevreyi coğrafi çevre, yaşayan çevre, kültürel çevre ve yapısal çevre olarak alt başlıklara ayırabiliriz.

2.1.1. Coğrafi Çevre

Coğrafi çevre (terrestrial) katı, likit ve gaz elemanlar içermektedir. Katı çevreye ait değişmezlik ve buna bağlı süreklilik hayvanlara, insanlar da dahil, bir yerden başka yere hareket etme imkanı ve kendilerini yanlışsız yönlendirmeyi sağlamaktadır. Yeryüzüne ait maddeler insanlar ve bazı hayvanlar tarafından yeniden birleştirilerek yapay cisimler (maddeler) oluşturulmaktadır (Von Frisch, 1974). Böylece insanlar doğal olandan daha çok işlerine yarayan yüzey biçimleri oluştururlar. Ve bunu oluşturmak için doğal ve yapay malzemeler kullanırlar (Lang, 1987).

İnsanlar coğrafi etkileri azaltmak için teknikler geliştirmiş olsalar da, bir insan dünyanın her bölgesinde aynı uyumu gösteremez. Uç noktalardaki coğrafi koşullar

insan hayatının devamı için pek uygun değildir, bu yüzden insan yoğunluğu orta kuşak iklim bölgelerinde daha fazladır.

Kurt Koffka (1935) coğrafi çevre ve davranışsal çevre ayırımını yapmıştır. Coğrafi çevre, nesnel çevre anlamına ve gerçekten insanın etrafında bulunanlara karşılık gelmekte; davranışsal çevre ise nesnel çevreyi kavramaya yarayan ve davranışların temelini oluşturan imajlardan oluşmaktadır. Yaşam için gerekli olan tüm formlar öznel coğrafi bağlamlarda mevcuttur. Bazı şeyler yeryüzünün her yerinde mevcuttur fakat diğer şeyler çeşitlilik göstermektedir. Yerçekimi her yerde bulunmakta fakat dağlar, vadiler, ağaçlar, denizler, göller ve bitki örtüsüne ait bazı şekillerin dağılımı çeşitlilik göstermektedir. Bazı yerler diğerlerine göre daha verimlidir (Lang, 1987). Bu karakterlerin bazılarının biraraya gelerek düzenlenmesiyle insanların davranışlarını etkileyen farklı yerel etkiler oluşmaktadır. Farklı özellikteki bölgeler bazı canlıların yaşamını güçlendirirken diğer canlılar için uygun olmaz.

2.1.2. Yaşayan Çevre

Coğrafi çevre üzerinde hareket eden ve yaşamsal aktivitelerini sürdüren insanlar ve hayvanlar yaşayan çevreyi oluşturmaktadır.

Bu çevrede canlıların kontrol derecesi değişmektedir. Bazı türler hayatlarını kontrol ederken, çevresindeki türlerin de hayatlarını biçimlendirir. İnsan bu türler arasında en etkin olanı kabul edilebilir (Lang, 1987).

Yaşayan çevreyi oluşturan insanlar ve hayvanlar coğrafi çevreyi kullanarak hareket ederler, ve yaşamlarını sürdürebilecekleri uygun ortamları arayıp bulma ve yaratma yönünde girişimlerde bulunmaktadır.

Yaşam sadece coğrafi çevrede oluşur ve o çevre, hayatı güçlendiren niteliklere sahiptir. Farklı özelliklere sahip organizmalar kendilerine uygun yerler bulmuşlar ve yaşamlarını devam ettirmektedirler. Bir organizmanın çevresi, başka organizmaları da kapsamaktadır. Bunlardan bazıları aynı türdendir, dolayısıyla bir kişiye ait olan çevre, yaşayan, sosyal bileşen içermektedir.

2.1.3. Kültürel Çevre

İnançlarımız ve diğer insanlara olan tutumlarımız, coğrafi çevre koşullarının etkileri, toplum içindeki rollerimiz ve günlük aktivitelerimizi gerçekleştirme şekillerimiz

kültürümüzün birer parçalarıdır. İnsan için yaşam, kültürün bir parçasıdır ve kültürün içinde varolmaktadır.

Toplum bünyesinde oluşturulan yazı, resim ve mimari eserler toplumdaki düşüncelerin kültür sınırında iletişimini sağlar. Kültürel çevreyi oluşturan bu elemanlar insanların tarihlerini de yansıtmaktadır. Kültürel çevreye ait değerler sonraki nesillere aktararak devam eder (Lang, 1987).

İnsanlar kültürlerinden birşeyler alarak bir yerden başka bir yere göç etmişlerdir, dolayısıyla dünyanın birçok yerinde kültürün, geçmiş durumların sembolik mirası olduğu görülmektedir (Lang, 1987). Bu da farklı kara parçalarında yaşayan farklı toplumlar arasındaki benzerlikleri açıklamaktadır. Diğer bir deyişle yeni kara parçaları üzerinde yeniden şekillenen kültürler çok farklı görünse de özlerinde aynı mirasa sahip olmanın verdiği benzerlikler gösterebilir.

Aiello ve Thompson (1980) yaptıkları çalışmada insanların aktif mekan kullanımı ve sosyal etkileşimi düzenlemek için fiziksel çevreyi şekillendirmedeki kültürler arası farklılıkları incelenmiştir. Az gelişmiş toplumlarda (örneğin Mısırlılar ve Nil Nehri) doğadaki cisimlere duyulan hayranlık; belirlenmiş bir coğrafik alanda yiyecek sağlama amacıyla belirli bir topluluğun bir yerden bir yere gezmesi (örneğin göçebe Arap kabileleri) düşünülürse bir kültürün şekillenmesinde doğal çevrenin müthiş etkisi görülmektedir. Bu nedenle kültürel uygulamalar çoğu kez çevrenin değişikliğiyle sonuçlanır. Doğal çevreyi benimsemekle de, yapı çevresi ile insanlar, fiziksel settingi kontrol etme veya değiştirme girişiminde bulunurlar. Bu yapı çevreleri insan ihtiyaçlarına uygun ve geçerli olan görüşleri, yaşam stilini ve gelenekleri yansıtmaktadır. Böylece, kültürel değerler insanların algılama ve çevre hakkındaki görüşlerini etkilemektedir. Yapı çevresi kültür ürünü olduğu için normların, geleneklerin ve değerlerin iletilmesi için bir araç olarak, gelecek nesillerin şekillenmesine yardımcı olur. Örneğin İngiltere’de çok ağır ahşap kapıların kullanılması gelecek nesillere, mahremiyetin İngiliz kültüründe ne kadar önemsenen bir karakter olduğunu göstermeye yardımcı olacaktır.

Kültürel çevre yaşam biçimimizi ve genel toplumsal değerleri yansıtırken, davranışın oluşma biçimindeki etkenlerin başlangıç noktasıdır. İnsanın fiziksel çevresine ve sosyal çevresine kendi kimliğini yansıtması kültürel çevrenin bir sonucudur (İnan, 1996).

Sosyal sistemler eskiden beri süregelen iletişim sürecine göre değişmektedir. İletişim örnekleri, rolleri ve yöntemleri öğrenilmekte ve de kültürden kültüre çeşitlilik

göstermektedir. Bir insan davranışı, bir sosyal sistem veya kültür referans alınmadan anlaşılamaz, fakat coğrafik çevre referans alınmadan anlaşılabilir (Lang,1987).

Her kültür kendine ait tarihe sahip olduğu için tektir. Ve her topluluk kendi tarihinden gelen süreklilik içinde zamana ve gelişmelere ayak uydurarak yaşamaktadır. Bazı toplumlar yaşadıkları çevrede kültürel sürekliliğin devamını gelişmelere kapalı olarak sağlayabileceklerini savunurken, bazıları da her türlü gelişmeye açık olarak güncel değişimlerle birlikte bu sürekliliği yakalamaya çalışmaktadır.

2.1.4. Yapı Çevresi

Yapı çevresi insan ile evren arasındaki ilişki sonucu meydana gelmiş geçici ve kalıcı ifadelerin bir birleşimidir. Her iki unsurun da doğasına uygun olarak gerçekleşir ve insanın fiziksel ihtiyaçlarının tatminine yöneliktir. İnsan, yapı çevresini devamlı olarak şekillendiren ve düzenleyen çabanın hem merkezi hem de hareketli temas yüzeyidir. Bu şekillendirme kararlı bir biçimde yapılır ve sonuçta insanın etrafında bir mikro iklim oluşturur (Ateşin, 1997).

Sommer (1974) doğal çevreye adaptasyon ve kültürel değerlerin, yapı çevresinin şekillenmesinde önemli yeri olduğunu savunmaktadır. Küçük, geleneksel toplumlarda binaların mimari formlarında çok fazla ortak karara sıkça rastlanıyorsa bu tür toplumlarda binaların mimari tasarımlarının iklim ve kültürel geleneklere uyma sonucunda geliştiğini belirtmektedir(Aiello, 1980).

Bağlamı *yerel, bölgesel ve evrensel* dışsal kuvvetler olan yaşama mekanının, yapı çevresini şekillendirmede önemli rolü olduğu tahmin edilmektedir. Yapı çevresinde mimari ürün olarak, bir işlev vermek için oluşturulan mekansal organizasyonların düzeni, genel anlamda mimarlık yapmak, özelde ise mekan oluşturmaktır (placemaking). Amacı olan bir aktivite üretim, bu üretim yoluyla da yeni ihtiyaçlar oluşması sonucu ortaya çıkar. Mimari objeleri şekillendiren *insan etkileri* (=işlev, teknoloji, estetik) *biçim* ve *üretim* ilişkisiyle üretimi etkileyen güçlerin arasında oluşturulan diyalektik tarafından biçimlenir. İnsan etkileri olarak verilen *işlev*, tarz ve ihtiyaçlara cevap verme derecesi; *teknoloji*, yetenek malzemeyi oluştururken aktarılan bilgi ve inşa etme; *estetik* de, sanatsal yeteneğin ifadesi ve paylaşılmış değişikliği içeren biçim vermedeki müşterek anlam olarak kullanılmaktadır (Stea, Turan, 1993).

Yapı çevresinin şekillenışı insanın coğrafi çevrede yaptığı değişiklikler olarak yorumlanabilir. Yapı çevresi ve mekansal davranış arasındaki ilişki oldukça karmaşıktır. Wohlwill (1970) tarafından ayrılan, insan davranışı ve fiziksel çevre arasındaki işlevsel ilişkinin üç formu aşağıdaki gibidir:

- Birinci tür ilişkide çevresel bağlam içinde oluşacak belirli davranış veya davranış kalıplarını çevre sınırlandırır.
- İkinci tür ilişki belirli bir çevrenin niteliklerini oluşturacak bazı karakterler burada oturanların davranışlarını ve kişiliklerini etkiler.
- Üçüncü tür ilişkide çevre güdüleme (motive etme) gücüne sahiptir, bunun sonucunda ya güçlü duygular veya düşünceler, yaklaşımlar ya da davranışın engellenmesi veya adaptasyon oluşur.

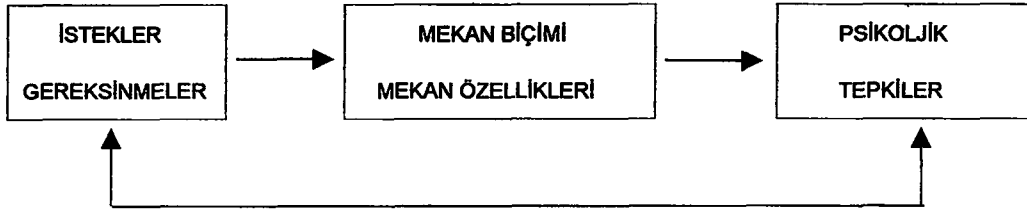
İnsan-çevre ilişkilerinin daha iyi anlaşılabilmesi için insan davranışının ve doğada değişiklikler, yeni oluşumlar yaratmasının sebebinin daha iyi anlaşılması gerekir. Bu nedenle de insan davranışına ve ona yön, enerji veren güdüleme (motivasyon) konularına değinmenin aydınlatıcı olacağı düşünülmüştür.

2.2. Davranış ve Motivasyon (Güdüleme)

Davranış ne tam olarak fiziksel çevre tarafından belirlenir, ne de onun mekansal bağlamı olmadan var olur. Fiziksel ortam bazı davranışları destekleyebilir, bazılarını desteklemeyebilir; eğer bir amaca ulaşmak için güdü (motivasyon) yeterince güçlü ise, birey o ihtiyacı karşılamak için kendi davranışını veya ortamı uyduracaktır (Özsoy, 1983).

Mekan, insan boyutunun varolmasıyla anlam kazandığından içinde yaşayan kullanıcıların fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinmelerini de karşılaması gerekmektedir (Çahantimur, 1997). Winston Churchill'in "önce biz binalarımızı şekillendiririz sonra da binalarımız bizi şekillendirir" deyimini mekanla kullanıcıları arasındaki dönüşümsel ilişkiyi çok iyi bir şekilde anlatmaktadır. Buna dayanarak insan ve mekan birbirlerini karşılıklı etkiler sonucuna varabiliriz. (Şekil 2.1.)

İnsanların ihtiyaçlarını tatmin amacı ile yaptığı davranışlar başlıca üç psikolojik süreç çerçevesinde gelişir. Bunlar algılama, kavrama ve mekansal davranıştır ve insanın çevresine uyma ve üstünlük kurmasını sağlamakta işlevsel bir rol oynarlar (Özsoy, 1983).

Şekil 2.1. İnsan ve Mekan Arasındaki Dönüşümsel İlişki Şeması (Çahantimur, 1997).

Algılama enformasyon alma, *kavrama* onun değerlendirilmesi, *mekansal davranış* ise bunların sonucu açığa çıkan bir eylem ve tepkileridir. İnsanın mekansal davranışını çözümlemek için iki yararlı birimden biri, esas olarak bir ortamda (setting) yer alan eylem sırasının organizasyonu ile ilgili olan eylem sistemleri, ya da davranış akımları; diğerleri ise, ortam ve yinelenen davranış örüntüsü arasındaki ilişki ile davranış ortamıdır. Mekansal davranış, bireyin fizyoloji, kişilik, sosyal grup üyeliği ve kültürü ile içinde bulunduğu çevre tarafından etkilenir (Özsoy, 1983).

Davranış örüntüleri güdüler, algılar eylemler bütünü ile kurulur. Davranış, organizmanın algılanan ve kavranarak organize edilen ihtiyaçlarını karşılamak için amaca yönelik bir girişimi olarak düşünülebilir. Davranışın amaçlılığı, yalnız kişinin eylemlerini değil algılama ve zihin süreçlerini de etkileyen bir belirleyicidir. Kişi hangi bilginin ihtiyaçlarına uygun olduğunu seçer ve dış dünyanın ilgisiz özelliklerine, görelilik olarak habersiz kalır. Sonra bu bilgiyi, amaçlarına ulaşmak için organize eder. Eğer çevre onun amaçlarına ulaşması için potansiyel taşımıyorsa;

- kişi onu yeniden organize edebilir,
- yeni bir çevreye gidebilir,
- yeni davranışsal tepkiler öğrenebilir (Özsoy, 1983).

Davranış, gereksinimlerin karşılanması amacına yöneliktir ve gereksinimler de tatmin etmeyen durumu değiştirmek için algılama, kavrama ve davranışları organize eden zihindeki bir güçtür. Bu güç karşısında insan motive olur ve harekete geçer. Motivasyon istekleri, arzuları, gereksinimleri, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır. Motivasyon organizmayı uyarır ve faaliyete geçirir, organizmanın davranışını belli bir amaca doğru yöneltir (Cüceloğlu, 1996).

Hayvanlar bazen belirli durumlarda ve belirli uyarıcılar karşısında türlerine özgü son derece yapılaşmış davranışlar gösterirler. Bu tür davranışlara içgüdüsel davranış adı verilir. İçgüdüsel davranışlar doğuştan vardır, öğrenilmemişlerdir ve önceden

saptanmış bir yapı içerisinde kendilerini gösterirler. Buna karşılık bazı psikologlar, insanlarda davranışların içgüdüsel olduğu reddeder, ve insan davranışının tümünün temelinde yalnız öğrenmenin yattığını savunurlar (Cüceloğlu, 1996).

İnsan güdüleriyle ilgilenen psikolog Abraham Maslow'da insan güdülerinin hayvan güdülerinden bazı yönlerden farklı olduğunu savunmuş ve insan güdülerini bir piramit gibi birbiri üstüne merdiven basamağı şeklinde çıkan mertebeli bir düzen içinde düşünmüştür (Şekil 2.2.). Bu güdü piramidinin temelinde, biyolojik güdüler, üst katında ise psikolojik güdüler yer alır. Maslow'a göre, temeldeki bir güdünün geresinmeleri karşılanmadan, birey üst düzeydeki güdülerden etkilenmez. Alt düzeydeki güdüler doyuma ulaşınca birey, üst düzeydeki güdülere hazır hale gelir (Cüceloğlu, 1996). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi güçlü olandan zayıfa doğru gitmektedir. Bu hiyerarşi şöyledir:

- **Fizyolojik ihtiyaçlar:** Açlık ve susuzluk gibi insan yaşantısı ile ilgili temel ihtiyaçlar.
- **Güvenlik ihtiyaçları:** Fiziksel olarak zarar görmeyi önlemek amacıyla güvenlik ve korunma ihtiyaçları.
- **Ait olma ve sevgi ihtiyacı:** Bir gruba ait olma ve sevgi, önemsenme duygusu hissetme ihtiyacı.
- **Saygı ihtiyacı:** Saygı duyulan değer verilen bir kişi olma ihtiyacı.
- **Kendini gerçekleştirme:** Kişilerin yeteneklerini tanıma ve tanıtmaya ihtiyacı.
- **Bilişsel ve estetik ihtiyaçlar:** Bilgiye susama ve güzellik ihtiyacı (Lang, 1987).

Üst düzeydeki bir güdüye gidebilmek için alt düzeydeki bütün güdülerin doyuma ulaşması gerekliliği yoktur; belirli bir derecede doyumluluk kişiyi öbür düzeye hazır hale getirebilir. Bireyden bireye düzeyler arasında farklılık olabilir; bazı kimseler için sosyal ilişkiler kurarak insanlarla yakınlaşma güdüsü, emniyet ve korunma düzeyinden daha önce gelebilir, fakat bir başkası için bu doğru olmayabilir. İnsanların içinde büyüdüğü aile ortamı ve kültürün değerleri, hangi düzeydeki güdülerin daha belirgin ve baskın bir rol oynayacağını saptar (Cüceloğlu, 1996).

Şekil 2.2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi (Cüceloğlu, 1989).

2.3. İnsan Davranışındaki Kişisel Farklılıklar

İnsanlar farklı coğrafyalarda ve sosyal çevrelerde bulundukları gibi farklı şekillerde gelişir, değişir ve sosyalleşirler. Motivasyonları da farklılaşır. Çevreye farklı şekillerde bakarlar ve kullanırlar.

İnsan davranışı ve yapı çevresi analiz çalışmaları çerçevesinde oluşturulan teoriye göre sosyal davranışın temelini *kültürel, sosyal, kişisel, fizyolojik* ve *çevresel* sistemler oluşturmaktadır. Dört alt sistemin her birinin – kültürel, sosyal, kişisel ve fizyolojik – başlıca işlevi sosyal sistemin içsel ve dışsal ilişkilerini devam ettirmektir. *Kültürel* alt-sistemin amacı tüm hareket sistemi için belirli hareket kalıplarının sürekliliğini sağlamak ve iç-dış gerilimleri kontrol etmektir. *Sosyal* alt sistemin başlıca amacı bütünlemedir (integration); *kişisel* alt-sistemin amacı hedeflerin elde edilmesi; *fizyolojik* alt-sistemin de amacı adaptasyonu sağlamaktır (Lang, 1987).

Bireyler çoğunlukla günlük davranışlarına kültürlerinin yüklediği zorlamaların farkında değildirler. Bates'e göre kültür çoğunlukla beklentileri kontrol altına alan kalıplar olarak tanımlanmıştır (Lang, 1987).

Tüm bireyler kendilerini tek ve özel kılan fizyolojik ve kişisel özelliklere sahiptirler, fakat bunlar kültürel ve sosyal olduğu kadar coğrafik bağlam içinde işlevini sürdürmektedir.

Görünüşte fiziksel çevre insan hayatının ana faktörlerindendir; fakat davranış ve iklim, arazi formu ve kültür arasında güçlü bir ilişki bulunmasına rağmen çevre davranışın belirleyicisi sayılamaz (Vayda 1969).

Gans'ın (1968) Levittown'daki çalışması fiziksel yakınlık ve arkadaşlık kalıpları arasındaki güçlü ilişki, ve arkadaşlık ilişkilerinin temelinde de değerlerdeki homojenlik ve karşılıklı yardım ihtiyacının herşeyin üstünde olduğunu göstermiştir. Homojenliği önemli olan boyutlar arasında sosyo-ekonomik statü kadar çocuk yetiştirme, boş vakitleri değerlendirme ve genel kültürel meraklardaki tutumların benzerliği de önemlidir. Yaşam tarzında (lifestyle) meydana gelen değişikliğe konut mekanlarındaki değişiklik eşlik eder, değişikliğe yatkınlık vardır ve seçilen çevre yeni yaşam tarzını daha iyi karşılamaktadır.

2.4. Çevre-Davranış Çalışmaları

Çevre-davranış çalışmaları, insanın yaşamını devam ettirebilmesi için etkileşim halinde olduğu çevresi ile arasındaki ilişkileri araştıran çalışmalardır. Davranış bilimciler yaptıkları farklı çalışmalarla farklı modeller oluşturmuşlardır.

Stokols'a (1990) göre insan-çevre ilişkilerinin ele alınışında üç ayrı yaklaşım göze çarpmaktadır:

Bunlardan *azımsayıcı* (minimalist) görüş, fiziki çevrenin insan sağlığı ve davranışları üzerindeki etkisinin çok az ve önemsiz olduğunu varsayar. 1960'ların ortalarına kadar yaygın olan bu görüş doğrultusunda tasarımcılar kullanıcıların çevre ile ilgili görüş ve tercihlerini dikkate almak yerine, kendi estetik anlayışları doğrultusunda hareket etmekte kendilerini özgür hissetmişlerdir.

1960'ların sonlarından itibaren insan-çevre ilişkileri konusunda araştırmaların yoğunlaşmasıyla, fiziki çevrenin bazı davranışsal ve ekonomik amaçların gerçekleşmesinde araç olabileceği görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu *araçsal* (instrumental) yaklaşım mimarlıktaki işlevci akımda veya davranış bilimlerindeki pozitivist gelenekte hissedilebilir. Bu yaklaşıma göre, araştırmalar yoluyla elde edeceğimiz bilgi birikimi insan sağlığı için en uygun bina tasarımının ve çevre düzenlemelerinin gerçekleştirilmesine ve çevre sorunlarının çözülmesine yardımcı olacaktır.

Stokols son yıllarda insan-çevre ilişkilerinin kavramsallaştırılmasında *spiritüel* (ruhani) yaklaşımın önem kazanmaya başladığı görüşündedir. Bu yeni bakış açısına göre, sosyo-fiziki çevre bir araç değil, içinde tüm insan değerlerinin yeşereceği, insanın ruhen gelişip zenginleşeceği bir bağlam, dolayısıyla, bir amaç niteliğindedir.

Çevre kalitesi, fiziki konfor, güvenlik gibi ölçütlerin ötesinde çevrenin taşıdığı psikolojik ve sosyo-kültürel anlamla ölçülür (İmamoğlu, 1992).

Irwin Altman çevre-davranış çalışmaları kapsamında oluşturulan dört modelden bahsetmiştir (Altman, 1976):

- **Mekanistik Model:** İnsanın da bir parçası olduğu karmaşık makine-insan sisteminde, çevresel faktörlerin etkisi altında insanın performans temelli davranışlarını inceler. Bu çalışmalar, kısıtlamalar ve yersiz baskıların aşılması, performans temelli yeterliliğin en üst düzeye çıkarılmasını amaçlar.
- **Algısal, Bilişsel, Güdüsel Model:** İnsanın içsel süreçlerini temel alan bu model, güdüsel ve duygusal süreçler sonucunda insanın çevreye karşı gerçekleştirdiği tepkilerle ilgilenir. “Bilişsel Haritalama” çalışmalarıyla da çevrenin nesnel karakterinden bağımsız olarak, çevreye ait öznel algılamaların biraraya getirilmesi amaçlanmıştır.
- **Davranışsal Model:** Bu yaklaşım içsel, öznel davranışlardan çok açık davranışları ele alır. Bu modele göre insan-çevre ilişkileri, insan ve fiziksel çevresi arasındaki dışsal dönüşümlerle daha iyi anlaşılabilir. Sommer ve diğerlerinin yaptığı birçok çalışma, alanda deney yapma ve davranışsal ölçümlerin birleşimlerini kapsamaktadır; insanların etkileşimi nasıl gerçekleşir, mekanı nasıl korur, sandalye düzenlerini nasıl kullanır v.s. gibi. Yine açık davranışla ilgili olan kişisel mekan, kalabalık ve bölgesel davranış (territorial behaviour) gibi faktörler de bu model kapsamında yer almaktadır.
- **Ekolojik Model:** Bu model insanın kişilerarası davranışlarının, karmaşık bir ekosistemin bir parçası olduğundan ve bununla ilgili bazı özelliklerden bahseder. Bu özellikler:

Çevre davranışı etkiler; insanla çevresi arasında karşılıklı ve etkileşim vardır, her biri diğerini etkiler ve şekillendirir; insan-çevre ilişkilerinin dinamik, değişebilen kalitesiyle ilgilenir; farklı davranışsal seviyeleri içerir; öznel içsel süreçler, dışsal (açık) sözlü ve sözsüz çevresel davranışlar olarak verilebilir.

Kültürle gelişen, evrimleşen formlar doğal ortamda adaptasyonlar olarak algılanabilir. Bu akım kültürel ekoloji olarak adlandırılmakta ve psikologlara, bir davranışın kültürel ve çevresel temellerini oluşturan değerli bağlantılar ve bilgi birikimi sağlamaktadır.

Berry'e göre bu modelin temelini *ekolojik* (insan ve içinde bulunduğu doğal ortamdaki etkileşim), *kültürel* (grup olarak paylaşılan ve grubun doğal ortama adapte olmasını sağlayan davranış kalıpları) ve *davranışsal* elemanlar oluşturmaktadır. Ekoloji elemanının temel önermesi, insan organizmasının temel biyolojik ihtiyaçlarını memnurluk derecesinde karşılama arayışı içinde, fiziksel çevresiyle etkileşim içinde olduğudur. Çünkü çevresel değerlerdeki çeşitlilik (örneğin sıcaklık, yağmur ve toprak kalitesi), bu ihtiyaçları gidermek için ekonomik olasılıklarda çeşitlilikler ortaya çıkarmaktadır. Çeşitlilik gösteren ekokültürel bağlama karşılık olarak bireyler farklı olarak gelişmektedir. İnsan çeşitliliği gerçektir ve farklı kişisel ve grup karakteristikleri gözlemlenebilir (Berry, 1980).

Brunswik'e göre davranış doğal kültürel ortamda incelenmelidir, ve psikolojinin görevi de çevre ve davranış konularını içeren iki sistem arasındaki ilişkileri analiz etmektir. Bu ilişkiler adaptasyonlar olarak görülmektedir. Bir davranışın tanımlanması için çevresel bağlam anlaşılmalıdır. Bu akımın açıklamasına göre kültürel bağlam, psikolojik araştırmalarla birleştirilmelidir, diğer bir deyişle deneysel sistemde bir davranış kültürel alt destekler ile birleştirince anlaşılabilir (Hammond,1966) (Berry, 1980).

- **Sözlü, Sözsüz İletişim Modeli:** Rapoport'un Yapı Çevresinin Anlamı eserinde söz ettiği diğer bir model de Sözlü, Sözsüz İletişimle gerçekleştirilen modeldir. Tüm kültürlerde malzeme, nesne ve insan eliyle yapılmış şeyler kullanılarak, form (biçim) ve sözsüz iletişim yoluyla sosyal ilişkiler organize edilir (Rapoport, 1990).

İnsanlar dokunmayla, sesle, görsel olarak yüz ifadeleri ve vücut pozisyonları ile ve kokularla iletişim kurarlar. Dünya, diğer insanlar ve duygular hakkındaki ifadelerin iletişimi bu yolla gerçekleşir. Konuşma insanlar için özel bir öneme sahiptir. O an gerçekleşmeyen bir olayı ifade ediyor olsa bile konuşma bir insanın diğer karakterlerin önüne geçerek dikkat çekmesini sağlayabilir. Yazı bunu bir adım uzaklaştırır. İnsanlar ayrıca insan eliyle yapılmış şeylerle, dolaylı yollardan da iletişim kurabilirler, çevrelerinde bulunan binalar buna örnek verilebilir (Rapoport,1982) (Lang,1987).

Kentsel mekan gibi organizasyonların temel belirleyicileri sosyo-kültürel belirleyiciler olduğundan beri anlam, doğanın teşvik edici özellikleri ve insan tepkileri arasında önemli bir rol oynamıştır (Rapoport ,1990). İmajlar ve şema (schemata) doğanın teşvik edici özelliklerinin yorumlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Mekan organizasyonunun kendisi anlam ifade eder ve iletişimsel özellikleri vardır. Anlam çoğu kez işaretler (izler) yoluyla, malzemeler, renkler, boyutlar, mobilyalar, bahçe düzenlemeleri, bakım, zevkler, ve insanların kendileri ile ifade edilir. Mekansal anlam duvarlar ve diğer keskin bölücülerle, eğimle veya geçişlerle ifade edilir. Bunlar sabit, yarı sabit ve hareketli özelliklerdeki elemanlardan oluşmaktadır (Rapoport, A., 1990). Mobilyaların organizasyonlarıyla ve fiziksel izlerle kamusal (a), yarı kamusal (b), ve yarı-özel (c) mekanlar tanımlanmaktadır (Şekil 2.3.).

Farklı bağlamlarda diğer davranışlara zemin oluşturan ve oluşan, oldukça yaygın ve önemli sözsüz davranışlar gözlem ve kaydedilenlerin sonraki analizi, yorumu ile incelenir. Bu iletişim modelinde incelemeler doğrudan çevreye bakma ve mevcut işaretleri gözlemlenme, kullanıcılar tarafından bunların nasıl yorumlandığını tanımaya dayanır. Bu modelle ilgili olan ve ilk önce Hall (1969) tarafından önerilen çalışmalar sabit özellikli, yarı sabit özellikli ve informel (sabit olmayan özellikli) elemanlar başlıklarını içermektedir (Rapoport, A., 1990).

Şekil 2.3. Kamusal, Yarı-Kamusal Ve Yarı-Özel Mekan Örnekleri
(Rapoport, A., 1990).

Sabit Özellikli Elemanlar: Genellikle sabit olan, veya nadiren ve yavaşça değişen elemanlardır. Pek çok standart mimari eleman (duvar, tavan ve döşeme gibi) ve buna ek olarak sokaklar ve şehirlerdeki binalar bu alana aittir. Farklı kültürlerle göre değişen değerler doğrultusunda algılanan anlamlar değişebilir. Örneğin geometri değil de insan ilişkilerini yansıtan –sosyal, dini, etnik, mesleki, akrabalık, hiyerarşik-geleneksel Afrika şehirleri Avrupa’lılara altüst olmuş gibi gözükür.

Yarı Sabit Özellikli Elemanlar: Yarı sabit özellikli elemanlar düzenlemelerden ve mobilya türlerinden, perde ve diğer döşemelere, bitkilere ve giyimden sokak mobilyalarına, reklam ilanlarına, dükkanlardaki vitrin düzenine, bahçe planlarına ve diğer şehrsel elemanlara kadar uzanır.

İnformel (Sabit Olmayan Özellikli) Elemanlar: İnformel elemanlar bir evde yaşayanlar veya bir çevrede oturan kişilerle, onların mekansal ilişkileri, vücut pozisyonları ve duruşları, el kol hareketleri, yüz ifadeleri, baş sallama, göz kontağı, konuşma hızı, miktarı ve duraklamalar ve diğer sözsüz hareketleriyle ilişkilidir(Rapoport, A., 1990).

İnsan zekası dünyayı sınıflandırarak alanlara ayırma eğilimi gösterir. Buna örnek olarak doğa/kültür, kadın/erkek, mahrem/kamusal, ön/arka, kutsal/dinsiz, iyi/kötü verilebilir. Yapı çevresinde bu alanlara ilişkin fiziksel ifadeler bulunmaktadır. Örneğin üçüncü dünya ülkelerinde moda olduğu için kullanılan modern malzeme ve şekil bulunduğu bağlamla müthiş bir zıtlık içindedir. Bu zıtlık “modern” evler, beton döşemeler, çimento bloklar, galvanize demir, ve ahşap çerçeve ile “samandan” evler, çamur döşemeler, çamur ve çubuk duvarlar, samandan dam örtüsü arasında açıkça görülebilir (Rapoport, A., 1990).

Yukarıdaki modellere ek olarak kısaca aşağıdaki modellerden sözedilebilir: (Turgut, 1990)

- **Etolojik Modeller:** Bu model, kişileri gerek doğal, gerekse doğal olmayan farklı çevrelerde inceleme çalışmalarını içermektedir. Zaman statik olarak alındığında; organizmaların psikolojik ve fizyolojik açılardan davranışı ile ilgili veriler içerir. Bu veriler biyolojik açıdan gerekli eşiklerin ve kişinin psikolojik yönü için gereksinme duyulan ilişkilerin kurulmasında, gereken ortamların belirlenmesinde yardımcıdır (Turgut, 1990).

- **Sosyo-Kültürel Modeller:** Bu modeller ise çevre-davranış çalışmalarında çeşitli insan gruplarının tanımlanmasında kullanılan yaşam şekli, dünya görüşü,

değerler, normlar gibi kavramları ele almaktadır. Çevrenin biçimlenmesinde kültürel ve sosyal etkenlerin rollerini araştıran Rapoport'un yaklaşımları bu çalışmalara örnek verilebilir (Turgut, 1990).

- **Çevresel Tercih Modelleri:** Bu modeller insanların geçmiş ve gelecekteki seçimlerinin nedenlerini anlayabilmek için insan tercihlerinin saptanması özüne dayanmaktadır. Bu modellere göre kararlar, tercih sistemi ile belirlenir ve insan davranışından önce çevre imaj ve bilişim şeması ile birleşirler (Turgut, 1990).

Mekansal tercihler ve inşa edilen çevreler farklı kültürlere göre çelişkiler ve farklılıklar göstermektedir. Arap kültürlerindeki geniş iç mekanlar Amerika'lılar tarafından güvensiz bulunmaktadır. Arap kültüründeki geniş iç mekanların aksine Japon kültürüne göre inşa edilen evler çok küçük olmasına karşılık yoğun derecede detaya sahiptir. (Aiello, 1980)

2.5. Çevre-Davranış Etkileşim Mekanizmaları

Mekansal sınırların belirlenmesi, istenmeyen müdahalelere karşı verilen tepkilerin şekilleri, kişilerarası etkileşimin boyutları, mekanlarda bu gereksinmelere hitap eden şekillenmeler etkileşim mekanizmaları yardımıyla gerçekleşir. Bu mekanizmaların alanları ve şekilleri kültürlere göre çeşitlilikler gösterebilir.

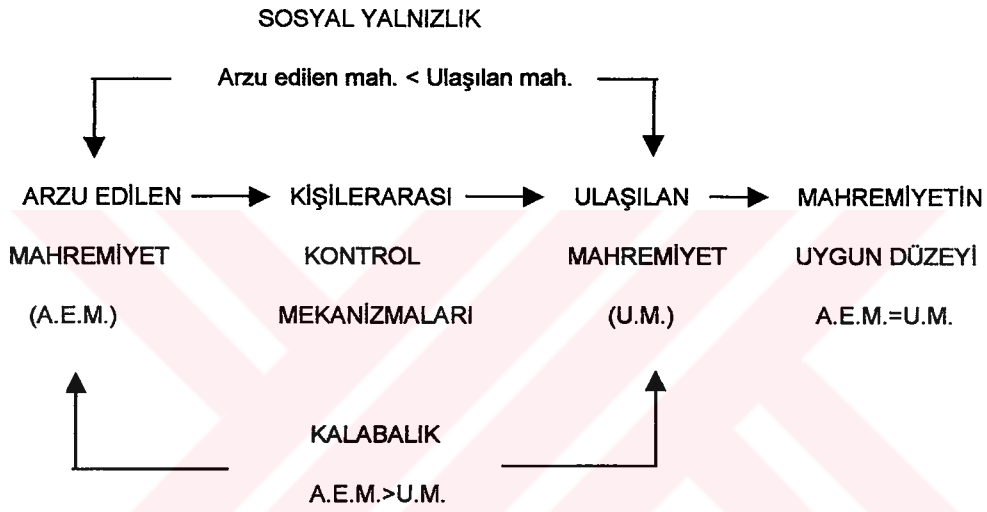
Çeşitlilik ve esneklik değişen dünyamızda bina programlarında önemli amaçlardır. Bu iki kavram doğal olarak kişisel seçimin uzamını artırmaktadır. Çeşitlilikle ortamlar (setting) ve mekanlar çokluğunda kişinin ihtiyaçlarına uygun mekanı seçmesidir. Esneklik ise çok amaçlı (multipurpose), birden fazla kullanışlı (multiuse) ve başka bir şeye dönüştürülebilen (convertible) mekan terimleriyle aynı anlamda kullanılmaktadır. Teknolojik gelişmelerin hızla değişir olduğu günümüzde bu tür mekanların önemi daha da artmıştır. Bu iki kavram da mekanın kişi tarafından ihtiyacına uygun hale getirilmesi, diğer bir deyişle kişiselleştirme (personalization) ile çok alakalıdır (Sommer, 1969).

Çok hızlı gelişen teknolojik ortam içinde farklılaşan kültürel değerlere bağlı olarak ihtiyaçlar düşünülürse, mekanın farklı zaman ve kullanıcıya hitap edebilecek bir karaktere sahip olması o mekanın yaşayan bir mekan olma özelliğine sahip olması anlamına gelmektedir. Bu da mekanın, kullanıcıların diğer insanlarla olan etkileşimini organize edebilme özelliklerine cevap verebilmesidir. Mekanların organizasyonunda kullanılan başlıca etkileşim mekanizmaları aşağıdaki gibidir:

2.5.1. Mahremiyet

Mahremiyet kişilerin veya grupların çevresindekilerle olan görsel, işitsel ve kokusal etkileşimleri kontrol etmeyi vurgular. Bu tanım Rapoport'a göre etkileşimleri kontrol edebilme, tercih hakkına sahip olma ve arzulanan etkileşimlere ulaşabilmek şeklinde yorumlanmıştır. Mahremiyet kişinin toplumda fiziksel geri çekilmelerle yarattığı inziva ortamı olarak görülmemelidir (Schwartz, 1968) (Lang, 1987).

Mahremiyet, kişisel mekan ve psiko-sosyal alan (territory) ihtiyacı evrensel olup diğer insan ihtiyaçları arasında sayılabilir. Irwin Altman oluşturduğu temel kavramsal modelde mahremiyete ulaşmada temel mekanizma olarak kişisel mekan ve psiko-sosyal alanı (territoriality) değerlendirmiştir (Şekil 2.4.).

Şekil 2.4. Mahremiyetim Dinamik Modeli (Lang, 1987).

Arzulanan mahremiyetin türü ve derecesi kişinin mevcut davranış kalıbı, kültürel bağlam, kişilik ve isteklerini kapsamaktadır. Kullanılan duvarlar, bölücü elemanlar, sembolik ve gerçek psiko-sosyal alan ayırıcıları, ve mesafe mahremiyeti sağlayan mekanizmalardır. Yüzeylerin kalitesi (yarı-saydam, saydam ve ses emici) bilginin bir mekandan diğerine akışını az veya çok derecelerde keser. Yapı çevrelerindeki şikayetlerin esas sebebi de arzulanan mahremiyet derecesinin oluşturulmasındaki başarısızlıktır. Mahremiyetin çok fazla olması sosyal izole olma duygusuna, çok az olması da kalabalığın öznel duygularına götürmektedir. Kalabalık kişisel özerkliği ve anlatımı kısıtlamakta ve arzulanan iletişim kalıbını bozmaktadır (Proshansky, ve diğ., 1976).

Farklı amaçlara hizmet eden mahremiyet türlerinden bahsedilebilir. Westin 1970 yılında yaptığı çalışmalarda dört mahremiyet durumu saptamıştır:

- **yalnızlık (solitude)** : Bu mahremiyet durumunda kişi diğer kişiler tarafından gözlenme durumundan özgürdür.
- **Sıkı dostluk (intimacy)** : Kişi bir insanla birlikte fakat dış dünyadan izole olabilmektedir. Bir ailede ev içi yaşam ortamı örnek olarak verilebilir.
- **anonimlik (anonymity)** : Kişi bir topluluk içinde tanınıyor, biliniyor olmama durumundadır.
- **çekingenlik (reserve)** : Kişinin istenmeyen davranışları ve müdahaleleri kontrol etmek için psikolojik engeller kullanmasıdır (Lang, 1987).

Westin ayrıca mahremiyetin dört amacından söz etmiştir: bunlar da kişisel özgürlük sağlamak, duyguları açığa vurma özgürlüğü sağlamak, kişisel değerlendirmeye yardımcı olmak ve iletişimi sınırlayıp korumaktır (Proshansky, ve diğ., 1976).

2.5.2. Kişisel Mekan

Kişisel mekan ihtiyacı mahremiyete ulaşabilmenin temel mekanizmasıdır. Kişisel mekan bir kişinin çevresini saran ve davetsiz kişilerin gelmesini engelleyen görünmeyen bir sınır ile çevrilmiş alandır. Schopenhauer'in kirpi hikayesinde olduğu gibi insanlar birbirlerinin sıcaklığını duyacak kadar yakın ve arkadaş, ve buna karşın birinin dikenini diğerine batacak düzeyde birbirinden uzaktadır. Kişisel mekan şekil olarak küresel olması ve tüm yönlere eşit düzeyde uzaması gerekmektedir. Kişisel mekan, küçük bir kabuğa, bir sabun köpüğüne, bir alana ve nefes alınan bir mekana benzetilebilir (Sommer, 1969).

Organizmaları çevreleyen özel bir alandan söz edilebilir. Bu alan bir kişi veya organizma tarafından çiğnendiğinde son derece kritik bir alandır, bundan dolayı organizmalar farklı hoşnutsuzluk düzeyleri gösterirler. Diğer yandan, organizmalar diğerlerinin alanına girmeye cesaret edemezler ve diğerinin kişisel sınırlarının dışında kalmaya özen gösterirler. Her organizmanın üzerinde bir sabun köpüğü vardır. Bu köpük, kişinin mekansal sınırlarını belirler ve kişinin davranışları ile ilgili mekansal uygunluk sağlar (Hall, 1969) (Ünlü, A., 1998).

Kişisel mekanın hizmet ettiği iki temel amaçtan birincisi, duyumsal uyarıları düzenlenmesi ve kontrol edilmesiyle toplum içinde karşılaşılabilecek olası psikolojik ve fiziksel rahatsızlık oluşturacak durumlarda kişiyi korumasıdır. İkincisi ise etkileşenler arasında tercih edilen ve seçilen mesafenin ipuçlarının karşısındakiler

tarafından görülmesi ile, etkileşimin resmiyeti arasındaki ilişkinin bilgilerinin iletilmesini sağlar. (Aiello, 1980)

Mekanın kişiselleştirilmesi (personalization) psikolojik güven ve sembolik estetik, aynı zamanda belirli bir davranış kalıbının ihtiyaçlarını karşılamak için çevreye adaptasyon amaçlarına hizmet eder.

Bir mekanın kişiselleştirilme derecesi strüktüründeki elverişliliğe, kullanıcıların değişiklik yapma ihtiyaçlarının yoğunluğuna, kullanıcıların mekandaki çıkarlarının büyüklüğüne, sosyal kurallar ve o bağlamdaki idari kurallara göre değişmektedir (Lang, 1987). Homojen toplulukların bulunduğu alanlarda, sokaklar ve komşuluk ilişkileri bu şekilde kişiselleştirilir ve tüm alan o gruba ait kültürel bir oluşum haline gelmektedir. Geleneksel (vernacular) Akdeniz Mimarisinde sokaklar, meydan ve meydancıklardaki kullanımlar, komşuluk ilişkileri ve iklimsel bir etki olan açık mekan ihtiyacıyla oluşturulmuş, sahiplenilmiş ve gün boyunca yaşayan mekanlardır (Şekil 2.5.).

Şekil 2.5. Geleneksel Akdeniz Mimarisinden Bir Sokak Örneği (Atroshenko, 1991).

2.5.3. Psiko-Sosyal Alan (Territoriality)

Psiko-sosyal alan bir kişinin veya grubun kullandığı korunan, savunulan, sınırlanmış mekandır. Mekan psikolojik kimlik özelliklerini kapsamakta, gelişebilir görüşlerle sembolize edilip, nesnelerle düzenlenmektedir (Lang, 1987). Altman, psiko-sosyal

alan davranışını mekanın ya da nesnenin işaretlenmesini veya kişileştirilmesini içeren bir sınır belirleme mekanizması olarak tanımlamıştır (Altman, 1975).

Fiziksel engellemerin bulunmadığı kalabalık mekanlarda istenmeyen yakınlaşmayı önlemek için sosyal düzenlemelere ihtiyaç duyulur. Bu gibi durumlarda sosyal norm ve kurallar kısmen de olsa fiziksel araçlar yerine geçerek mahremiyeti sağlar.

Psiko-sosyal alan sınırlarının belirlenmesi insan dışındaki birçok canlıda farklı şekillerde işaretlerle gerçekleşir. Örneğin çiftleşme mevsiminde bazı kuş türleri ötme yoluyla diğerlerini kendinden uzak tutar, ayılar ağaç gövdesindeki kabukları pençeler, ve kurtlar da idrar çıkarma yoluyla psiko-sosyal alanlarının çevresini belirlerler. Hayvanlar aleminde psiko-sosyal alan içgüdüsel olarak ve barınak, yiyecek sağlama ,v.s. amaçlarına yöneliktir (Proshansky, ve diğ., 1976).

İnsanda içgüdüsel psiko-sosyal alan oluşturma (territoriality) düşüncesi reddedilse de, istenmeyen müdahaleler karşısında insan da tüm savunma tekniklerini kullanır. Nüfus yoğunluğunun artması sonucunda bir alanda kişilere özgü yasal kimliğe sahip olma durumu kaybolmaktadır. Bir durumda kişiler kendilerine özgü, egemen oldukları mekanı çevrelemek yoluyla koruma altına alırlar. Yine de insanlar hayatlarının büyük bir bölümünü kendilerine ait olmayan veya kontrol edemedikleri mekanlarda geçirirler. Sahiplenilmemiş bu gibi mekanlarda bireyin mahremiyet ve kişisellik duygularını nasıl sağladığını anlamak gerekmektedir (Proshansky, ve diğ., 1976).

Lyman ve Scott insan topluluklarında psiko-sosyal alanları ayrımını sağlayan dört türden söz etmektedir:

- Kamusal psiko-sosyal alanlar (public territories): Parklar ve bahçeler vatandaşlara istediği hareketleri değil fakat kullanım hakkı özgürlüğü sağlar.
- Kökene ilişkin psiko-sosyal alanlar (home territories): Çocukların geçici kulüp binaları, eşcinsel barları, kahvehaneler, v.s. gibi genelde aynı tarz kullanıcılara sahip mekanlardır.
- Etkileşimsel psiko-sosyal alanlar (interactional territories): Sosyal toplantıların yapıldığı, giriş-çıkış kurallarının ve sınırların kesin belirtildiği yerlerdir.
- Bedensel psiko-sosyal alanlar (body territories): Vücudu çevreleyen ve kişisel mekan olarak da bilinen, kişilere ait özel mekanlardır (Proshansky, ve diğ., 1976).

Tek aile konutları psiko-sosyal alanların işaretlenmesi için iyi birer örnektir. Bu konutlar, mahremiyet, özgünlük ve çevrelerindeki sınır sembolleri oluşturan psiko-sosyal alan mekanizmaları, çitler ve bitkilerin oluşturduğu bir korunma imgesini temsil ederler. Psiko-sosyal alanlar farklı algılarla kimikleştirilirler. Zihinsel olarak bu alanlar kişisel, merkez dışındaki psiko-sosyal alanlar ise kamusal olarak tanımlanırlar (Ünlü, 1998).

2.5.4. Yakınlaşma (Proxemics) Kuramı Ve Davranışı

Etkileşimin olduğu fiziksel bağlamda, örneğin açık alanlar, çevresi kapalı mekanlara oranla daha fazla yakınlaşmayı gerçekleştirmeye çalışır. Burada dışa dönük insanlar içe dönüklere oranla fiziksel yakınlığı hoşgörü ile karşılar (Mercer, 1975). Diğer bir konu ise iki tanıdık insan arasındaki uzaklığa oranla kişi ile yabancı arasındaki uzaklık olgusudur. Bu, gerçek etkileşimin düzeyine göre değişebilen kişiler arası ilişkiyi ortaya koymaktadır (Ünlü, 1998).

Sosyo-kültürel konular da yakınlaşma kuramı ile ilgilidir. Kültürler arası davranış analizleri ve karşılaştırmalar, kültürler arasında vücut hareketleri (postures), duruşları, dokunma ve etkileşime ilişkin pek çok farklılaşma olduğunu ortaya koyar. Hall (1966) Avrupalı ve Avrupalı olmayan kültürler arasında yaptığı araştırmada, Akdeniz, Arap ve Latin Amerikan Kültürlerini çok duyumsal (highly sensory), “kontakt” kültürleri olarak tanımlamıştır. Bu kültürlere ait insanlar yaşamlarında yakın fiziksel kontakt ve yakın etkileşim mesafeleri sergilemektedirler (Aiello, 1980).

Hall yakınlaşma kuramının şekillenmesini dört grupta sınıflamıştır:

Çok yakın bölge: Bu kavramı “yakın düzey” ve “uzak düzey” görünümünde incelemekte yarar vardır.

Yakın düzey, iki kişi arasındaki en kısa düzeydir. İki organizmanın vücut temasının yoğun olduğu düzeydir. Duyumsama sadece koku ve vücut ısısına ilişkindir. Diğer organlar, özellikle kaslar ve deri etkileşim içindedir. Görsel algılama son derece etkin durumdadır.

Uzak düzey, iki kişi arasındaki uzaklık 15-20 cm arasındadır. Bu etkileşimde, baş, bacaklar birbirlerine dokunmaz, bunlar etkileşim bölgesinin dışında kalırlar. Bu uzaklıkta, karşıdaki insanın başı görünüm olarak deforme olmuş görünür, başı ve burnu gerçek ölçüden büyük görünür. Damarlar ve deri ayrıntıları rahat görülebilecek durumdadır.

Kişisel bölge: Bu uzaklık 35 ile 60 cm arasına göre şekillenir. Bu etkileşimde kişi karşısındakini 15 derece açı ile algılayabilir. Dokunma karşılıklı iki kişinin karşılaşmasında söz konusudur. Görsel etkileşim el sıkışma sırasındaki göz iletişimi ile olur. Bu uzaklıkta kişi karşı tarafı kolaylıkla algılayabilir ve karşısındaki organizmayı, nesneyi dikkatlice gözden geçirebilir. Özellikle, yüzey dokusu gerek nesnede, gerekse organizmada son derece görülebilecek niteliktedir. El sıkışma dokunmanın bir şeklidir. El sıkışma ile kişi diğer kişiyle etkileşim düzeyini ifade eder. Bu uzaklıkta, yüz ile hareketleri ve anlatımlar ayrıntılarıyla algılanabilir(Hall, 1969).

Sosyal bölge: Bu bölge yarıçapı 130 cm ile 230 cm'lik bir alanı kaplar. Bu uzaklıkta karşısındaki kişinin başı normal görünümüne son derece yakındır. Doku ayrıntıları, saç ve vücut çizgileri açıkça algılanabilir. Bu etkileşimin uzak düzeyi 230 cm ile 400 cm arasında düşünülür. Söz konusu uzaklık resmi ilişkilerde kullanılır. Yüz hatları, deri ve dokusu, saç ve giysiler bu uzaklıkta kolaylıkla algılanır fakat koku ve ısı algılanamaz. Bu uzaklık dekorasyonda tasarım ilkesi olarak ele alınır ve bazen “güç’ün” bir göstergesi olarak görünebilir.

Oturma düzenlemeleri sosyal etkileşimin düzenlemesini sembolleştiren tasarım araçlarıdır. İstenmeyen etkileşim için sırt sırta dönmüş koltuklar kullanılır. Yan yana oturma etkileşimde bir sınırlama, yüz yüze oturma ise etkileşimi cesaretlendiren düzenlerdir.

Kamusal bölge: Bu bölgenin yakın düzeyi 4 ile 6 m'dir. Karşıdaki kişinin vücut hatları bir şekil andırır. Fakat ayrıntılar niteliklerini bu uzaklıkta kaybederler. İnsanlar kendilerini tanıtmak için vücut duruşlarını ve davranışlarını abartabilirler. Bu uzaklıkta kişisel görünüm yuvarlak şeklidir. Diğer uzaklıklara oranla ses düzeyi yüksektir. Diğer yandan, hareketlerdeki amaçlar ve kişisel jestler anlamını yitirmektedir (Ünlü, 1998).

3. KÜLTÜR VE KONUT FORMU

Mekanın şekillenmesinde önemli faktörlerden biri olan kültür ögesinin, farklı araştırmacılar tarafından tanımlamalarına değinilerek sahip olduğu geniş çerçeve ortaya konmaya çalışılacaktır. Bir kültürün sürekliliğinin bazı etkilerle değişime uğrayarak devam ettiği, uygarlık sınırları ile karşılaştırılınca da kültür sınırlarının oldukça farklı bir yapıya sahip olduğu kültür değişimi konusunda anlatılacaktır. Kültürün öz elemanları ortaya konup ve farklı kültürlerdeki mekan organizasyonlarından örnekler verilerek konu tamamlanacaktır.

3.1. Kültür

Kültür, bir kuşaktan diğerine aktarılan birikmiş normları, adet olan inançları, ve sosyalleşme kalıplarını ifade etmektedir. Kültür ve çevre arasındaki ilişki çok karmaşıktır. Tüm toplumlarda doğal çevre (arazi ve coğrafik özellikler örneğin dağ ve nehirler) kültürel eylemlerin gelişimini etkilemektedir. Çevreye uymak için, insanlar bazı belirli kalıpları benimserler ve adaptasyonlarını başarılı kılarlar (Aiello, 1980).

Kültür, yenilenen ekolojik zorlamalar (baskılar) karşısında bir grubun adaptasyonudur (Vayda, 1969).

Birçok alanda farklı anlamlar yüklenen kültür kelimesi, antropoloji dilinde ve eserlerinde bazı temel kavramlar karşılığında kullanılmaktadır. Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır. Kültür, belli bir toplumun kendisidir. Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir. Kültür, bir insan ve toplum teorisidir (Güvenç, 1973).

Kültür, doğanın yarattıklarına karşılık, insanoğlunun yarattığı her şeydir (Marx [Zvorikine] , 1967).

Kültür, çevremizin insan yapısı olan kısmıdır (Herskovits, 1948).

Kültür, sosyal etkileşim ürünüdür (Winston, 1933).

Kültür, içgüdüsel ve kalıtsal değil, her bireyin doğduktan sonraki yaşantısı içinde kazandığı alışkanlıklardır (davranış ve tepki eğilimleri) (Güvenç, 1973).

Kültür, ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür (Taylor).

Yaşam deneyimlerine dayanarak, gereksinimlerini karşılamak üzere, toplumların ya da grupların geliştirdikleri kurallar ve yaklaşımlarla onlara dayanak olan düşünce/değerler bütününe kültür diyoruz (Fikertoğlu, 1990).

Stea ve Turan'a göre bir toplumun kültürü teknoloji, sosyal ve manevi (dini) değerler, ekonomi ve politikadan oluşmaktadır. Bu etkenler de malzeme kültürünü ve yapı çevresinin şekillenmesini etkilemektedir (Stea, Turan, 1993).

Toplumdaki bireyler kültürü, sosyal miraslarının bir parçası olarak alırlar ve karşılığında onu, her biri gelecek kuşağın kültürünün birer parçası olacak küçük ya da büyük değişikliklerle yeniden biçimlendirirler. Sosyal mirası, maddi kültür ve manevi kültür olarak ikiye ayırabiliriz. Maddi kültür, insan yapısı eşya, aletler, araçlar, barınaklar, su kanalları, yol, köprü ve insan tarafından kullanılmış değiştirilmiş diğer fiziksel varlıklar olarak verilebilir. Manevi kültür ise sosyal yapı, örf ve adetleri içerir (Fikertoğlu, 1990). Maddi kültür, her zaman manevi kültürle birleşerek anlam kazanır ve onun bir uzantısıdır. Maddi kültür manevi kültüre göre daha hızlı değişme potansiyeline sahiptir.

3.2. Kültür Değişimi

Kültür değişir ve bu değişme uyum yoluyla gerçekleşir. Gerçi doğal şartlar kültürel özellikleri belirleyecek kadar etkili veya güçlü değildir ama, kültürler, zaman boyutu içinde, doğal çevreye uyum gösterirler. Kültürler difüzyon, ödünç alma, taklit etme yoluyla komşularına da benzerler; ayrıca, kültürel sistemi oluşturan bireylerin biyolojik ve psikolojik istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde uyum gösterirler. Koşullar değiştikçe, geleneksel çözüm yollarının sağladığı tahmin oranı da azalır ve değişir. Yeni ihtiyaçlar ortaya çıkar ve bunlar bilinç düzeyine yükselir. Bu ihtiyaçları karşılayacak, sorunları çözecek deneme ve düzeltmeler yapılır. Kültürdeki değişimler belli başlı bazı süreçlerle gerçekleşir. Bu süreçler de kültürleme, kültürel yayılma, kültürleşme, kültürlenme, kültür şoku, zorla-kültürleme, kültürel asimilasyon ve kültürel değişme olarak verilmektedir. Kısaca bu süreçlere göz atarsak:

- **Kültürleme (enculturation)** : Doğumdan ölüme kadar, bireyin, toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi.
- **Kültürel Yayılma (diffusion)** : Çeşitli toplumlarda keşifler, icatlar ve kültürel gelişmeler birbirine paralel değildi ve belli bir yörede, tarihin belli bir döneminde ve belli bir toplumda gerçekleşen bu olaylar oradan komşu toplumlara ve dünyaya yayılıyordu. Bir merkezden dünyaya yayılma olayı suya atılan bir taşın su yüzeyinde oluşturduğu genişleyerek dağılıp yayılan dalgalara benzetilebilir. Kısaca belli bir toplumda, dıştan içe doğru ya da içten dışa doğru, maddi ve manevi öğelerin sürekli olarak yayılması tanımı yapılabilir.
- **Kültürleşme (acculturation)** : Kültürel yayılma süreciyle gelen maddi ve manevi öğelerle, başka kültürden birey ve grupların, belli bir kültüre girmesi ve karşılıklı etkileşim sonucu, her ikisinin de değişmesi.
- **Kültürlenme (culturation)** : Belli bir toplumun alt-kültürlerinden, ya da farklı toplumlardan kopup gelen birey ve grupların, buluşması ve bir etkileşim süreci sonunda, asıl kültür ve alt-kültürlerde bulunmayan yepyeni bir senteze varılması, ulaşılması.
- **Kültür Şoku (culture shock)** : Bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum yapmakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntı ve bunalımlar, gösterdikleri tepkiler.
- **Zorla-Kültürleme (trans-culturation)** : Bir kültüre mensup birey ve grupların, başka bir kültür tarafından zorla değiştirilmesi.
- **Kültürel Asimilasyon (özümseme)** : Bir kültürel sistemin başka bir kültürel sistemi, giderek kendine benzetmesi, kültürel egemenliği altına alması.
- **Kültürel Değişme** : Yukarıdaki bütün süreçlerin ve öteki kültürel etkenlerin bir bileşkesi olarak, toplumun bütünüyle veya bazı kurumlarıyla değişmesi (Güvenç, 1973).

Kültür kavramı coğrafya haritalarına hiç benzemeyen bir yanı ve özelliği de onun sınırlarındaki belirsizliktir. Coğrafya haritalarında sınırlar esas alındığı halde, kültür haritalarında sınır pek belli değildir. En azından, kültür kavramının sınırları, ulusun sınırlarıyla çakışık değildir. Kimine göre, kültür kavramı birçok ülkeyi içine alabildiği gibi; bir ülkenin milli sınırları içinde çok sayıda farklı kültür bölgeleri (alt-kültürler)

bulunabilir. Kültür kavramının sınırları, en küçük bir köy yerle mesinden, milli bir ülkenin  yesi bulunduğu geniş birlikleri içine alacak bölgeler kadar de i ebilir (Güvenç, 1973).

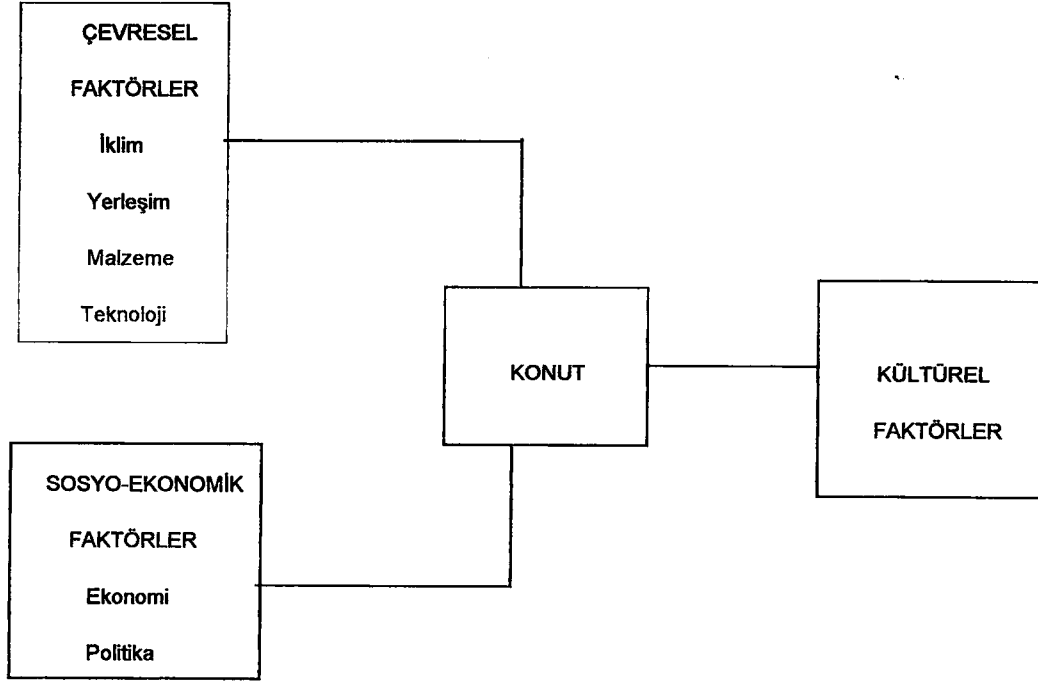
Türk kültürünün zenginliği İslam  ncesinde Orta Asya'dan ba layan coğrafi de i imlerle İran, Anadolu, Kuzey Afrika, Akdeniz kıyıları ve İspanya'ya kadar uzanan yerel kültürlerle etkileşim sonucu oluşturulan sentezlerin sonucu olarak görülebilir. Daha durağan karaktere sahip, yani tarih boyunca aynı coğrafyada yaşayan toplumlarda başka kültürlerle etkileşim sınırlı olduğu için kültürün değişimi, gelişimi de daha sınırlıdır. Egemenlik sınırıyla (siyasi sınır) kültürel sınır tamamen  rt  meyebilir. Siyasi tarih ve kültürel tarih eşzamanlı değildir. Bir kara parçasında bir grubun etkinliği sona erebilir ama kültürel süreç devam eder (S zen, 1999).

Bir kültürün farklı kültürlerle etkileşiminin olması o kültürü zenginleştiren bir olgu olarak kabul edilebilir. Çok farklı uygarlıklardan gelen toplulukların etkileriyle geli mi  bir kültüre sahip olan Kıbrıs'ta da farklı bir sentezden söz edilebilir.

3.3. Kültür Ve Konut

Bina formunu insan ve fiziksel  evre arasındaki etkileşim olarak tanımlayan Rapoport, yapı çevresini insan- evre etkileşiminin sonucu olduğunu vurgulamaktadır. Bu sistemde İnsan faktörünün biyolojik yapı, sosyal organizasyon, dünya g r   , yaşam şekli, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar, kişi grup ve ihtiyaçları, fiziksel ihtiyaçlar; fiziksel çevrenin de iklim, yerleşim, malzeme ve teknoloji bileşenlerden olu tu undan bahsetmektedir (Rapoport, 1969). Konutun oluşum sürecinde çevresel ve sosyo-ekonomik faktörler, kültür bileşenleri ve bina formu arasında dönüşümsel bir ilişki bulunmaktadır (Turgut, 1990). ( ekil 3.1.)

İnsan- evre ilişkilerinde kültür birbirini tanımlayan bütünleşik    bakış açısı ile tanımlanmaktadır. Birincisi, kültür, tipik bir grubun yaşam şeklidir. İkincisi kültürün sembolik kodlarla oluşturulmuş bilişsel  emalar, semboller ve anlamlar sistemi olduğuna dayanmaktadır.      s  ise kültürün ekoloji ve kaynaklarla ilgili olarak hayatta kalabilme için uyum sağlama stratejileri seti olduğunu savunan bakış açısıdır (Rapoport, 1980).

Şekil 3.1. Konut Oluşumuna Etki Eden Faktörler (Turgut, 1990).

Tüm çalışmalarında, kültür kavramının konut formu ve tasarımındaki rolü üzerinde önemle duran Rapoport (1969), yaptığı üç temel kültür tanımından ilk ikisinin konut ve çevresi ile doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

Kültürü konut formunun etkin belirleyicileri arasında olduğunu savunan Rapoport'a (1980) göre, kültürün öz elemanları şunlardır:

- Budunsal, dil ve din benzeri özellikler
- Aile ve akrabalık strüktürleri ve çocuk yetiştirme yöntemleri
- Yerleşme örüntüleri, toprak bölünmeleri ve sahipliği sistemleri
- Yiyecek alışkanlıkları
- Töresel ve sembolik sistemler
- Statü belirleme yöntemleri ve sosyal kimlik
- Tavırlar ve sözsüz iletişim
- Bilişsel şema
- Mahremiyet, yoğunluk, egemenlik sınırı

- Konuttaki davranışlar
- Çalışma, ortak iş yapma, ticaret

Uygulama çalışması verilerinin ortaya konarak yorumlanacağı bölüme daha faydalı olacağı düşünülen bazı kültürel öz elemanlar daha detaylı olarak verilecektir. Bunlar da dini inançlar; aile strüktürü, akrabalık norm ve kuralları; çevresel imgeler; konuta ait yaşam şekli; çalışma ve ticaret (geçim kaynakları) olarak belirlenmiştir.

3.3.1. Dini İnançlar

Birçok toplumda dini inançların konut mekanlarına etkileri olduğu ve farklı dini inançlara göre bu şekillenişin de çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Dini inançlar bir kültürün oluşumunu etkileyen faktörlerden biridir ve bazı toplumlarda bunun konuta yansımalarına daha fazla rastlanmaktadır.

Günümüzde, özellikle, batı toplumlarında konutun dinsel bir anlamı olmamasına rağmen, bu durum tüm kültürler için geçerli değildir; örneğin, geleneksel Çin evlerinde Tanrı'ların kağıt sembolleri, evi korumak üzere kapıların üzerine asılmakta ve; evin en önemli odasında çeşitli dinsel seremonilerin yapıldığı, eskiden kalma bir mihrap bulunmaktadır (Turgut, 1990).

Dinsel seremonilerin konut dışındaki dini mekanlarda (cami, kilise, sinagog) yapıldığı toplumlarda konut içindeki dini inanç etkileri azalmakta ve bu yerleşim ölçeğindeki bir oluşum olarak ortaya çıkmaktadır.

3.3.2. Aile Strüktürü, Akrabalık Norm Ve Kuralları

Her sosyal/kültürel sistemde, kadın-erkek (cinsiyet) ilişkilerini düzenleyen, doğan çocuğun bakımından, beslenmesinden, sağlık ve eğitiminden sorumlu olan bir aile kurumu vardır. Kültürel değerlerin - yeni kuşaklara - aşılmasında ve iletilmesinde, aile büyük bir sorumluluk taşır. Aile, aynı zamanda, ekonomik, sosyal ve psikolojik bir birliktir. Tarım ve hayvancılık kültürlerindeki aile çoğu zaman bir üretim birliğidir de (Güvenç, 1973).

Akrabalık ilişkileri, evlilik kuralları, ev halkının ilişkileri ve rolleri kültür-davranış-mekan etkileşimi içinde önemli bir yere sahiptir.

3.3.3. Çevresel İmgeler

Konutla ilgili kişisel tercihler, idealler, toplumun inançları, değerleri ve çevresel özelliklerle birleşerek yaygın duruma gelen töresel nitelikler kazanabilmektedir.

İnsanların çevresel seçimlerinde, çevreyi değiştirmelerindeki kararları etkileyen toplumsal kurallar ve paylaşılan ortak değerler, tercihler; kişinin çevresel deneyimi, bilgi, öğrenim ve tutumunun oluşturduğu kişisel imgelerle birleşerek kültür kavramında ve insan-mekan etkileşiminde önemli bir yer tutmaktadırlar (Rapoport, 1969).

Özellikle içe dönük şekilde yaşayan veya dünyayla sınırlı iletişimi olan toplumlarda bu tür değer ve sosyal kurallar, sembolik uygulamalar yaygın şekilde ve pek fazla değişime uğramadan kuşaktan kuşağa aktarılır.

3.3.4. Konuta Ait Yaşam Şekli

Toplumlara göre değişebilen, konut mekanlarının zaman içindeki kullanımı ile ilgili alışkanlıklar; farklılıklar; yemek hazırlama ve yeme ile ilgili yiyecek alışkanlıkları konut içi yaşam şeklini ve onun görünümüleri olan davranış mekanizmalarını etkileyen kültürel değişkenlerdir. Özellikle mutfak ve yaşama mekanının kullanımı ile ilgili kurallar, adet ve alışkanlıklar mekansal eylem örüntülerinin ve davranış mekanizmalarının en önemli belirleyicisidirler (Turgut, 1990).

Konut oluşumunda önemli bir yeri olan yaşam şekli kırsal yerleşimlerde üretimle ve toprağa bağlı bir yaşam sürdürülmesi sebepleriyle kendine özgü karakterlere sahip önemli bir bileşendir.

3.3.5. Çalışma Ve Ticaret (Geçim Kaynakları)

Her kültürel sistem var olmak için, başta besin maddeleri olmak üzere, bir sürü ihtiyaç maddesini tüketir. İhtiyaç maddelerinin, bu amaçla, üretilmesi, tüketim merkezlerine ulaştırılması ve dağıtılması gerekir (Güvenç, 1973).

Geleneksel toplumlarda, sistem içinde üretimin gerçekleştiği birimler olan kırsal yerleşimlerde geçim kaynağı ve konut mekanı çok bağlantılı hatta içiçe olduğundan dolayı konut mekanı oluşumunda çok önemli bir belirleyici ve kültür bileşenidir.

3.4. Kültür Ve Mekan Organizasyonu

Farklı amaçlar için ve farklı kurallara göre, değerleri, aktiviteleri, bireylerin veya organizasyonu yapan grubun amacını yansıtan tüm ölçeklerdeki planlama ve düzenlemeler (bölgelerden mobilya düzenlemelerine kadar) mekan organizasyonu olarak kabul edilebilir. Sezgisel olarak mekan, dünyanın, etrafımızı saran üç boyutlu sahası, aralıklar, mesafeler ve insanlar arasında insanlar, insanlarla eşyalar, eşyalarla eşyalar arasındaki ilişkilerdir. Buna göre mekan organizasyonu, yapı çevrelerini anlama, analiz etme ve karşılaştırmanın temelidir (Rapoport, 1990)

Her topluluk ihtiyaçlarına cevap verecek çözümleri üretirken kendi kültürünü, sosyal norm ve kurallarını gözönünde bulundurduğu için farklı içeriklere sahip mekan organizasyonlarına rastlanmaktadır. Kullanılan fiziksel izler, mobilya düzeni, girişler, mekanların birbirleriyle olan ilişkileri çeşitlilik göstermektedir.

Birçok geleneksel toplumda kullanılan fiziksel izlerin etkili olma derecesi toplum içindeki kullanım yoğunluğuna bağlıdır. Örneğin tipik Bedevi çadırında her zaman aynı bölüntüler ve kurallar geçerlidir, bunun sonucu olarak da erkeğin, kadının ve hayvanların yerinin nerede olduğu insanlar tarafından bilinir. Bedevi çadırında ikinci olarak işaret edilebilecek nokta erkek ve misafir bölümünün girişindeki kl yığınıdır. Amaç ise kahve, yemek gibi şeylerin pişirilmesiyle bağlantılı olarak misafirperveliği ve de gelen ziyaretçilere misafir odasının yerini tarif ederek ziyaretçilerin hareketlerini kontrol etmektir (Rapoport, 1990).

İsrail’de de standartlaşmış çadır yerleşimlerinde çadırın n her zaman doğuya baktırılır. Sonraları daha kalıcı konutlar inşa edilmeye başlandığı zaman aynı kuralların tekrar edildiği ve aynı mekan organizasyonu fikrinden vazgeilemediği görülmüştür (Rapoport, 1990).

Uganda’daki kentsel alandaki konutlarda yarı kamusal, özel ve saklı odalar temel ayrımlara sahiptir. Ve bu üç alanın farklılaşan özelliklerinin algılanması, her mekanda kullanılan fiziksel izler yoluyla sağlanan iletişimle gerçekleşir. Bunun sonucunda yarı-kamusal mekanlar eğlence için ve erkekler tarafından kullanılır. Bu zellik dekorasyon, mobilya düzeni gibi sosyal statüyü gösteren elemanlarla ifade edilir. Mekanın mobilya düzenine ve özelliklerine bakıldığında, oturma ve yemek yeme işlevlerine hizmet eden elemanlar olduğu dikkati çeker. Özel mekanlar yatak odalarıdır ve burada da mekanın özelliği yine mobilyalarla ifade edilmektedir. Farklı yatak odaları (ebeveyn yatak odası gibi) kullanılan mobilyaların kalitesi, miktarı ve

temizliği ile ifade edilmektedir. Saklı mekanlar – mutfak, duş ve tuvaletler- yine mekan içinde bulunan mobilyalarla kolayca ifade edilmektedir (Rapoport, 1990)

Geleneksel Rus evine bakıldığında, misafirlerin kabul edildiği “temiz” kısım ve yemek pişirme ve diğer aktivitelerin gerçekleştirildiği “kirli” kısımdan oluştuğu görülmektedir. Bu kısımlar için farklı girişler kullanılmış, misafir (temiz) giriş kısmına yerleştirilen saakla bu giriş vurgulanmış ve ayrıca bu kısma ailenin en iyi mobilyalarını yerleştirilmiştir (Rapoport, 1990).

Yaşam çevreleri (living environments), sistematik olarak farklı mekanlara, farklı insanların aile ile olan ilişkilerinin yakınlık derecesine göre geçişler verecek şekilde düzenlenir. Örneğin Porto Riko’da pahalı eşyalar ve dini objeler bulunan oturma odasına sadece akrabalar ve ailenin çok yakın arkadaşları kabul edilir (Zeisel, 1973).

Alexandre (1969) Peru’nun düşük gelirli ailelerinin konutlarını tekrar bölerek ziyaretçilerin evin farklı bazı bölümlerine girebilmelerine izin verdiklerini anlatmaktadır. Genellikle yakın arkadaşların gündelik oturma odası ve mutfak alanlarına, buna karşın yabancıların yalnız kapı n ve eğer varsa sundurmaya geebilmelerine izin verildiğine dikkat çekilmiştir. Birçok yazar tarafından incelenen Japon evinde ise evin yüksek duvarlarla çevrilerek dış dünyadan kopartıldığı ve konut mekanında da esnek kullanımın bulunduğu ortaya konmuştur (Aiello, 1980).

4. KIBRIS- KARPAZ KIRSAL KONUT MEKANI DEĞİŞİMİNİN SAPTANMASI

Uygulama alanı olarak seçilen Kıbrıs-Karpaz-Kaleburnu kırsal yerleşim yerindeki verilerin algılanmasının kolaylaştırması ve seçilen örneğin karakteristik özellikleri hakkında fikir edinilmesi amacıyla bu bölümde Kıbrıs'la ilgili genel bilgiler verilmektedir.

4.1. Kıbrıs Hakkında Genel Bilgiler

Akdeniz'de eski parlak medeniyetlerin geliştiği iki önemli adadan biri olan Kıbrıs (diğeri Girit), kuzeyde ve doğuda Anadolu yarımadası ve diğer Asya ülkeleriyle, güneyde ve batıda Afrika ve Avrupa'nın denizci kavimleri arasındaki münasebetlerde eski çağlardan beri mühim bir rol oynamış ve bugün dahil dünyanın ilgisini üzerine çeken bir konu olmuştur (Gürsoy, 1971).

Coğrafi konumu itibarıyla, gerek bir uğrak yeri olması, gerekse bugünkü ismi ile ilişkili olduğu anlaşılan zengin bakır madenleri bulunması dolayısıyla gemiciliğin en ilkel devirlerinde hemen yakınında bulunduğu Anadolu'nun Bronz Çağı insanları tarafından iskan edilmiş ve zaman zaman diğer sahillerden ve Ege Adalarından gelen denizciler tarafından ziyaret edilmiştir (Gürsoy, 1971).

Adanın doğu kısmı çok farklı karakterlere sahip iki farklı bölgeden oluşur. Mağusa bölgesi kumlu toprağıyla tarıma çok uygundur. Karpaz yarımadası tepelerin ve vadilerin oluşturduğu taşlı bir yapıya sahiptir ve köyler de bu yapıya uygun olarak zengin bir görünüme sahiptir (Jeffery, 1983).

4.1.1. Konum

Akdeniz'in doğusunda 34°33' - 35° 41' kuzey ve 32°30' – 34°35' doğu boylamları arasında bulunan Kıbrıs adası, Akdeniz'in üçüncü büyük adası olarak Sicilya ve Sardunya adalarından küçük, Korsika ve Girit'ten de büyüktür (Trighood, 1987). Türkiye'nin Güney sahillerinden 65 km, Suriye'den 112 km, ve Mısır'dan 416 km

uzaklıktadır. Çok sayıda körfez ve buruna sahip olan ada düzensiz ana hatlara sahiptir. Toplam kıyı uzunluğu 782 km olan adanın şekli bir geyik derisine benzetilir (Trighood, 1987).

Adanın yüzölçümü yaklaşık 9822 km²'dir. Buna paralel olarak toprak dağılımı K.K.T.C. % 34, Kıbrıs Rum Yönetimi % 63 ve İngiliz üsleri % 03 gibi değerlere sahiptir (Özatenç, 1996).

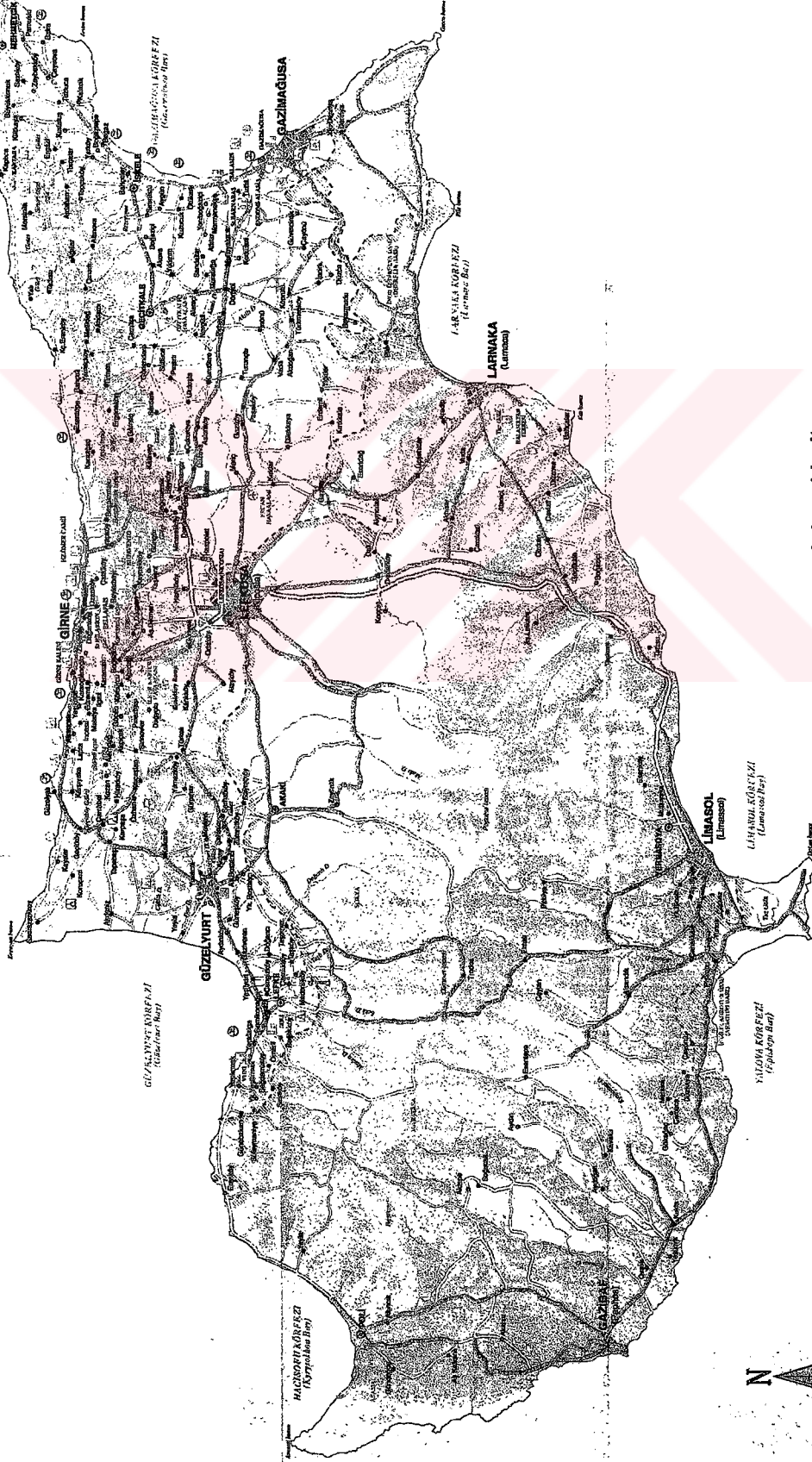
Siyasi açıdan bakıldığında ada üç farklı üniteden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi kapladığı 3355 km² alan ile KKTC, ikinci siyasi üniteyi oluşturan Rum Yönetiminin kapladığı alan yaklaşık 6204 km²'dir. Üçüncü ünite ise İngiliz toprağı olarak kabul edilen İngiliz üs'leridir. Bunlar Kıbrıs'ın güneyinde bulunan 128 km²'lik alana sahip Ağrotur üssü ile güneydoğuda bulunan 135 km²'lik alana sahip Dikelya üssüdür. (Şekil 4.1)

4.1.2. Yeryüzü Şekilleri

Yeryüzü şekilleri olarak dağlar, ovalar ve kıyılardan bahsedilecektir. Ada'da iki dağ kütlesi bulunmaktadır. Bunlardan KKTC sınırları içinde bulunan Girne Dağları Kıbrıs'ın kuzey sahilleri boyunca uzanır. Uzunluğu 160 km, genişliği ise 88-12 km'dir. Girne dağlarının Karpaz'a doğru uzanan kısımlarında yükseklik azalır ve özellikler de değişmeye başlar ve burada Karpaz dağları ismini alır. Zafer burnu'na kadar uzanan bu dağlar yüksek olmayıp, alçak tepeler, bunların arasında alçak platolar olarak nitelendirebileceğimiz yeryüzü şekilleri ile çukur ovalar şeklindedir.

Adanın batı ve güneybatısında ise, Trodos Dağları bulunmaktadır. Kuzey-güney yönünde 60 km, doğu-batı yönünde ise 112 km genişliği olan dağların en yüksek yeri olan Karlı Dağ 1950 m yüksekliğindedir (Özatenç, 1996).

Dağ uzantıları arasında ve çevresinde bulunan ovalar ekonominin temelini ve yaşam tarzlarının belirleyici faktörlerini oluşturur. Özellikle orta çukur alanda bulunan, batısında Güzelyurt bölgesini içine alacak şekilde ve doğuda Mağusa körfezine kadar uzanan Güzelyurt ve Mesarya ovaları başlıca ovalardır. Bu iki ova arasında en önemli farklılık Güzelyurt ovasında yeraltı su kaynakları bulunmasından dolayı bahçecilik yapılması, Mesarya ovasında ise yağışlara bağlı olarak hububat tarımı yapılmasıdır. Mesarya ovasının doğu kenarlarında bulunan ve alüvyal tepelerle çevrili

Şekil 4.1. Kıbrıs Adası Haritası.

faaliyetlerin gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Karpaz bölgesi ovaları ise genel olarak birer çukur ova niteliğindedir. Bunlara ek olarak bütün ada kıyıları boyunca küçük-büyük birçok ova bulunmaktadır.

Kıyılar genellikle her yerde alçak ve eğimlidir, Güzelyurt ve Mağusa arasında geniş ve düz şekilde seyreder, bazen de kuzey kıyılarında olduğu gibi doğudan batıya doğru uzanan şerit daralır, birdenbire yükselir. Mağusa ve Karpaz yarımadasında geniş kumsallar, arkasında kumlardan oluşmuş kum tepecikleri bulunur, fakat sahillerin büyük kısmı kayalık ve yer yer küçük kumlu körfezlerden oluşmaktadır (Trighood, 1987).

4.1.3. İklim Ve Bitki Örtüsü

Akdeniz, çevresinde bulunan kara parçalarının ikliminde çok büyük etkiler yapmaktadır. Bu da Akdeniz iklimini oluşturduğu halde doğu ve batıda farklılaşmaktadır. Bunlara da doğu Akdeniz İklim Tipi ve Batı Akdeniz İklim Tipi isimleri verilmiştir. Kıbrıs Doğu Akdeniz İklim Tipine girmektedir ve özelliği de yazların çok sıcak ve kurak, kışların ılık ve az yağışlı olmasıdır. Batı akdeniz iklimi ise daha ılık ve bol yağışlı olmasıyla; Kıbrıs ikliminden kısmen de olsa ayrılır.

Kıbrıs başlıca üç mikroklima bölgesine ayrılır:

- Trodos Dağları: Yükseklik sebebiyle daha serin ve daha yağışlıdır.
- Orta Çukur Alan: Fazla sıcak, kuru ve daha az yağışlı olmasıyla diğer bölgelerden ayrılır. Diğer bir ifadeyle tahıl tarımının yapıldığı bu alan diğer yörelere göre karasal özellik taşır.
- Gime Dağları: Trodoslar kadar yüksek, serin ve yağışlı olamamasına rağmen yine de orta çukur alan ve kıyı şeridinden daha serin ve yağışlı olmasıyla diğer iki yöreden ayrılır(Özatenç, 1996).

Yıllık ortalama yağış miktarı 402 mm/m² iken yüzyıl başından bu yana yağış miktarında %10-15 azalma görülmüştür. Yağışlar özellikle aralık – ocak aylarında azalmaktadır; şubat – ağustos ve kasım ayında ise son yıllarda bir artıştan söz edilebilir. Ancak bu artış yıllık azalmayı önleyecek nitelikte değildir(Özatenç, 1996).

Kuzey Kıbrıs'ta, önceleri yağışlı bölge, kuzey sahil şeridi ve Gime Dağları, ardından Karpaz Yarımadası, en az yağışlı bölge ise Batı Mesarya idi. Fakat son yıllarda en

yağışlı bölgeleri Karpaz Yarımadası ardınan kuzey sahil şeridi ve GİRNE Dağları, en kurak bölgeleri ise öncelikle Orta, Batı ve Doğu Mesarya oluşturmaktadır (Özatenç, 1996).

Yıllık ortalama hava sıcaklığı 18.6 °C, en sıcak ay ağustos, en soğuk ay ise ocak ayıdır.

4.1.4. Tarım

KKTC'de çalışan nüfusun %25'i, Kıbrıs Rum Yönetimi'nde %12'si, doğrudan doğruya tarım alanlarında çalışmaktadır.

Kıbrıs'ta bulunan tarım alanları 4107 hektar olup 1747 hektarı KKTC'de 2154 hektarı KRY'de 206 hektarı da İngiliz Üs'lerinde bulunmaktadır. Bu tarım alanlarının %10'u yılın her mevsiminde çeşitli meyve ve sebze üretimine sahne olan sulu, %90'ı da sadece kış aylarında hububat ve baklagil tarımına sahne olan kuru tarım alanları oluşturuYor(Özatenç, 1996).

4.1.5. İdari Yapı

Kıbrıs yönetim kuruluşu bakımından coğrafi durumuna, ekonomik koşullara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre ilçelere, ilçeler de bucaklara bölünür. K.K.T.C.'de bulunan ilçeler Lefkoşa, Güzelyurt, GİRNE, Gazimağusa ve İskele'dir. İlçelere göre bucaklar ise Tablo 4.1.' deki gibidir (D.P.Ö., 1999).

K.K.T.C. genelinde toplam 187 kırsal yerleşim bulunmaktadır. Bu yerleşimler arasında Mehmetçik ve Yeni Erenköy bucaklarındaki 26 yerleşim Karpaz Kırsal Yerleşimleri olarak kabul edilmektedir .

Tablo 4.1. K.K.T.C. İlçe, Bucak Ve Kırsal Yerleşim Sayıları (D.P.Ö., 1999)

LEFKOŞA İLÇESİ	LEFKOŞA BUCAĞI	17 yerleşim
	DEĞİRMENLİK BUCAĞI	13 yerleşim
GÜZELYURT İLÇESİ	GÜZELYURT BUCAĞI	12 yerleşim
	LEFKE BUCAĞI	18 yerleşim
GİRNE İLÇESİ	GİRNE BUCAĞI	27 yerleşim
	ÇAMLIBEL BUCAĞI	15 yerleşim
GAZİMAĞUSA İLÇESİ	GAZİMAĞUSA BUCAĞI	14 yerleşim
	GEÇİTKALE BUCAĞI	16 yerleşim
	AKDOĞAN BUCAĞI	12 yerleşim
YENİ İSKELE İLÇESİ	İSKELE BUCAĞI	17 yerleşim
	MEHMETÇİK BUCAĞI	12 yerleşim
	YENİ ERENKÖY BUCAĞI	14 yerleşim

4.1.6. Kıbrıs'ın Konumu Dolayısıyla Farklı Uygarlıklara Sahne Oluşu

Tarih boyunca, farklı birçok etnik kökenli topluluğa ev sahipliği yapmış olan adada bu kültürlerin farklı görünümünün yansımaları yanında, aynı toprağı sahiplenmiş olmanın getirdiği ortak kader paylaşımı sonucunda oluşan ortak bir sentezden bahsedilebilir. Tarih sürecine kısaca bir bakmamız bile Kıbrıs'ın ne kadar zengin ve geniş bir kültürel yelpazeye sahip olduğunu anlamak için yeterlidir.

Bulunduğu özel konum sebebi ile ada Süveyş Kanalı açılmadan önce, büyük bir deniz ticareti yolu üzerinde olup, Asya ülkelerden, karayolu ile Akdeniz'e getirilen ticari mallar, buradan Avrupa'ya taşınmaktaydı. Ada, bu denizyolu üzerinde bulunduğundan gemilerin uğrak yeri olup önemli ticari alışverişlere sahne olmaktaydı. Ancak Süveyş Kanalı açıldığında bu yöndeki önemini kaybetmiştir. Fakat her zaman olduğu gibi jeopolitik önemini günümüzde de korumaktadır. Bu özellikler nedeniyle ada Doğu Akdeniz'in en güçlü devletleri tarafından işgal edildi ve sürekli el değiştirdi.

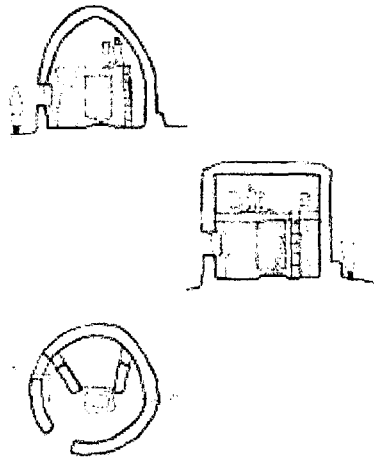
4.1.6.1 Neolitik Devir: Kıbrıs'ta İlk Köy Yerleşimi Ve Konut Özellikleri

Yerleşik hayata geçme ve üretim yapılmaya başlanması gibi insan hayatında temel değişikliklerin gerçekleştiği dönem olan Neolitik (yeni taş) devrinde, ilk köy örneklerine rastlanmaktadır. Kıbrıs'ta da dairesel planlı konut örneklerinin bulunduğu ilk köy örneği de bu döneme denk düşmektedir.

Bu dönemde Avrupa, Afrika, Uzak Doğu ve Amerika'da en gelişmiş mimari, çubuklar ve saman dam örtüsünden oluşan kulübe ve barınaklar şeklindedir. Fakat Mezopotamya, Doğu Akdeniz, İran, Hindistan gibi hayvan evcilleştirme ve tarımın denenmeye başladığı yerlerde mimari gelişme gözle görülür derecede artmıştır. Bunun sebebi de daimi ikamet, yiyecek yetiştirmek için, ürünün ve hayvanların korunması açısından önemli bir ihtiyaçtır (Yıldız, 1997).

Dairesel planlı ev yerleşimlerinin sosyo-antropolojik ve mimari açıdan iki önemli özelliği vardır:

- Yerleşim; bütün olarak, dini ve büyüsel birtakım inanışlara göre şekillendirilirdi. Bu durum, yerleşimin varoluşsal düzene uyması ve kozmik düzenin bir sembolü olarak planlanması anlamına gelirdi. Kozmos (evren) ve mikrokozmos (insan) arasındaki güvenli alanı oluşturan mezokozmos (yerleşim) yerleşik hayatın ve insanlar arasındaki ilişkilerin kurulabileceği ortamı oluşturur.
- Tüm yerleşim mekansal olarak bir ünite teşkil eder, içinde kalan alan organik ve kutsaldır; ayrı ayrı yapıların tesadüfî şekilde biraraya gelmesinden oluşmaz. Yapılar arasında halkın biraraya gelebileceği mekanlar vardır. Her dairesel ev bütünsel bir fonksiyona sahiptir (Wright, 1992) (Deviren, 1996). (Şekil 4.2.)

Şekil 4.2. Dairesel Planlı Ev (Wright, 1992).

Khirokitia'daki dairesel planlı evlerin Neolitik çiftçilerine ait olduğuna dair kalıntılara rastlanmıştır. Bu insanlar Akdeniz'in kuzey kıyılarındaki ana vatanlarından gelirken yanlarında arpa, buğday gibi tahıl ürünleri ve evcilleştirilmiş domuz, koyun, keçi, geyik gibi hayvanlar getirdikleri tahmin edilmektedir. Bu dönem başında yerleşimler ilk önce adanın güney ve kuzey sahillerinde, fakat daha sonra ormanlık olan iç kısımlarda oluşturulmuştur. Erken Neolitik köyleri adanın sahillerine dizilmişlerdir. Yerleşim yerlerinin tepelerin zirvesinde iyi su kaynaklarına yakın, denizden uzak olmayan ve yakınında tarıma elverişli arazi bulunan yerler olması eğilimindeydiler (Yıldız, 1997). Kubbeli evlerde yaşayan bu insanlar, ölülerini de evlerin içine gömüyorlardı.

4.1.6.2 Bronz Devri (M.Ö. 3000)

Bu devirde Kıbrıs'ta dairesel planlı yapıların yerini dörtgen planlı yapılar almıştır. Dörtgen tasarımlar mekanda süreklilik oluşumuna ve kompleks planlamaya bir esneklik getirmiştir (Wright, 1992) (Deviren, S., 1996).

Konut inşaatı taş temeller üzerine kerpiç yerleştirilmesini kolaylaştıracak çubukların veya kilden oluşturulan bir ara malzemeye yapılıyor. Dairesel planlı evlerin üretimi sırasında elle şekillendirilen kerpiçler, dikdörtgen planlı evler üretilmeye başladıktan kısa zaman sonra kalıp yardımıyla şekillendirilmeye başladı. Konutlarda mobilya olarak da oturmak ve yatmak için kanepeler, depolama için dolap ve yemek pişirmek için de ocak veya fırın bulunmaktadır. Yemek pişirme bazen avluda açık havada yapılır ve iç mekanda oluşabilecek duman birikimi ve yangın tehlikesi önlenirdi. Bazen, Çatalhöyük örneğinde olduğu gibi "shrine" ismi verilen odalar da dini ve ticari amaçlarla oluşturulmuştu (Yıldız, 1997).

Bu dönemde köyler, kesin sınırları olmayan, düşmanlar ve tehlikelerle dolu olduğu kabul edilen mekanlar olarak görülmektedir (Gürdallı, 1996).

4.1.6.3 Roma Dönemi (M.Ö. 50-330)

Romalılar adayı ele geçirdikten sonra Baf, Salamis, Amathus, ve Lapithos olmak üzere dört bölgeye ayırarak yönetmişlerdir (Wright, 1992) (Deviren, 1996). Bu dönemde adada ekonomi, tarım ve bayındırlıkta kültürel gelişmeler gerçekleşmiştir. İlk kez yollar, kırık taşlarla düzenlenmiştir. Dereler, akarsular üzerine köprüler inşa edilmiştir (Hakeri, 1993).

Romalılar yönetimde bazı reformlar gerçekleştirmiş ve köylüler kölelikten kurtarılıp, onlara daha iyi haklar verilmiştir. Bu dönemle ilgili bilgiler ışığında köylülerin sosyo-ekonomik açıdan kentlerden daha fakir olduğu anlaşılmaktadır. Yerel sanat eseri olarak köylülerin evlerindeki, sade, kabartma oyma tekniğiyle kuşlar ve çiçeklerden oluşan geleneksel ve değişken olmayan bir yapıya sahip sandıklar dikkat çekmektedir. Yazar Kıbrıs geleneksel evinde sanatsal değeri olan pek az eleman bulunduğunu ve rastlananın da giriş kapılarının şekil verilerek kemerle süslenmesi olduğunu bahseder (Jeffery, 1983).

4.1.6.4 Bizans Dönemi (M.Ö.330-M.S.1191)

Bizans Döneminde Kıbrıs'ta kültür, daha çok mimari alanda gelişmiş görülmektedir. İslamiyet'in doğuşu ve ilerlemesi üzerine Müslümanlar'la Hristiyanlar arasında başlayan savaşların getirdiği korunma isteğiyle adada birtakım kalelerle korunma yerleri yapılmıştır. Bu kaleler de Kantara, St. Hilarion ve Buffavento kaleleridir.

Haçlı seferlerinin yan etkileri olarak adada refah düzeyinde gerileme görülmüştür (Hakeri, 1993).

4.1.6.5 Lüzinyan Dönemi (1191-1489)

Haçlı seferleri sırasında Aslan Yürekli Richard tarafından ele geçirilen ada, Guy De Lusignan'a satılınca Lüzinyan idaresine geçmiştir (Deviren, 1996). Ticaret yolu üstünde olan adada, bu dönemde kişilerden ve ticaretten elde edilen vergilerle kilise katedral, köşk, kale, ve sur inşa edilmiştir (Yücel, 1991). Bu durum, o dönemin zengin sosyal yaşamının adadaki yapısal çevrede etkisini göstermektedir. Kentlerin aksine kırsal bölgelerde, fakirliğin derin izleri görülmektedir. Bir tatafta şatafatlı yaşam koşulları hüküm sürerken diğer yanda Akdeniz'in gerçek tarihini oluşturan kıt kanaat geçim, azla yetinme devam etmektedir (Braudell, 1990) (Gürdallı,1996).

4.1.6.6 Venedik Dönemi (1489-1571)

Venedikliler adayı yerleşimden çok ticaret filolarını barındıracak bir liman ve bölgedeki egemenlikler için güvence olarak kullanmışlardır (Yücel, 1991). Askeri işgal şeklindeki yönetimden dolayı ticaret azalmış, toprak sahipleri yerlerini terketmişler, okullar kapatılmış, nüfusun büyük bir bölümü göç etmiştir. Tüm bu etkiler adanın peyzajına da yansımış; tarım ve üretim ihmal edilmiş, akarsular başıboş bırakılmış ve bataklıklar oluşmuştur (Wright, 1992). Bu anlayışın hüküm

sürdüğü dönemlerde büyük liman kentlerinin dışında uzun süre sanatta, mimarlıkta, medeniyette bir durağanlık yaşanmıştır. Kırsal alan ile kent arasında sürekli bir alışveriş bulunduğu için ikisi arasında bir benzerlik görülmekle birlikte yaşam biçimi açısından bakıldığı zaman işlevsel farklılıklar görülmektedir (Yücel, 1991).

Ticaret ve tarımla uğraşanlarla kent yaşamı sürdüren topluluklar yaşantılarının gerektirdiği ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde faaliyet göstermişlerdir (Yücel, 1991).

4.1.6.7 Osmanlı Dönemi (1571-1878)

Osmanlılar Kıbrıs'ı aldıktan sonra Sultanın görkemini yansıtacak gösterişli anıtsal binalar yerine, barışı ve çevre korumayı devam ettirecek alçakgönüllü binaları tercih etmişlerdir. Bunu yaparken de mevcut binaların ihtiyaca göre işlevini değiştirdiler, geleneklerine ve ihtiyaca cevap veren bina olmadığı takdirde yeni binalar inşa etmişlerdir. Vakıflara gelir sağlamak için tarlalara ve değirmenlere bakan çiftlikler kurulmuştur (Yıldız, 1997).

Fetihle birlikte adaya orta ve güney Anadolu'nun çeşitli yerlerinden Türk nüfus aktarılmaya başlamıştır. Bu insanlar özellikle farklı mesleklerden ve Kıbrıs iklimine uygun çeşitli yerlerden gelen aileler oluşturmaktadır. Göçmenler geldikleri yerdeki yaşam tarzına uygun olan köylere yerleştirilmişlerdir. Geldikleri kültürün gerektirdiği ve Kıbrıs ikliminin, buradaki ihtiyaçların kesişmesi sonucu oluşturulan kırsal konut mekanlarında günümüzde de geçerliliğini kısmen koruyan sade işlevsel çözümler yakalamışlardır.

4.1.6.8 İngiliz Dönemi (1878-1960)

Süveyş kanalının açılmasıyla (1869), İngiliz kolonisi olan Hindistan'ın ulaşım rotası üzerinde bulunan Kıbrıs, İngiliz'lerin stratejik açıdan ilgisini çekmeye başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğuna tehlike teşkil eden Rus'lara karşı yardım etmesi şartıyla 1878'de ada İngilizlere verilmiştir (Yıldız, 1997). İngiliz döneminde mimari gelişme ve korumadan çok iletişim (posta, telgraf gibi) ve ulaşım (asfalt, demiryolu ve denizyolu) ağının oluşturulmasına önem verilmiştir. Konumundan dolayı batıdaki tüm yeni teknolojiler ve malzemeler çok kısa sürede adaya girmeye başlamış ve bu dönemlerde birçok gelişme ve değişimler yaşanmıştır.

1878'den 1930 yılına kadarki dönemde köyle kent arasındaki mesafelerin az, ilişkilerin iyi olması nedeniyle köyden kente doğru bir göç yaşanmamıştır. Kırsal

alandan tamamen, kentsel alanda da kısmen geleneksel malzeme ve teknoloji kullanılmaktaydı (Yücel, 1997).

1930'lu yıllarda, Dünya'daki birçok gelişme Kıbrıs'ı da etkiledi ve tüketim mallarına olan talep artmıştır. Sözkonusu tüketim malları, Kıbrıs'ta üretilmediğinden ada dışından özellikle İngiltere'den getirilmeye başlamıştır. Ticaretle genelde Rumlar ilgilendiği için belli bir birikimleri oluşmuş ve 1940'lı yıllarda başlayan basit sanayileşmede Türkler'den daha aktif konuma gelmişlerdir (Özatenç, 1996).

Bu yıllarda tarımsal üretimdeki makineleşmenin getirdiği kırsal alandaki işsizlik sorunu kentlerde küçük sanayi ve servis üretimi gibi alanlar oluşturularak çözülmeye çalışılmıştır. Kentlerde ve kırsal alanlarda fiziksel ve sosyal altyapı yatırımları (yol, su, elektrik, sağlık, okul, ...vs) hızlandırılmış, bölgeler arasında ve kentlerle köyler arasında ulaşım olanakları geliştirilmiş ve kente göç önlenmeye çalışılmıştır (Yücel, 1991). Sonuç olarak, önceleri kırsal yaşam tarzına göre oluşturulan konut, değişen ihtiyaçlar ve şartlar doğrultusunda değişmeye başlamıştır. Önceleri tarım ve hayvancılıkla uğraşan ve konutun da barınma ihtiyacı yanında geçim kaynağının getirdiği depolama, ahır...vs gibi servis mekanlarıyla birlikte şekillendiği formlarda değişiklikler görülmeye başlanmıştır.

İkinci dünya savaşı sonrasında kentlerin sunduğu cazip imkanlardan dolayı Kıbrıs'ta ilk kentleşme hareketi başlamıştır (Yücel, 1991). Ayrıca gelişen teknoloji doğrultusunda konut yapım malzeme ve teknolojisinde de değişmeler çağdaşlığı simgelediği kabul edilerek tereddüt edilmeden benimsenen betonarme binalar olarak hayata girmeye başlamıştır. Bu yeni malzemeler bir anlamda ihracata dolayısıyla da maliyetin artmasına ve konut geleneğini yansıtan kalitenin düşmesine sebep olmuştur. Diğer bir sonuç da, geleneksel tarzda konut sahiplerinin birebir kendilerinin konut yapımıyla ilişkili (yetkili) olduğu durumun değişerek araya mimar,mühendis, müteahhit gibi teknik yönün gelmesiyle gelenekselden çok farklı uygulamaların ortaya çıkmasıdır.

4.1.6.9 Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi (1960-74)

Türk ve Rum toplumlarının birlikte ilan ettikleri Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomik gelişme devam etmiş fakat gerginleşen ortam sonucunda 1963'te etnik çatışmaya dönüşmüştür. 11 yıl süren bu savaş boyunca tüm ekonomik faaliyetlerde olduğu gibi konut sektöründe de bir çökme yaşanmıştır.

Türk bölgelerine malzeme gelişini engelleyen Rumlar mevcut kaynakları kendi bölgelerinde kullanmışlardır. Bu dönemde yapımına başlanan ve ancak yerel malzemelerle yapılabilen Lefkoşa'da bulunan göçmen evleri bu döneme ait tek konut faaliyetidir (Yücel, 1991).

Siyasi huzursuzluk ve savaş durumu sebebiyle yapı sektörünün durgun olduğundan bahsetmiş olsak da Rumların yoğun olarak bulunduğu veya yeni gelişme bölgeleri olarak seçtikleri, özellikle kıyı şeritlerinde (kapalı Maraş gibi) bir yapılaşmanın devam ettiği görülmekteydi. Müstakil konutlarla birlikte kumsallara kadar uzanan çok katlı turistik amaçlı binalar inşa edilmekteydi. Bu anlamsız yapılaşma devam etseydi belki Kıbrıs da, turistik gelişmeler sonucunda mevcut kaynakların tüketilmesi, yapısal çevre ve doğa kirliliğiyle geri dönülmez sorunlar yaşayan birçok Akdeniz ülkesinin kaderini paylaşıyor olacaktı.

4.1.6.10 Son Dönem (1974-1999)

Kıbrıs Cumhuriyeti öncesinde ve sonrasında tam anlamıyla bir varoluş mücadelesi vermiş olan toplumda hayatta kalabilme birinci amaç olarak yer almıştır. 1974 yılından itibaren iki kesimli olan adanın Kuzey kesiminde yaşayan Türkler, savaş sonrasında ilk önce hem ruhsal hem de maddi yıkımın etkisini üstünden atmak için belli bir zaman harcamışlardır. Bu zaman diliminde güneyden kuzeye göç etmiş bir kısım insan bir yandan kendilerini ait hissettikleri yerleri bırakıp yepyeni ve de başkaları (güneye göç eden Rum'lar) tarafından oluşturulmuş mekanlara adapte olma süreci yaşamışlardır.

Kıbrıs Türk toplumu olarak yeni bir başlangıç düşüncesine ve hayatta kalabilmenin farklı bir boyutu olan geçim sağlama, diğer bir deyişle üretim, ticaret, gelişme gibi kavramlara tekrar geri dönme süreci yaşamıştır. Savaş nedeniyle tamamen durmuş olan ekonomi bu sefer de, İlk önce Kıbrıs Türk Federe Devleti ve arkasından da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti siyasi rejim denemeleriyle kalıcılık arayışı ve dünyada siyasi bir kimlik edinme çabası içinde şekillendirilmeye çalışılmıştır. Fakat dünyanın gözündeki "Türkiye'nin işgal ettiği topraklarda yaşayan topluluk" konumunu değiştirememiş olmasından dolayı, tanınmayan bir devlet sıfatıyla getirilen ambargolar hayatın her yönünü zorlaştırmaktadır.

Ada ekonomisi sınırlı üretimin yanında kurulan birçok üniversite dolayısıyla adaya gelen öğrencilere yönelik sektörler ve turizm hizmet sektörlerine dayanmaktadır. 1980 yıllarından sonra Üniversitelerin kurulmasıyla konut sektöründe beliren ihtiyaç

ve artan çalışma alanlarında çalışacak insanların (kırsal yerleşimlerden gelen) barınma ihtiyacı sonucunda kentlerde yapı sektörü hareketlenmiştir. Kentlere doğru başlamış olan göç sonucunda bazı özel şirketler ve devlet tarafından yaptırılan sosyal konut tarzı konutlarla (genellikle apartman tipinde) kentlerde yoğunluk artmaya, çarpık kentleşme oluşmaya başlaması ve köylerde de göç sonrası nüfus azalması, çok net bir şekilde gözlenmeye başlamıştır.

Bu son durumda ise kullanıcılar, çok katlı olması itibarıyla kültürüne, yaşam tarzına, iklime pek uymayan bu apartmanlarda konutunun ihtiyaca göre şekillenmesinden uzak bir şekilde yaşamak zorunda kalmaktadır. Kırsal alanda ise konutlar kişiler tarafından yaptırılıyor olsa da kullanıcı-usta ilişkisi arasında teknik ekip olarak mimar-mühendis işbirliğinin gelmesiyle gelenekselden farklı bir şekilde gerçekleşmektedir. Biraz değişen ihtiyaçlardan, ama esas olarak daha modern bir yaşama sahip olma düşüncesiyle moda olan teknoloji, malzeme ve hatta plan tarzının kullanılmaya ve geleneksel tarzdan çok uzak bir tutum izlenmeye başlamıştır.

4.1.7. Göç

Ada yönetiminin İngiliz'lerin eline geçmesinden 1974 yılına kadar burada bir kültür tarihinden söz etmek olanağı vardır. Bu dönemde kültür ağırlıklı türlü girişimler, kıpırdanmalar ve üretimler muhakkak olmuştur; ama siyasi gidişattan dolayı meydana gelen kopmalar, kırılmalar, gerçek anlamda bir birikimin oluşarak ileriye köprü kurmasını engellemiştir. Kıbrıs yönetiminin İngilizlere tesliminden memnun kalmayan çoğu aydınların oluşturduğu Türk halkından yedi bin kadarı adadan ayrılmışlardır. İngilizler'in 1914'te Kıbrıs'ı tek yanlı olarak kendi topraklarına kattıklarını açıkladıktan sonra 1978'de ikilemde kalmış bir kısım Kıbrıs'lı Türk bu kez yetişkin çağa gelmiş çocuklarını da yanlarına alarak ikinci göç dalgasını oluşturmuşlardır.

Üç bin ya da dört bin yıl boyunca göçler Akdeniz'in tarihini ve bütünlüğünü oluşturan öğelerden biriydi. Bugün ise aynı göçler bu bütünlüğü bozmakla tehdit etmektedir. Bu tehdite karşı hemen her yerde dilsel, politik, ekonomik eşdüzeylilik yüzünden kaybolmakta olan bir kimliğin arayışı içine biçimde girildiği görülmektedir (Gürdallı, 1996).

Göçler incelendiğinde, net göçün en yüksek 1975-77 yılları arasında 24555 kişi ile gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. 1974-1996 yılları arasındaki net göç ise 28236 rakamına ulaşmaktadır (Feridun, 1998).

Siyasi durumlar, iş imkanlarındaki kısıtlılık, ekonomik düzeyin iyileştirilmesi isteği, daha iyi eğitim ve sosyal şartlara sahip olma gibi temel bazı sebepler yüzünden Kıbrıs Türk halkı farklı dönemlerde göçler yaşamıştır.

4.1.8. Etnik Yapı

Dinçyürek (1998) genel olarak Kıbrıs'ta beş etnik topluluktan bahsetmektedir. Bunlar Türkler, Rumlar, Maronitler (Arapça konuşan Lübnan kökenli Katolik mezhebine mensup grup), Ermeniler ve Latinlerdir. Fakat günümüze kadar varlığını sürdürenler sadece Türk ve Rum toplumlarıdır.

1571 yılından sonra Kıbrıs'a Türklerin yerleştirilmesi sonucu, adanın etnik yapısına yeni bir unsur katılmış ve yerel halk, bu yeni unsurdan önemli ölçüde etkilenmiştir. 400 yıl süren Rum ve Türk toplumların ortak yaşamı, bazı ortak kültür değerlerini yaratırken, bu değerler Kıbrıs Adası'na özgü karakteristiği oluşturmuştur (An, 1998). Bu karakteristik günlük yaşam öğelerinden mimariye kadar uzanan geniş bir yapıya sahiptir .

Kıbrıs Türk Toplumunun kökeni, daha çok güney Anadolu'dan gelmiştir. Çoğu Latin asilzadelerine, Venedik Devletine, Roma Kilisesine ait, askeri veya manastır malı topraklara yerleşmişlerdir. Ve onların torunları bir çekirdek oluşturmuştur. Bunların şimdiki Kıbrıs'lı Türk toplumunun büyük çoğunluğunu oluşturduğuna inanılmaktadır. Bu oluşuma rağmen nüfus 18. yüzyılın ortasına kadar azalmış, sonra iyileşmeye başlamış ve Kıbrıs İngiliz denetimine girdiği vakit önemli ölçüde artmıştır (Fedai, 1998).

4.2. Kıbrıs Kırsal Yerleşimleri

Genel olarak, köyler, su kaynaklarına yakın ve tarıma elverişli toprakların bulunduğu yerlerde konumlanmış; dağ yamaçlarının güneş alan tarafları tercih edilmiştir. Roma ve Orta çağ haritalarından, ayrıntılı çiftlik evlerinin bugünkünden daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonraki dönemlerde, yerleşimler daha kompakt tipteydi. Su kaynaklarının kıtlığı, aileleri kaynak etrafına toplamıştı. Kıbrıslıların karakteristik

sosyalliği ve insanların kapalı gruplar halinde yaşamasını gerektiren güvenlik sebepleri de bu örüntünün oluşumunda önemli faktörler olmuştur (Gürdallı, 1996).

Küçük bir ada olmasının yanında iklim ve topografyadaki çeşitlenmeler tarımsal aktiviteleri çeşitli kılmakta, dolayısıyla de kırsal yerleşimlerin ve konutların yapılanmasında, kullanılan malzemelerde yöresel özelliklerde farklılıklar bulunmaktaydı. Geleneksel konut inşaatında kullanılan malzemeler yerleşimin bulunduğu bölgedeki yerel kaynaklardan alınmaktaydı. Sonuç olarak da yapı çevresi ile doğanın renkleri uyum içindeydi.

Değişen coğrafi çevre etkileri çerçevesinde baktığımız zaman konutlarda kullanılan yapı malzeme ve yerleşim özelliklerine göre farklılıklara sahip kırsal yerleşimler görmekteyiz. Genellikle eğimli arazilere yerleşmiş Karpaz yarımadasındaki köylerde yapı malzemesi taş bloklar veya çamurla birlikte taş malzeme; her konutun bitişiğinde geniş bahçeler bulunan seyrek dağılımlı konutlar yaygındır.

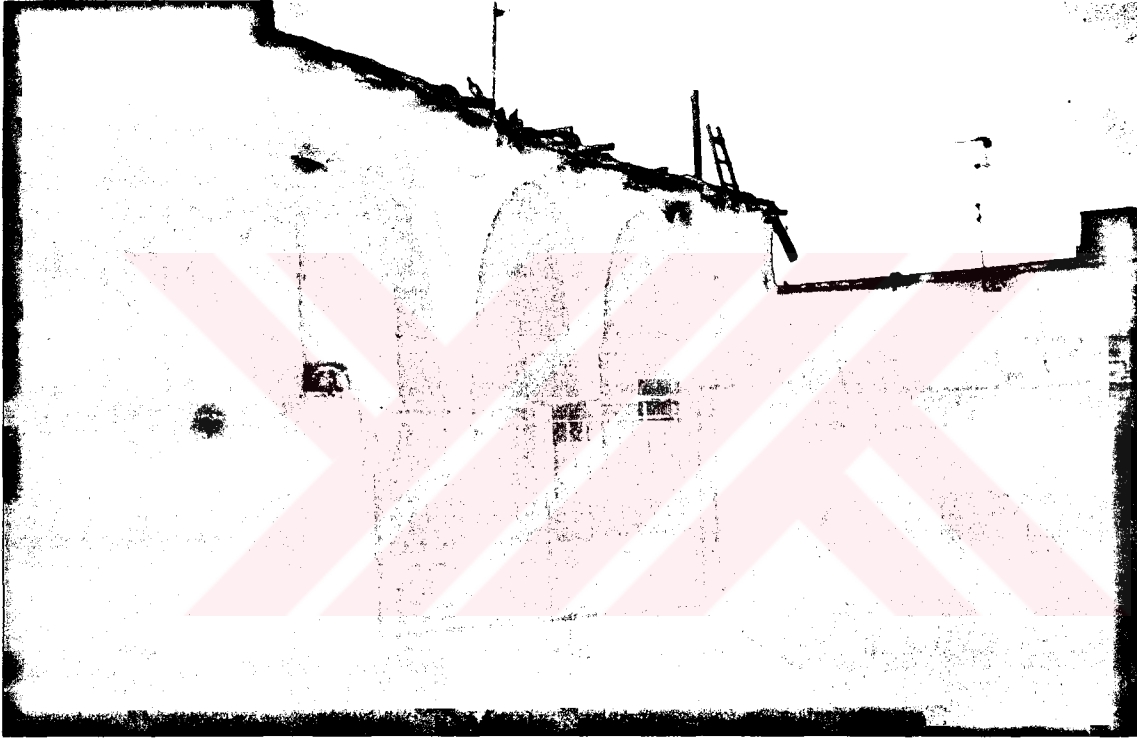
Düz tarımsal arazilere yerleşmiş Mesarya köylerinde ise konut yapı malzemesi, şekillendirilip güneşte kurutulan kerpiç tuğlalar; köy yapısı ise yoğun yerleşimli dar sokaklı bir özellik göstermektedir. Bu konutlar önü bahçesiz ve doğrudan sokağa açılır. Yerleşimlerin organik gelişme özelliği dolayısıyla, günlük yaşamın merkezini oluşturan, kahvehaneler, çarşı, dini, eğitim ve kamu binalarıyla çevrilmiş ve sosyal hayatın merkezi konumundaki 'meydan'lara sahiptir.

4.2.1. Karpaz Yarımadasındaki Kırsal Yerleşimler

Adanın kuzey-doğusunda yer alan Karpaz yarımadası konumu dolayısıyla karşı kıyılardaki birçok uygarlığın ilk uğrak yeri olmuştur. Bu özelliğinden dolayı dış dünya ile kolayca ilişki kurabilmesi ve adanın diğer kısımlarından tecrid edilmiş bulunması nedeniyle Karpaz halkının kendine özgü "Kıbrıslı olmayan bir görünüm"e sahip olduğu adayı ziyaret eden İngiliz arkeolog Hogarth tarafından belirtilmiştir (Gürkan, 1996).

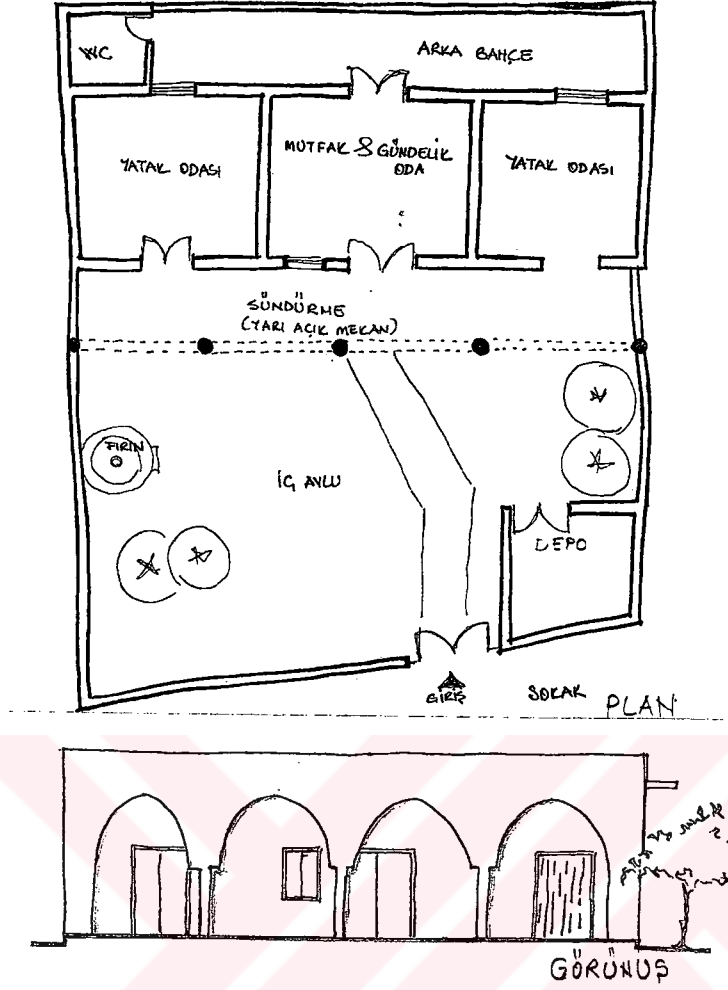
1888 yılının temmuz ayında adayı dolaşan Hogarth Mesarya'nın kavurucu sıcaklarından sonra Karpaz'a gittiği zaman dağlık tepelik yarımada'nın havasını çok hoş bulur. Burayı insanı, manzarası, havası ve herşeyiyle adanın diğer yörelerinden farklı bulur. Karpaz'ın hayli değişik fiziki yapısı için de "Adanın hiçbir yöresi, küçük ölçüler içinde de olsa, bu kadar çeşitlilik gösteremez; pamuk tarlaları ve bostanlarla yeşillenmiş küçük ovalar, ormanlık ya da çıplak tepeler, vadiler ve sonra gülümseyen düzlükler birbirini izler" cümlelerini kullanmıştır. Yöre halkının genelde

birlikte kullanılarak inşa edilmiş bu evler genelde girişi dikey aks olarak kabul ettiğimizde odaların yatay aksta birbirine eklenmesiyle gelişmiş bir plan özelliğine sahiptir. Konutlar doğu–batı doğrultusunda yerleştirilerek girişin güneye yönlendirilmesine dikkat edilmiştir. Bazı örneklerde bu evlerin güney yönünde güneş kırıcı ve de iklime uygun kullanışlı bir yaşama mekanı oluşturma düşüncesinden yarı açık kemerli, Kıbrıs halk dilinde ‘sündürme’ adıyla bilinen mekanlar yer almaktadır (Şekil 4.4.). Evlerin havalandırması, arazi içinde çözünmüş plan yerleşmesiyle kuzey-güney yönlerindeki açıklıklarla hava akımının mekanların içinde doğrudan hareketi sağlanarak gerçekleştirilmektedir . (Şekil 4.5)

Şekil 4.4. Kemerli yarı açık “sündürme” mekanı (Tozan, A., 1998).

Diğer yerleşim türü ise daha yaygın olarak gözlemlenen ‘yoğun’ (kompakt) köy yerleşimleridir. Bu köylerin en belirgin özelliği konut yerleşimlerinin sosyal merkez diyebileceğimiz meydanların çevresinde yoğun olarak yer alması ve çoğu kez dar sokaklarla bu meydanlara bağlanıyor olmasıdır. Bu köylerde genelde bitişik nizam önü bahçesiz ve sokağa açılan evler göze çarpar. (Şekil 4.6) Rastlanan diğer bir konut tipi de mahremiyet açısından daha farklı gelişmiş olan iç avlulu çözümlerdir. Burda da konut doğrudan sokağa açılan plan tipinde olsa da önünde bir avlu ve bu avluyu sokaktan koparan yüksek duvarlar, depo veya dükkan yerleşimleri vardır. (Şekil 4.7.) Karpaz Bölgesinde bu özellikleri içeren köylere örnek Mehmetçik, Büyükkonuk ve Yedikonuk köyleri verilebilir.

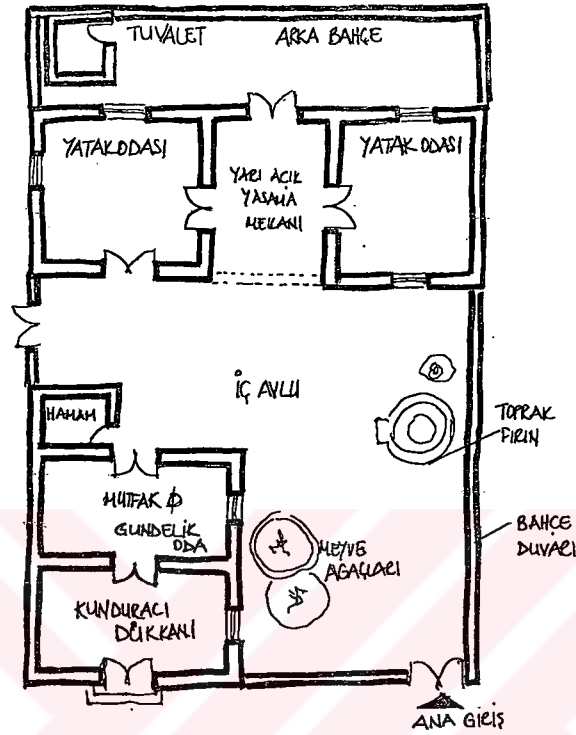
Şekil 4.5. Önde yarı açık mekanı bulunan konut örneği (Tozan, A., 1998).

Şekil 4.6. Önü bahçesiz doğrudan sokağa açılan konutlar (Tozan, A., 1998).

Meydanlar gün boyunca yaşamın sürdüğü mekanlar olup Kıbrıs'ta yaygın olan yol üstü yaşantısının en vazgeçilmez elemanı olan kahvehaneler de bu mekanlara canlılık getiren en önemli birimlerdir. Ada hayatının yavaş değişen ve az hareketli yaşam tarzında yol üstü kahvehaneleri günün her saatinde sosyalleşmeyi sağlayarak biraz da iklimsel etki olarak değerlendirilebilecek rehabet ortamında

yaşanacak her olayı gözlemlene arzusunun barındırır. İlık kış günlerinde kahvehanenin güneş alan teras kısımlarında, bunaltıcı yaz aylarında ise gölge ve esinti alan kısımlarında köy sorunlarından, futbol maçlarına, memleketle ilgili hararelli tartışmalara dahi rastlayabilirsiniz.

Şekil 4.7. Önde avlu ve dükkan bulunan konut örneği (Tozan, A., 1998).

Kahvehaneler sosyal-kültürel bir mekan olarak önemli yerlerdi. Kahvehanenin Türk kültüründe önemi bu mekanın boş zaman geçirme yeri olmasından ziyade bu

mekanın grubun sosyo-ekonomik konularının tartışıldığı bir platform olmasından ileri gelmektedir (Ünlü, 1986).

Topografik özelliklerine göre köy yerleşimlerini incelediğimiz zaman da iki farklı tipten söz edebiliriz:

- **Düz Arazilere Yerleştirilmiş Köyler** : Karpaz bölgesinde pek fazla rastlanmayan bu köyler eğimi olmayan düz kırsal araziler üzerinde gelişmiş köylerdir. Örnek olarak Yenierenköy, Büyükkonuk köyleri verilebilir.
- **Yamaç Köyleri** : Girne dağlarının uzantıları olan tepeler Karpaz Burnuna kadar uzandığından dolayı köyler yamaçlara yerleşmiş ve genelde yamacın güneş alan yönü seçilmiştir. Konut ve bahçeler yerleştirilmek için teraslama sistemi kullanılmış ve evler farklı kademeler üzerine inşa edilmiştir. Bu şekilde inşa edilmiş köylere örnek olarak Kaleburnu, Dipkarpaz, Balalan, Yedikonuk köyleri verilebilir (Tozan, 1998).

Karpaz köyleri ile arasındaki benzerliği ifade edilebilmek açısından Geleneksel Akdeniz Mimarisinden kısaca bahsedilecektir.

4.2.2. Geleneksel Akdeniz Mimarisi

Geleneksel (ve veya Vernacular) Akdeniz Mimarisi olarak bilinen tarz, Akdenize kıyısı bulunan ülkelerde sıkça rastlanan; eğimli arazilere teraslama sistemiyle yerleşim, mekanlar arasında bağlayıcı eleman olarak kullanılan eğimli yollar ve merdivenler, dar sokaklar, sade ve süssüz formlardan oluşan, benzer malzeme ve teknikler kullanılarak oluşturulmuş yerleşimleri betimlemektedir (Atroshenko, 1991).

Ekonomik kısıtlılığın da etkisiyle binalar süssüz ve sade bir yapıya sahiptir. Tepelerin eteklerine kurulmuş olan yerleşim yerlerinde coğrafik ve ekonomik kısıtlamalara rağmen estetik bir başarı ve bütünlük söz konusudur.

Diğer bir özellik ise günümüzde dünyanın her yerinde yayalar için tasarlanan mekanların Geleneksel Akdeniz Köylerindeki ilginç çözümleridir. Bu toplanma yerleri görkemli, planlanmış meydanlar değil de eş yükselti eğrilerinin elverişliliği doğrultusunda yolların genişlemesi veya iki yolun kesişme noktalarında kendiliğinden oluşmuş mekanlardır. Bu mekanlar kullanıcılar tarafından sahiplenilip korunan ve sürekli yaşayan bir özelliğe sahiptir (Atroshenko, 1991). (Şekil 4.8.)

Geleneksel Akdeniz Mimarisinde ortak formlar kullanılmasına rağmen kültürel ve sosyal farklar mekana yansımaktadır. Bir Müslüman ülkesi olan Cezayir’de mahremiyet sağlamak ve kadınları sokaktan izole etme düşüncesinden dolayı zemin katlarda sokağa açılan pencere pek bulunmamaktadır (Atroshenko, 1991).

Şekil 4.8. Geleneksel Akdeniz Köy Meydanı Örneği (Atroshenko, 1991).

Tüm Akdeniz ülkelerinde aynı yapım teknikleri ve formların kullanılması dolayısıyla bir ortaklık mevcuttur. Bunun sebebi de işlek bir ticaret rotasının kullanılması, insanların bir yerden başka bir yere göç etmesi veya en uygun teknolojinin benimsenmesi olarak verilebilir (Atroshenko, 1991). Ülkeler arası iletişimin yanında benzer arazi formları, iklim ve mevcut malzeme bulunması temeline dayalı olarak ortak çözümlere gitme durumu da sözkonusu olabilir.

Bir yerleşimin kurulması aşamasında öncelikle dikkat edilen unsurlar yiyecek ve su sağlanabilecek kaynaklara yakın yerler seçilmesiydi. Köyler bu sebeplerden dolayı verimli topraklara veya deniz kıyısına kurulmaktaydı. Fakat saldırıya uğrama tehlikesi dolayısıyla yerleşimler kayalık uçurlara kurulmaya başlandı. Böylece hem korunma kolay bir şekilde sağlanabiliyor ve tarım arazileri de maksimum düzeyde ürün almak için kullanılıyordu. (Şekil 4.9.)

Geleneksel Akdeniz Mimarisinin en göze çarpan özelliklerinden biri de yamaçlara kurulmuş olan yerleşimlerin yüksek noktaya doğru daralan teraslarla sanki dev bir merdiveni andırıyor olmasıdır. Tepeler sanki çepeçevre oyularak teraslar oluşturulmuş ve konutlarla birlikte sokaklar bu teraslar üzerine yerleştirilmiştir. Bu

terasları bağlamak için kullanılan merdivenler ve eğimli yollar ise bu yerleşimlere mekan zenginliği ve özgünlük veren karakterlerdendir (Atroshenko, 1991).

Şekil 4.9. Eğimli Araziye Yerleşim Örneği (Atroshenko, 1991).

Organik olarak gelişen yerleşimlerdeki yoğunluğun (konutların birbirine yakın yerleştirilmesinin) açıklaması da akrabalık ilişkileri olarak verilebilir. Bu da yeni evlenen kız çocuğuna ailenin evinin hemen yanına inşa edilen yeni ev uygulamasıdır. Ayrıca bu yoğun yerleşim arketip olarak daha iyi savunma ve güvenliği sağlayan vagon halkaları düşüncesini çağrıştırmaktadır. Farklı bir açıdan bakılınca da iklimden kaynaklanan gölge ihtiyacı ve konut için olabildiğince az arazi kullanarak tarım için geniş arazi elde etme düşüncelerini de desteklemektedir (Atroshenko, 1991).

4.2.3. Karpaz Kırsal Yerleşimlerinde Yaşam

Kırsal yaşamın devam etmesi için üretimin devam etmesi koşulundan bahsedilebilir. Kentsel yerleşimin, kırsal yerleşimin yok olmasına sebep olmaması için bu iki yerleşim arasında bir denge oluşturulması gerekir. Kıbrıs'ta hem bir ada olmasının getirdiği kaçınılmaz ekonomik gelişme sınırlılığı, hem de siyasal ambargolar nedeniyle günden güne kötüleşen sosyo-ekonomik yapı, buna bağlı olarak da mekansal ihtiyaç ve oluşumlar geçmişe göre çok büyük farklılıklar göstermektedir.

Üretimin azalması, ekonominin gelişmeyen durağan yapısı kırsal yerleşimlerin de gelişmesini durdurup sürekli azalan bir nüfus yapısıyla yok olma tehlikesini gündeme getirmiştir. Bugün Kıbrıs, kırsaldan kentsel iç göçlerle neredeyse üç şehire

endekslenmiş ve aynı zamanda dışa göçlerle de -İngiltere ve Türkiye başta olmak üzere- nüfusun bir bölümü bazı ülkelere dağılmış şekildedir.

Geleneksel ve günümüzdeki konut mekanları arasındaki değişiklikleri daha iyi anlamak için geleneksel kırsal yaşam tarzını ve birçok değişiklikler sonucu ortaya çıkan günümüzdeki kırsal yaşam tarzını gözden geçirmek faydalı olacaktır.

4.2.3.1 Geleneksel Kıbrıs Köy Yaşamı

Geçmişte, günümüzdeki makineleşme ve teknoloji bulunmadığı ve ulaşım da çok daha yavaş olduğu için kullanılan eşyalar ve elbiseler üretilmek suretiyle elde edilirdi. Her köy kendi içinde yaşayan bir birim halindeydi ve bu birimler ve şehirler arasında da günümüze göre sınırlı bir iletişim söz konusuydu. Bu iletişim de ancak ticaret amaçlı olarak üretim fazlalarının satılması ve ihtiyaç duyulan şeylerin de alınması prensiplerine dayanan ziyaretler şeklindeydi.

Geçimin sağlanma şekli, ev yaşamının, geleneklerin, teknolojinin ve ekonomik koşulların geleneksel konutun şekillenişini nasıl etkilediğini daha iyi anlamak için bazı örneklere daha ayrıntılı bir şekilde değinmek gerekmektedir:

- **ÇİFTÇİLİK:** Çiftçilik geçmişte çok farklı icra edilen bir meslek durumundaydı. Tarlalar çift adı verilen hayvanların taşıdığı demir ve ahşap sabanlarla sürülüyordu. Daha sonra da arpa, buğday, pamuk, susam, tütün ve diğer ürünleri yetiştirmek için uygun mevsimlerde gerekli işlemler yapılırdı.

Kış aylarından sonra pamuk tohumları bahar aylarında sürülen tarlaya en eski yöntem olan insan eliyle ekilirdi. Toprağın bünyesinde yağmur sularının birikmesiyle oluşan yeraltı suyu ile yetişen pamuk bitkisi yaz ayları sonunda toplanarak eve getirilirdi. Kabuklarıyla eve getirilen pamuklar ayıklanıp ikinci bir işlem olan tohumundan ayrılması için hazırlanırdı. Elde edilen ürün iki şekilde kullanılırdı: ev ihtiyacını ve kız çocukların evlenme çağına gelmesi ile her an doğabilecek çeyiz ihtiyacını (yorgan, yastık, iplik gibi) karşılamak için bir kısım depolanır ve fazlası da maddi gelir sağlamak için satılırdı.

Diğer bir ürün olan susam da pamukla yaklaşık aynı dönemlerde ekilir ve aynı zamanlarda hasadı yapılırdı. Bitkiler olgunlaşınca kökleriyle birlikte topraktan sökülür ve kurutulmak üzere damlara serilirdi. Bu işlem için damların seçilmesi gün boyunca güneş ışığı alan düz ve geniş satırlara ihtiyaç duyulmasından kaynaklanıyordu. Bir süre bekledikten sonra susam taneleri bitkinin üstünden dökülmeye başlar ve

insanlar bu işlemi tamamlayarak ürünün gerekli kısmını ekmek, çörek ...vs gibi mutfak ihtiyaçları için saklayıp, geriye kalanı da yine satıyorlardı. Bu gibi işlemler için gerekli düz satıh ihtiyacı belki de konutların çatılarının eğimli ve kiremit kaplı olması yerine düz olmasının tercih sebeplerinden biriydi.

Arpa, buğday gibi tahıl ürünleri de sonbahar aylarında yine insan gücüne dayalı yöntemlerle ekilir ve yaz sonlarında da hasadı yapılırdı. Hasat zamanında insanlar gruplar halinde ekini biçer, demetler haline getirir, sonra da demetler bir araya toplanarak, insan ve hayvan gücüyle harmanı yapılırdı. Bu işlem sonrasında samanla buğday (veya arpa) birbirinden ayrılır ve kullanılmak üzere saklanırdı. Buğday un ve ekmek yapımında kullanılır, saman ve arpa da hayvanları beslemek için depolanırdı.

Tütün de Osmanlı Döneminden beri Kıbrıs'ın ve özellikle de Karpaz bölgesinin önemli gelir kaynaklarından sayılır. Daha önce bahsedilen kuru tarım şekillerinden biraz daha farklı yetiştirilen tütün ilk önce evlerin bahçelerine ekilen tohumardan fidan yetiştirmekle başlardı. Nisan ayında tarla sürülerek ekim için hazırlanır ve diğer yandan da fidanlar tarlaya ekilmek için sökülerek hazırlanırdı. Ertesi gün de kalabalık gruplar halinde erkenden tarlaya gidilir ve ekim yapılırdı. Bu tür gruplar halindeki işler genellikle yardımlaşma sonucu gerçekleştirilirdi. Bu da küçük gruplar halindeki köylerin sosyal ilişkiler açısından kentlerden daha farklı bir yapıya sahip olmasının bir sebebi sayılabilir. Ekimden bir iki ay sonra da bitki gelişimini tamamlar ve tütün yaprakları toplanarak eve getirilir ve bunlar ipliklere dizilerek güneşte kurutulurdu. Kurutma işleminden sonra tütünler balyalar haline getirilir ve tütün işleyen fabrikalara satılırdı.

Tarım ilkel denebilecek teknolojilerle insan gücüne dayanıyordu ve buna bağlı olarak da üretimin bir kısmı yaşamı devam ettirebilecek ihtiyaçlar olarak depolanıyor ve ihtiyaç fazlası da satılarak üretimi yapılamayan şeyleri alabilme olanağı sağlıyordu. Bu durum karşısında tarımın yapılmasını sağlayan hayvanların barınması, beslenmesi ve üretilenlerin uzun süreli kullanımını sağlayacak olan depolama işlevlerinin kırsal konutun formunun en temel belirleyicilerinden olduğu sonucunu doğurmaktadır.

- **KUMAŞ ÜRETİMİ:** Köyde yaşayan insanlar giyimden yiyeceğe kadar, ihtiyaçlarının büyük bir kısmını kendi üretimleri dahilinde karşılıyordu. Örneğin kıyafet için gerekli olan kumaşlar da kişilerin kendileri tarafından üretiliyordu. Bunların bir türü olan yünlü kumaş yine, süt, hellim (Kıbrıs'a özgü bir tür peynir) vb ihtiyaçlar için beslenen koyunların yılda bir kere genellikle ilkbahar aylarında kesilen

yönlerinden yapılırdı. İplik haline getirilen yönler kumaş dokuma, kazak , bere, çorap örme gibi şeyler için hazır duruma getirilirdi.

Diğer bir hammadde olan pamuk da aynı işlemlerden geçirilerek iplik haline getirildikten sonra kadınlar tarafından “tezgah” denen kumaş dokuma aletinde dokunarak kumaş haline getirilirdi (şekil 4.10.). Bu kumaşlar tercihe göre y nl , pamuklu ve karışık olabiliyordu. Elde edilen bu kumaşlardan kışlık elbise, çarşaf, perde gibi birçok ihtiyaç karşılanıyordu.

Farklı olan bir hammadde de ipek ve bu hammaddeden yapılan ipekli kumaştı. Bunun için de düz geniş hasır satırlar üzerine konan ipek böceklerinin beslenmesiyle başlardı. Böcekler, hemen her bahçede bekli bu yüzden bulunan dut ağaçlarının yapraklarıyla beslenirdi. Belli bir süre sonra bu böcekler koza şeklindeki ipeklerini yaparlar ve bunlar kaynatılarak “g ğ  l” denen ham ipek tutamları haline getirilirdi. Y n ve pamuk hammaddesinin ipliğe d n şt r lme aşamasından geçtikten sonra da tezgahda dokunarak kumaş haline getirilirdi. Bu kumaşlardan da çarşaf, perde ve yazlık elbiseler yapılıyordu.

Sonuc olarak tüm bu işlemler için gerekli olan tezgah hemen her evde bulunur ve sanki kırsal konutun küçük üretim birimleri olduğunu simgeleyen bir eleman görünümünde ydi.

şekil 4.10. Kumaş Dokumada Kullanılan “Tezgah” Aleti (Halkbilimi, 1995).

- **EV İşLERİ VE EKMEK YAPIMI:** Ev işleri de eskiden daha farklı yöntemlerle ve teknolojilerle yapılıyordu. Çamaşır yıkamak deyince akla çamaşır makinesi ve

deterjan değil de daha doğal yollardan elde edilen malzemelerle insan gücü gelirdi. Çamaşırlar akşamdan suda bekletilirdi. Ertesi gün erkenden bahçedeki ocakta ateş yakılır ve kazan içinde su ısıtılarak çamaşır teknesi içinde (yine bahçede) yıkanmaya başlanırdı. Çamaşır yıkamada kullanılan suyun da özel bir hazırlanışı vardı. Elekten geçirilen kül büyük küpler içinde suyla karıştırılır ve külün dibe çökmesi için bekletilirdi. Bu şekilde hazırlanmış su ile yıkanan çamaşırlar kolay temizlenir ve yumuşak olurdu.

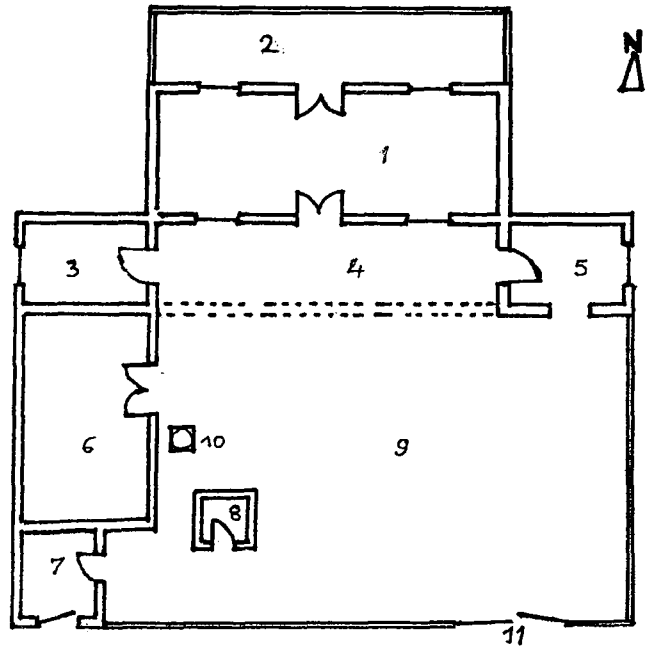
Geleneksel konutlara baktığımızda en dikkat çekici ortak unsurlardan birinin de her avluda bulunan ekmek fırınları olduğu görülür. Bu da her evin ekmek ihtiyacını da kendilerinin karşıladığının en büyük kanıtı olarak ortaya çıkıyor. Köylüler kendi yetiştirdiği buğdayların bir kısmını da yıllık ekmek ihtiyacını karşılamak için saklardı. Ürün saklamak için ya ayrı depo kullanılır ya da yaşama mekanının bir kısmında ahşap malzemeden inşa edilen galeri şeklindeki “sende” kısmı kullanılırdı. Gereklikçe buğdayların bir kısmı buradan alınır yıkanıp düz bir yere serilerek kurutulur, un değirmenine götürülerek un haline getirilirdi. Elekten elenen undan hamur yapılır ve ekmekler hazırlanıp sonra da fırında pişirilirdi.

4.2.3.2 Geleneksel Konut Mekanı

Kıbrıs geleneksel kırsal konutlarında plan şeması yanında araziye yerleşim, yönler göre konum gibi birçok ortak özellik bulunmaktaydı. Evlerin giriş kapıları güneye bakardı. Yatak ve oturma odası olarak kullanılan oda büyük ve geniştir. Bu oda karşılıklı kapı ve pencerelere sahip olduğu için yazları serin olurdu. Yatak ve oturma odasının arka kapısı evin kuzeyinde bulunan bahçeye açılırdı. Burada meyve ve sebze ağaçları bulunurdu. Ön bahçede genellikle hayvanların beslenmesinden dolayı ön bahçede sebze ve meyve yetiştirilmezdi. Evin önünde yola yakın olan ve güneye bakan avluda ayrıca tuvalet ve fırın bulunurdu. Evle sokak arasındaki geçişlerde avlu tam bir geçiş alanı özelliği göstermekteydi (Şık, 1994). (Şekil 4.11.)

Yatak ve oturma odasının önünde “sündürme” olarak bilinen yarı açık mekan vardı. Burası kış aylarında çok iyi güneş aldığı ve fazla esinti almadığı için oturma, dinlenme gibi işlevler için kullanılmaktaydı (Şık, 1994).

Altman, Sommer, Zeisel, Griffen’in savunduğu tasarımların çok amaçlı olması, dolayısıyla aynı mekanda birden fazla amaca hizmet verme özelliğine sahip olması gerektiği düşüncesi geleneksel Kıbrıs evindeki günlük odada çok başarılı bir şekilde oluşturulmuştu. (Aiello, 1980)

1-Yatak ve oturma odası 2-Bahçe 3-Banyo(hamam)
ve çamaşır yıkama odası 4-Sündürme(veranda)
5-Mutfak(ateş evi) 6-Saman ahır 7-Hayvan arabası
yeri 8-Tuvalet 9-Avlu 10-Fırın 11-Giriş kapısı
Şekil 4.11. Yöresel Kıbrıs Köy Evi Planı (Şık, 1986)

Genellikle sündürmenin bir tarafında banyo (hamam) ve mutfak, diğer tarafında da samanlık ve hayvan barınağı bulunurdu. Kış aylarında hayvan beslemek için depolanacak olan samanın kapıdan konması zor olduğu için çatı üstünde açılan delikten bu işlem yapılırdı. (Şık, 1994)

Evin kapalı olduğu zamanlarda az da olsa havalanmayı sağlamak için tavana yakın yerlerde “tepe deliği” adıyla bilinen küçük açıklıklar oluşturulur ve böylece mekanda hava değişimi sağlanırdı. Bu açıklıklar sıcak yaz aylarında da ısınarak yükselen havanın dışarı atılmasına yardımcı olduğu düşünülürse ne kadar işlevsel bir çözüm olduğu görülebilir.

• **EV YAPIM TEKNİKLERİ VE MALZEME SEÇİMİ:** Yaşam için gereken herşeyin doğadan sağlandığı dönemlerde konut yapımı da bu özellikten nasibini alıyor ve doğada en kolay elde edilen uygun malzeme ile yaşanacak mekanlar oluşturuluyordu. Bu da genel olarak iki farklı malzeme ve iki farklı yapım tekniği ile gerçekleşiyordu. Bunlar hammaddesi toprak olan ve taşın az bulunabildiği yerlerdeki **kerpiç konutlar** ve dağlık yerlerde kolay bulunan taş malzeme ile inşa edilen **taş konutlar**’dı. Kıbrıs genelinde çeşitli bölgelerde bu iki farklı malzeme kullanılıyor olsa da büyüklükler dışında plan şemaları aynı kalıyor ve sadece malzemeyi elde etme ve inşa etme tekniklerinde çeşitlilik görülüyordu.

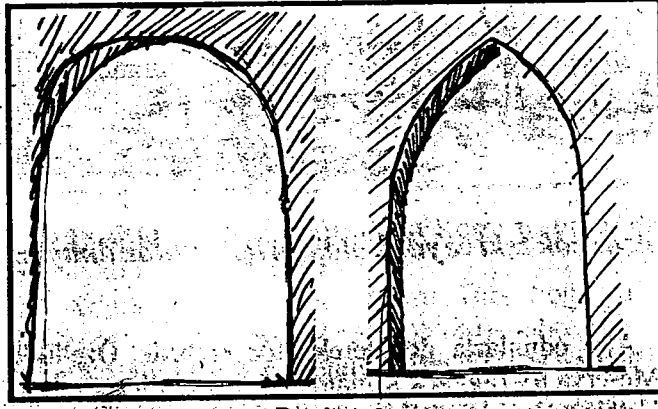
Yapı malzemesi taş olan konutlarda, malzeme sağlanır sonra inşaat aşamasına başlanırdı. Trodos ve Girne dağlarında rastlanan volkanik lav soğuması ve lavların kristalleşmesiyle oluşan bu malzeme Karpaz Bölgesinde yaygın olarak bulunmaktaydı. Bu taşın en belirgin özelliği ise yumuşak olması nedeniyle kolay işlenebilir olmasına rağmen bina şartlarında coğrafi faktörlere karşı direnci çok fazla olan bir özellik göstermesidir (Özel, 1999). Taş ocaklarında bloklar halinde kesilen taşlar hayvanlar yardımıyla konutun yapılacağı araziye taşınırdı. Yapım aşaması belirlenen yere duvarların nem almasını önleyecek ve sağlamlık için gerekli olan taş temelin oluşturulmasıyla başlardı.

Harç için kullanılacak malzeme de (toprak, saman ve su) hazırlanır ve temelin üzerine duvar örülürdü. Pencere ve kapı açıklıklarını oluşturmak için de ormandan sağlanan ahşap kullanılırdı. (K.T.K.A.K.,Eylem Avcı, 1999)

İlk geleneksel konut örnekleri genellikle tek katlı büyük bir odadan oluşan tek göz örneklerdir. Tuvalet dışında tüm günlük ihtiyaçlar bu odanın içinde karşılanırdı. Zamanla tekniğin gelişmesiyle dıştan bağlantılı olmak kaydı ile ikinci katların inşasına başlanmıştı. Konutlar 15-20 m² olur ve 35-45 m² alan üzerine tek veya iki katlı olarak inşa edilirdi . Konutlar arsanın konumuna göre şekillenirdi ve ölçüleri mertek sayısı üzerinden hesaplanırdı (her mertek arası 30-35 cm'dir). 18 m²'lik bir evin ölçüleri yaklaşık olarak – dıştan dışa – kerpiç kalınlığı ve sıva dahil 10x3.60 m, yükseklik ise ortalama 3.90 m'dir. (Anıl ve diğ., 1988)

Konutların güney kısmında sarı taştan (yapı taşı) yapılan kemerli kısım bulunurdu. Kemer kısmının hemen arkasında veranda bulunurdu. Bazı evlerde ters “u” şeklinde ve bazı evlerde de noktalı kemer olmak üzere iki çeşit kemer vardı. Bunun sebebi de farklı ustaların sahip oldukları ve kullandıkları kemer kalıplarıydı. Kemerler arasında ise Türk evini simgeleyen Ay-yıldız şeklindeki süsleme vardı (Şık, 1994). (Şekil 4.12)

Sarı taş olarak bilinen yapı taşı, Kıbrıs'ta bol miktarda mevcut olup yığma inşaatlarda tuğla yerine yaygın olarak kullanılmaktadır. Sarı ve beyaz renklerdeki bu malzeme dekorasyon amaçlı olarak da kullanılmaktadır. Girne kıyı şeridi ve bilhassa Karpaz Yarımadası'nda yaygındır. Birçok tarihi sur ve kilise bu taşlardan yapılmıştır (Fide, 1998).

Şekil 4.12. Kemer Çeşitleri (Şık, 1994)

İstenen duvar yüksekliği sağlanınca üst örtü için satın alınan keresteler veya ormanlardan sağlanan mertek adı verilen malzemeler 20-30 cm aralıklarla yerleştirilir, üzerine hasır serilir veya kamış bağlanır ve daha önce harç malzemesi olarak kullanılan malzeme bu sefer de çatı örtüsü için 4 cm kalınlığında kullanılarak evin kaba inşaatı tamamlanırdı (K.T.K.A.K., Eylem Avcı, 1998). Oluşan çatlakları gidermek için de 1cm kalınlığında aynı malzemeden bir defa daha uygulanırdı. (Şık, 1994)

Döşeme malzemesi ilk örneklerde Kıbrıs mermeri olarak bilinen beyaz renkli Kıbrıs'a has bu malzeme ile kaplanırdı. Bu malzeme mevcut mermer kaynaklarından insan gücüyle çıkartılır ve şekillendirilirdi.

Mesarya bölgesinde rastlanan, kerpiç'in yapı malzemesi olarak kullanılan ve taş konuttan en belirgin farkını kerpiç tuğla hazırlanışı oluşturan konutun inşaat süreci biraz farklı olurdu. Genellikle Mesarya ovası içinde yerleşmiş köylerde rastlanan kerpiç ev yapımı seçilen arazi üzerine önceden hazırlanan yere temel kazılarak taş temelin oluşturulması ile başlardı. Kerpiç yapımında kullanılacak toprak su ile karıştırılınca yapışma özelliği göstermesine dikkat edilirdi. Toprak, saman ve su ile oluşturulan karışım kalıplara yerleştirilir ve kuruması için güneşte bekletilirdi (K.T.K.A.K., Eylem Avcı, 1998).

Taş bloklar yerine kullanılan kerpiç tuğla dışında kaba inşaat aşaması tamamen aynı işlemleri içerirdi. Kerpiç evlerde kaba inşaatın sonra tuğlayı yıpratıcı doğal etkenlerden korumak amacıyla siva gelirdi. Siva yapılmadan önce de sıvanın sağlamlığını arttırmak ve çatlak oluşmasını önlemek için duvara büyük çiviler çakılıp

etkenlerden korumak amacıyla sıva gelirdi. Sıva yapılmadan önce de sıvanın sağlamlığını arttırmak ve çatlak oluşmasını önlemek için duvara büyük çiviler çakılıp ve üzerine ince dokulu tel örtü kaplandıktan sonra 1cm kalınlığındaki birinci el sıva atılırdı. Son olarak da alçı, kum ve sudan oluşan karışımla da sıva tamamlanırdı (K.T.K.A.K., Eylem Avcı, DAÜ,1998)

4.2.3.3 Günümüz Köy Yaşamı Ve Konut Mekanları

Günümüz koşullarında değişen kültür, sosyo ekonomik , politik, teknolojik...vs etkenler ve ortamlar dahilinde kırsal yerleşimler kentler gibi çarpık denebilecek bir yapılaşmaya sahne olmaktadır. Tüm yerleşimlerde olduğu gibi organik olarak gelişmiş olan köylerde de günümüzdeki durum, son dönem konu başlığı altında verilen doğrultudur. Kullanılan plan tipleri herhangi bir yerde rastlanabilen, araziyle ilişki ve mikro-iklim özellikleri pek düşünülmemiş izlenimini vermektedir. Malzeme ve kullanılan yapı sistemi ise günümüz çarpık yapılaşmasının en rastlanan elemanları olan betonarme ve iskelet sistemidir. Yerleşim ölçeğinde bakıldığında ise herhangi bir gelişme planı mevcut olmadığı için gelişigüzel yapılaşma devam etmektedir.

5. KALEBURNU KÖYÜNDE KONUT FORMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ

5.1. Kaleburnu Köyü Uygulama Çalışmasının Sınırları Ve İçeriği

Karpaz Yöresel Köy Mimarisinin karakteristik özelliklerini taşıyan Kaleburnu örneğinde insan-çevre ilişkilerinin araştırılması ve konut mekanının şekillenışı ve değişimini etkileyen faktörlerin saptanmasına yönelik bir uygulama çalışması yapılmıştır. Kaleburnu Köyünde yapılan çalışma, konut ve yakın çevresini içeren mahalle ölçeğindedir. Uygulama alanının sınırları belirlenirken de köyün ilk gelişmeye başladığı geleneksel dokuyu içeren bölge ele alınarak geçmişle günümüz arasındaki mekan kullanımları, değişiklikleri ve son durumun saptanması amaçlanmıştır.

Kuramsal çerçeve içinde tanımlanan bazı temel kavramların, belirlenen bir alanda uygulama çalışması ile araştırılması ve örneklendirilmesi amacıyla çevre-davranış çalışmalarındaki yaklaşımlar yardımıyla bir araştırma tasarımı yapılmıştır. Çevre-davranış çalışmalarında oluşturulan çeşitli yöntemler aşağıdaki gibidir.

5.2. Çevre-Davranış Çalışmalarına Yaklaşımlar

Çevre-davranış çalışmaları farklı çevrelerde ele alınmakta; sadece teori, modeller ve kavramları değil, aynı zamanda araştırma tekniklerini de kapsamaktadır. Araştırmacılar, insan-çevre ilişkilerinde davranış bilimlerine geliştirilen tekniklerin hemen hepsini kullanmaktadırlar (Turgut, 1990).

Michelson (1975), Bechtel, Marans, Michelson (1978), Zube ve Moore (1987) gibi bu alanda önemli temel çalışmaları olan araştırmacılar, çevre-insan-davranış ve tasarım arasındaki ilişkilerin incelenmesini sağlayan yöntemleri niteliksel ve niceliksel yöntemler olarak ikiye ayırmaktadırlar. Bu yöntemlerin amacı niteliksel ve niceliksel olarak çevre ve davranış değişkenlerini ölçmek ve tanımlamaktadır (Turgut, 1990).

Toplumsal konumlarda yüzyüze ilişkilerin nicelik ve niteliksel olarak tanımlanması demek etkileşim sıklığının; etkileşim biçimselliğinin (formal-informal), esnek veya katı, düzenli veya düzensiz, rahat veya gevşek olma durumlarının saptanması demektir (Gür, 1996).

Araştırmanın konusuna göre kullanılacak yöntemle karar vermek önemlidir (Turgut, 1990). Bu yöntemler kısaca aşağıdaki gibidir:

5.2.1. Niceliksel Yöntemler

Bir araştırma öncesinde yapılacak araştırmanın türüne göre bazı kararların verilmesi ve bir tasarım yapılması gerekmektedir. (Tablo 5.1.)

Tablo 5.1. Araştırma Tasarımı Hakkında Verilmesi Gereken Kararlar (Zeisel 1984).

Araştırma Tasarımı Hakkında Verilmesi Gereken Kararlar
<i>Araştırma Yaklaşımları</i>
Tanımlayıcı
Betimleyici
Kuramsal
Eylemsel
<i>Araştırma Tasarımları</i>
Durum Çalışması (Case Study)
Saptama (Survey)
Deneyler (Experiment)
<i>Araştırma Alanları</i>
Doğal
Planlanmış-kurgulanmış

Bir çevre-davranış araştırması bir problemin tanımıyla başlar. Araştırmayı ayrıntılarıyla tasarlamadan önce nasıl bir yaklaşım izleneceğine ve nasıl bir tasarım yapılacağına, konunun doğal mı yoksa yapay mı olacağına karar verir. Çevre-davranış araştırmalarının yaklaşımları aşağıdaki gruptan bir veya birkaçı içinde düşünülebilir:

Tanımlayıcı Yaklaşımlar: Tanımlayıcı yaklaşımlar, bir konumu veya konumları daha iyi anlamak, o konuma ilişkin kapsamlı bilgi sahibi olmak ve ileriye yönelik herhangi bir önerme ortaya koymak amacıyla yapılabilirler. Bu yaklaşımların bulguları hassas ve istatistiksel olmaktan çok derinlemesine çalışmalardır. Genel bir durumun yapı ve dinamiğine eğilen, gelecek çalışmalara sahne hazırlayan araştırmalardır. Bu araştırmalar analitik olduklarından daha çok yeniden tanıma, deneyimden yararlanarak yorum yapma çalışmalarıdır. Bu tarz çalışmaya en iyi örnek Gans'ın "The Urban Villagers" adlı eseri verilebilir (Gür 1996).

Betimleyici Yaklaşımlar: Bu yaklaşımlar ise tanımlanmış bir grup veya bir konumda bir veya daha fazla özelliği olanaklar elverdiğince ölçen ve tanımlayan yaklaşımlardır. Belirgin kavramlar üretmek, onları ölçülüp biçilen, sayılabilen göstergelere dönüştürmek betimleyici araştırmalarda çok önemlidir. Rainwater'in Pruitt Igoe konutlarında yaptığı çalışma, bu toplumsal grubun duyduğu korku ve çekingenliği saptaması bu yaklaşıma iyi bir örnektir. Yalnız bu çalışmalar tümevarımsal ve düzgüsel oldukları için bulguların nedenleri üzerinde fazla bir açıklama yapma olanağı yoktur (Gür 1996).

Kuramsal Yaklaşımlar: Kuramsal yaklaşımlar ise belli varsayımları deneyen çalışmalardır. Bu varsayımların ya deneyim yoluyla bilincinde olan araştırmacılar tarafından ele alınırlar ya da bu denenen varsayımlar daha önce varolan kapsamlı kuramların birer parçasıdır (Gür 1996).

Eylemsel Yaklaşımlar: Eyleme yönelik yaklaşımlar ilerde herhangi bir çevresel tasarım için öneride bulunmaya yarayan araştırmalardır. Aynı görevi, ya da yaklaşık aynı görevi yükledikleri halde farklı tasarım ilkeleriyle oluşmuş binaları konu edinirler. Bunlar tasarımların insan üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalardır. İki gruba ayrılabilirler. Bir grupta bilinçli olarak farklı tasarlanan konumlar üzerinde deney yapılırken diğer grupta rastgele bir biçimde çevrede oluşmuş yapılar konu edilir. Ancak, her iki grup da yaşanmış ve denenmiş çevrelerin insan üzerindeki etkisini inceler ve amaçları geleceğe yönelik bilgi edinmektir (Gür, 1996).

Araştırma Tasarımlarında durum çalışmaları, kompleks bir obje üzerinde yoğun bilgi geliştirmek için, saptamalar, değişik gruplar içindeki elemanların sınıfları ya da tiplerini öğrenmek için, deneyler bir eylemin gerçekleştirildiği bir durumla gerçekleştirilmediği bir durum arasındaki farkları gözleyerek eylemlerin etkilerini sınamak için kullanılır (Zeisel, 1984).

Araştırma alanları kullanılacak tekniğin seçilmesi açısından önemlidir. Doğal yerleşimler “tanımlayıcı” çalışmalar için ve deneyim ile alan araştırmaları yapmak için uygundur. Planlanmış yerleşimler ise kendilerinden veri alınmak üzere insanların gözlemlendiği yerlerdir (Zeisel, 1984).

5.2.2. Niteliksel Yöntemler

Niteliksel yöntemler ve teknikler çevre-davranış araştırmalarındaki ilk çalışmalardan beri kullanılmaktadır. Rapoport’un konut tasarımı ile ilgili olan kültürlerarası ve etnografik veri kullanımı; Perin’in konuta katılımlı gözlem uygulaması ile yaptığı mikro çevre modeli bu çalışmalara örnek olarak verilebilir (Turgut, 1990).

En son olarak Setha Low, bu yöntemleri çevresel tasarım araştırmaları için tamamen yeni sayılabilen yaklaşımları da içeren bir gruplama ile araştırma tasarımları, veri toplama yöntemleri ve analizleri kapsamında ele almaktadır (Turgut, 1990).

Tablo 5.2. Çevre-Davranış Araştırmalarında Niteliksel Yöntemler (Turgut, 1990).

YÖNTEM	ARAŞTIRMA TASARIM	VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	ANALİZ
BİLİŞSEL	Hipotez Sınama	Dil bilimsel haritalama	Sınıflama tiplene
GÖZLEMSEL	Hipotez üretme veya sınama	Gözlem, film çekme, arkeolojik bulgu	Örüntü belirleme
FENOMENOLOJİK	Ardışık deneyim	Deneysel karşılaştırma	Sezgisel, ilişkisel
TARİHSEL	Hipotez sınama	Arşivsel Belgeleme	İçerik analizi
ETNOGRAFİK	Hipotez üretme veya özgün problem belirleme	Gözlem, görüşme, katılımlı gözlem	Tipoloji, içerik analizi, örüntü belirleme
SÖYLEMSEL	Eleştirme	Metin okuma	İçerik analizi, diyalektik ilişki

5.3. Köyün Tarihçesi Ve Bugünkü Durumu

Karpaz Yarımadası’nda Dipkarpaz’dan önce varılan Kaleburnu köyü, Gazimağusa’dan 45 mil uzaklıktadır. Eskilerde Karpaz Yarımadası’ndaki en son Türk köyü olduğundan bu köy için “Besmelenin bittiği yer” deyimini kullanılmaktaydı.

Kaleburnu yerleşimi, iki tepe arasındaki vadi ve tepelerin yamaçlarındadır. (Şekil 5.1.) Köyün altında arı kovanı gibi oyulmuş kaya mezarları vardır (Hakeri, 1992). Adayı ziyaret eden D.G. Hogarth adındaki arkeolog burada köylüler tarafından ambar veya ahır olarak kullanılan, köyün doğu ucundaki yamaçtaki yüz kadar kaya mezarının köye bir kaç mil ötede bulunan Fenike yerleşiminin mezarı olabileceğini tahmin eder (M.Ö.4-5 yy) (Gürkan, 1996). (Şekil 5.2.)

Köyün Kaleburnu ismini alması doğu ve batısında uzanan tepelerin köyün çevresinde doğal bir kale oluşturmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Rumca ismi olan Galinoporni kelimesinin de Rumca'da "güzel burun" anlamına geldiğini ve Kıbrıs'ın burnuna yakın olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir (Muhtar, 1999).

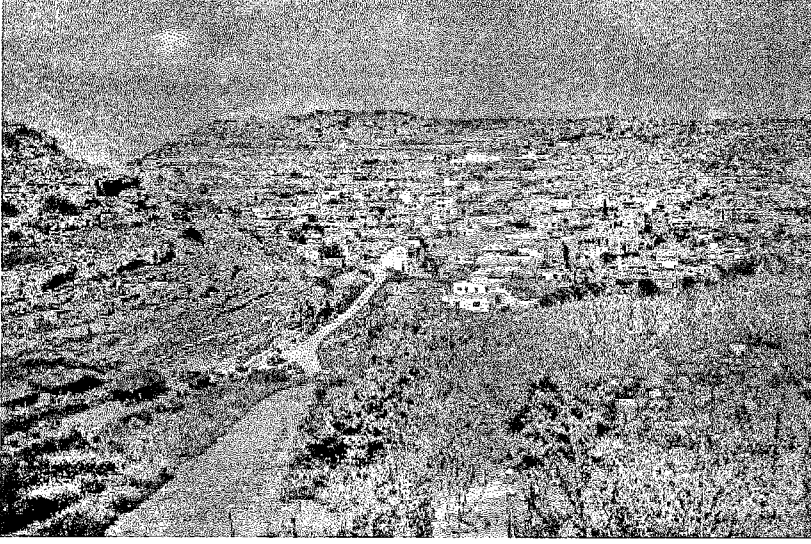
Köydeki tepelik kısımlarda harup ve zeytin ağaçları bulunmaktadır. Kaleburnu'nun sahile dek düz olan arazisinde hububat ve tütün ekilmektedir. Köyde hayvancılık da yapılmaktadır. Doğusu fundalıktır ve asfalt yol burada sona ermekte, Erenköy'le Dipkarpaz'a ulaşan bir yol vardır (Hakeri, 1992). Günümüzde uzun yıllar ara verilen tütün yetiştirmeye de son iki yılda tekrar başlanmıştır.

Şekil 5.1. Kaleburnu Köyünün Eski Görünümü (1966).

Köyün birkaç kilometre güneyinde bulunan sahil şeridinde köylünün katkılarıyla yapılan liman maddi yetersizlikten dolayı fırtınalara karşı dayanıklı olamamıştır. Bu yüzden balıkçılık mesleği icra edilememektedir. Gerçek anlamda teknelerin korunabileceği bir liman oluşturulursa balıkçılık yapılabileceğini düşünen köylüler bu girişim için kendi bütçelerinin yetersiz olduğunu savunmaktadırlar. Turistik açıdan baktığımızda sahilde şu anda kullanılmayan iki tane restoran bulunmaktadır. 1974

öncesinde az sayıdaki sahili olan Türk köylerinden biri olması nedeniyle köye tatil amaçlı ziyaretler oluyordu.

Şekil 5.2. Kaleburnu Köyü Günümüz Görünümü

Kıbrıs'ta her zaman önemli olan yol üstü yaşantısı ve anayol yakınında yerleşimler oluşturma geleneği çerçevesinde Kaleburnu çıkmaz bir sokakta yer alıyor benzetmesini yapabiliriz. Bu da köye özellikle gelinmediği takdirde uğrak bir yer olmaması ve köyün içe dönük bir yaşam içine girmesi anlamına geliyor. Bu durum karşısında göç oranı artmaya devam etmiştir. Fakat Kaleburnu ve Dipkarpaz arasındaki yol çalışması tamamlanınca bu açıdan çekilen sıkıntıların da azalacağına inanılmaktadır. Ayrıca işsizlik de köydeki göçü etkileyen önemli faktörlerden biri olmuştur. Son yıllarda yağışların az olması, bir nevi kuraklık belitilerinin baş göstermesiyle köyün esas geçim kaynakları diyebileceğimiz tarım ve hayvancılık da kötü etkilenmiştir. Bu da köy halkını ekonomik olarak olumsuz etkilemektedir.

Köy nüfusu sürekli azalan bir yapı içindedir ve özellikle İngiltere ve Kıbrıs içinde de Mağusa'ya göçler eskiden beri devam etmektedir. Kıbrıs'ın diğer kısımlarında olduğu gibi Kaleburnu Köyünde de İngiliz Dönemi boyunca ve sonrasında göçler yaşanmıştır. İlk zamanlarda göçler genellikle İngiltere'ye gerçekleşmekteydi. Maddi gelirin yetersiz olması ve baskılar bu göçlerin başlıca sebeplerini oluşturmaktaydı. Aileler veya genç bireyler çok sevdiği bu toprakları hayatlarını daha iyi standartlara getirebilme umutları ile bırakıp çok yabancı bir kültür ve yaşam şartları olan yeni bir yere gidiyorlardı.

İngiltere'ye göç etmiş her Kıbrıs'lı Türk gibi ilk önce ordaki yaşam şartları iyileştiriliyor ve arkasından da bırakıp geldikleri köylerinde kendilerini biraz daha ait hissedebilecekleri bir yatırım için maddi birikim oluşturuluyordu. Bu yatırım da çoğu kimse için köyde ailesinden kalan arazilere en son ve en gelişmiş teknoloji ile konforlu konutlar inşa ettirmek demektir. Bu davranış uzun yıllar memleketinden ayrı kalmanın verdiği özlemi biraz olsun gidermenin yanında, biraz da maddi olarak edindikleri avantajları ve başarılarını sergileyerek kaybettikleri yılların mazeretini imrendirici bir vaziyette gözler önüne sermek gibiydi. Kaleburnu köyü bu açıdan bakıldığında çok iyi bir örnektir. Çünkü köydeki geleneksel bina sayısının üstünde olan yeni bina sayısına rağmen nüfus azalan bir yapıya sahiptir. Köydeki birçok yeni evin yılın büyük bölümünde boş ve genellikle yaz aylarındaki tatil amaçlı kullanıma sahip olduğu görülmektedir. Kesin rakamlar bilinmemekle birlikte İngiltere'deki köylü sayısının 500-700 civarında tahmin edilmektedir.

İkinci bir göç yoğunluğu da 1974 sonrasında Kıbrıs içine yaşanmıştır. Bu olayda da yine ekonomik sıkıntı ilk sırada iken, eğitim olanaklarının kısıtlılığı, ulaşım zorluğu da önemli faktörler arasında yer almıştır. Bu göçler Kıbrıs'ın nüfus yoğunluğu fazla olan şehirlerine ve özellikle Mağusa'ya gerçekleşmiştir. Böylelikle hem maddi durumun daha iyiye getirilme çabası sürdürülmekte hem de kendilerini ait hissettikleri ve de sahip çıktıkları köylerini İngilterede yaşayanlara göre daha sık ziyaret (en azından hafta sonları) edebilme imkanı yaratmaktadırlar. Köyün yıllara göre durumuna bakılacak olursa bu durum net bir şekilde görülmektedir. (Tablo 5.3.)

Tablo 5.3. Kaleburnu Köyünün Yıllara Göre Nüfus Durumu (D.P.Ö., 1999)

YIL	NÜFUS	YIL	NÜFUS
1960	836	1981	542
1972	970	1985	536
1974	710	1990	483
1975	571	1993	397
1978	543	1996	377

Köy nüfusunun son durumu 372 kişi, hane sayısı kayıtlarda 157 olarak geçmektedir. Köy halkının yaş oranına bakınca da büyük çoğunluğu yaşlı denebilecek bir yaş grubunun oluşturduğunu söyleyenebilir. 1958'li yıllarda 180 olan ilkokul öğrenci sayısı günümüzde 25'e düşmüştür. Ve köydeki ilkokul kapatılarak öğrenciler Ziyamet ilkokuluna gönderilmiştir (Muhtar, 1999).

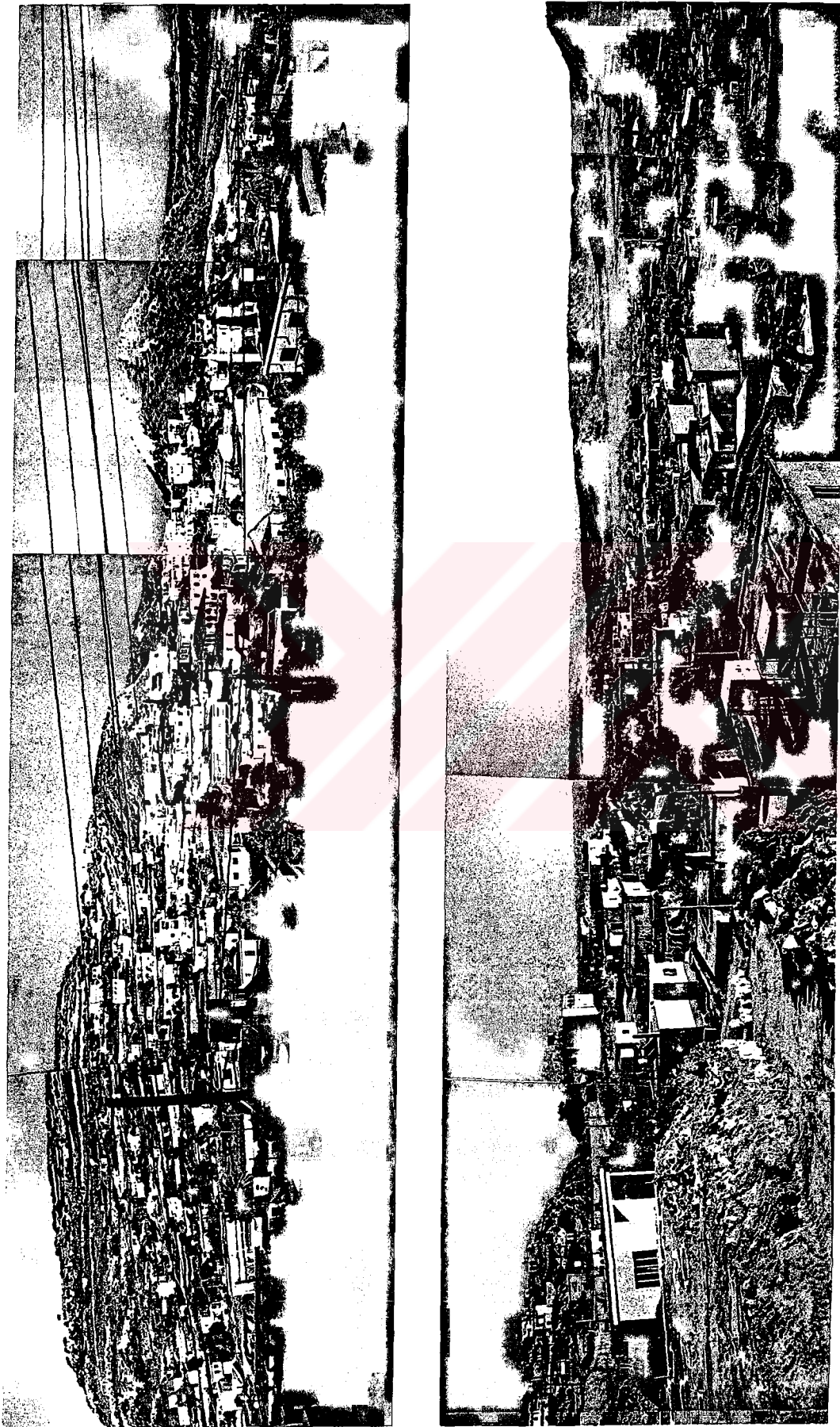
5.4. Çalışma Kapsamındaki Konut Örnekleri

Bu bölümde Kaleburnu Köyü çalışma alanı içindeki tüm örneklerle ilgili plan, konut içi yaşamı gösteren ekipmanlar, konut yakın çevresinin şekillenışı, bina hakkındaki veriler, kullanıcıları ve memnuniyet durumları ile ilgili ayrıntılı bilgiler doğrultusunda yapılan saptamalar yer almaktadır. (Şekil 5.3.) Bu çalışma ile amaçlanan kuramsal çerçevede tartışılan kültür, çevresel faktörler, sosyo-ekonomik durum, sosyal ilişkiler, mahremiyet, mekan hiyerarşisi, gibi kavramları örnekler üzerinde tartışarak mevcut durumu ortaya koymaktır. (Şekil 5.4.)

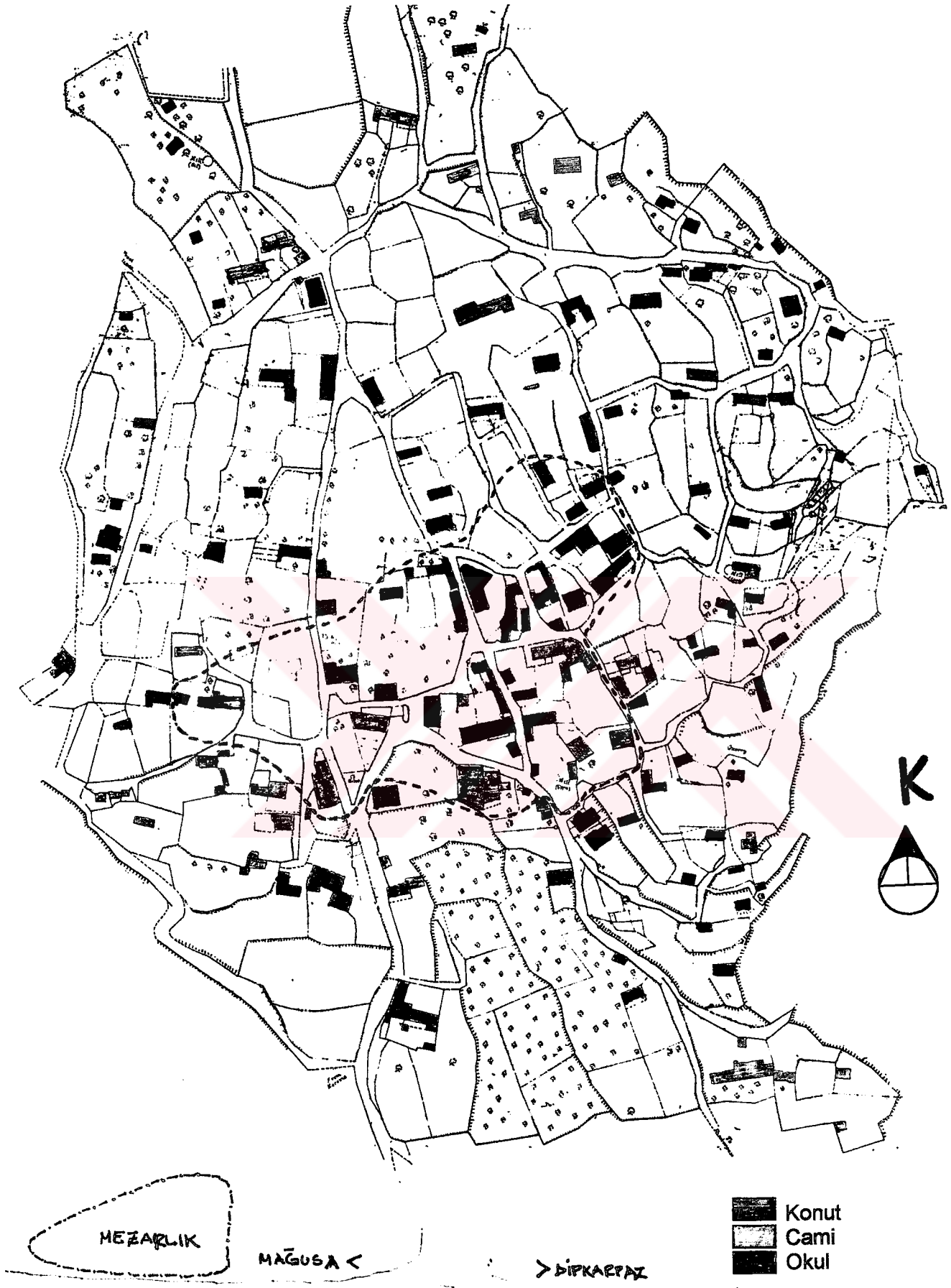

Şekil 5.3. Çalışma Alanı Ve Çevresi.

Seçilen alandaki örnekler yapım yılları ve tekniklerine göre ikiye ayrılmıştır. Bunlardan birincisi ortalama 60 yıl öncesine kadar taş malzeme kullanılarak yığma tekniğiyle yapılmış geleneksel konutlardır. İkincisi günümüzde yapılmaya devam edilen betonarme, iskelet sistemi kullanılmış binalardır. Bu binaları da çağdaş tanımı içine alarak geleneksel – çağdaş (modern) konut mekanları araştırılmış ve tartışılmıştır. (Şekil 5.5.)

Şekil 5.4. Kaleburnu Köyünün Farklı Yönlerden Görünüşleri.

Şekil 5.5. Kaleburnu Köyü Genel Haritası Üzerinde Çalışma Alanı Sınırları.

Belirlenen çalışma alanında 24 örnek bulunmaktadır. Bunlardan 22'si konut ve kalan 2 kahvehaneden oluşmaktadır. Örnekler 11'i geleneksel, 10'u çağdaş ve 3'ü geleneksel ve betonarmenin birlikte kullandığı karma konutlardan oluşmaktadır. Bir, iki kişilik ailelerin çoğunlukta olması ve yüksek yaş ortalaması da yaşlı insanların köyde yaşıyor olduğunu ve göç yaşandığını göstermektedir. (Tablo 5.4.)

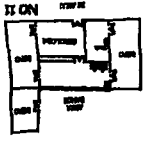
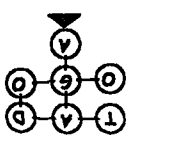
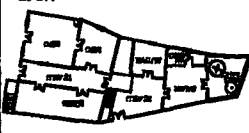
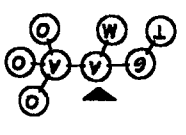
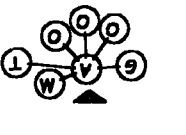
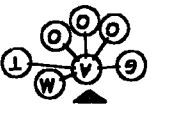
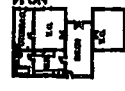
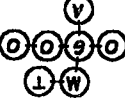
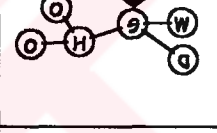
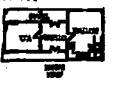
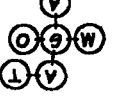
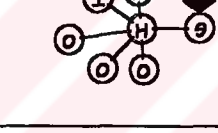
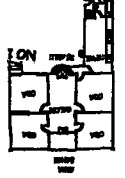
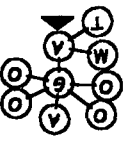
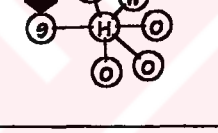
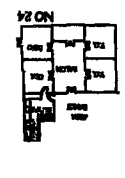
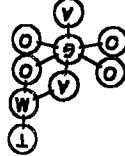
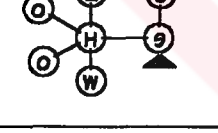
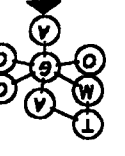
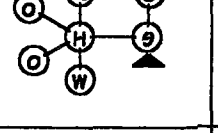
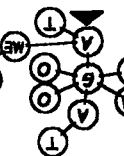
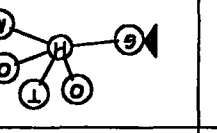
Tablo 5.4. Uygulama Çalışması Genel Verileri.

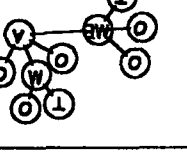
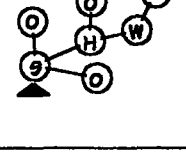
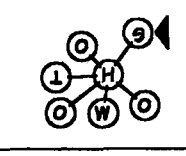
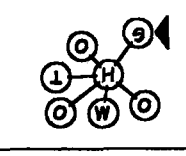
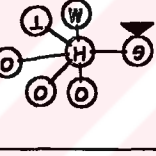
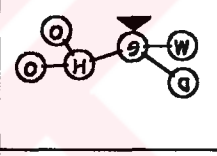
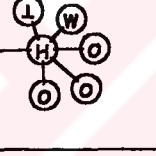
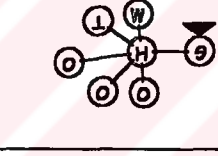
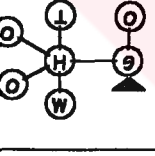
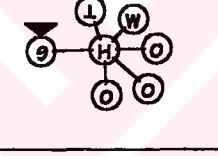
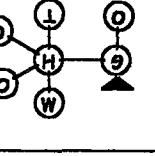
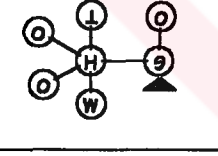
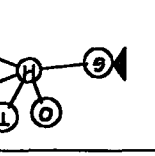
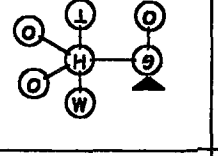
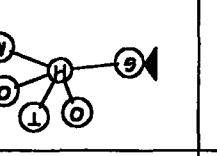
Örnek No	Türü	Kat Adedi	Kullanıcı Sayısı	Yapı Malz.	Çatı Durumu
NO1	Geleneksel	1	1	Taş	Düz
NO2	Karma	2	5	Taş+ Beton	Düz
NO3	Çağdaş	1	4	Beton	Düz
NO4	Geleneksel	2	1	Taş	Düz
NO5	Karma	2	2	Taş+ Beton	Düz
NO6	Çağdaş	1	4	Taş+ Beton	Düz
NO7	Karma	2	1	Taş+ Beton	Eğimli
NO8	Geleneksel	2	-	Taş	Eğimli
NO9	Geleneksel	1	1	Taş+ Beton	Düz
NO10	Geleneksel	1	Kahvehane	Taş	Eğimli
NO11	Geleneksel	1	1	Taş	Düz
NO12	Geleneksel	1	1	Taş	Düz
NO13	Çağdaş	1	6	Beton	Düz
NO14	Geleneksel	1	2	Taş+ Beton	Düz
NO15	Çağdaş	2	2	Beton	Düz
NO16	Geleneksel	1	1	Taş+ Beton	Düz
NO17	Geleneksel	2	2	Taş	Düz
NO18	Çağdaş	3 (1 Kat)	Kahvehane	Beton	Düz
NO19	Çağdaş	3 (2 Kat)	2	Beton	Düz
NO	Çağdaş	3 (3 Kat)	1	Beton	Düz
NO21	Çağdaş	3 (1 Kat)	4	Beton	Düz
NO22	Çağdaş	3 (2 Kat)	4	Beton	Düz
NO23	Çağdaş	3 (3 Kat)	4	Beton	Düz
NO24	Geleneksel	1	1	Taş	Eğimli
	G: 11 Ad. Ç: 10 Ad. K: 3 Ad.	1: 11 Ad. 2: 7 Ad. 3: 2 Ad.	1: 9 4: 5 2: 5 5: 1 3:- 6: 1	Taş: 8 Ad. Beton: 5 Ad. T+B: 7 Adet	Eğimli: 4 Ad. Düz: 16 Ad.

Geleneksel ve çağdaş çerevesinde bakıldığı zaman örnekler üzerinde farklı şekillerde tartışılabilir.

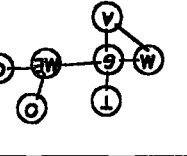
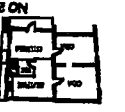
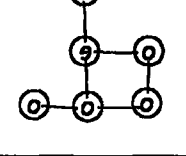
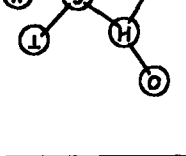
Geleneksel konutlar bağlamında plan özelliklerine bakıldığında ilk örneklerin bahçe içinde tek odalı yaşama mekanı, önünde yarı açık sundürme ve çevresinde bazı yardımcı mekanlardan oluştuğu görülmektedir. Plan özellikleri olarak Kıbrıs geleneksel kırsal konutlarında tipolojik bir gelişimin varlığından söz edilebilir. Sınırlı sayıda örneğin ele alındığı bu çalışmada detaylı bir şekilde incelenen örneklerde bu yönde ipuçları mevcuttur. Tek odalı plan tipi temelde özelliğini hiç kaybetmeden kırsal konutun düğüm noktası diyebileceğimiz bir nitelikte, yaşamın büyük bir

Tablo 5.5. Geleneksel Ve Çağdaş Plan Örnekleri

GELENEKSEL KONUTLAR		ÇAĞDAŞ KONUTLAR	
			
			
			
			
			
			
			
			

GELENEKSEL KONUTLAR		ÇAĞDAŞ KONUTLAR	
			
			
			
			
			
			
			
			

KARMA KONUTLAR

		Tek odalı geleneksel konut eklerle çağdaş bir uyarlama haline getirilmeye çalışıldı.
		Bu binde de çağdaş konut mekanı oluşturma çabası görülmektedir.
		İki farklı işlevi (konut, kahve) olan binanın birleştirilip eklerle modernize edilmeye çalışılmaktadır.

A: AVLU
G: GİRİŞ - SALON
O: ODA
M: MUTFAK
T: TUVALET
H: HOL
ME: MERDİVEN

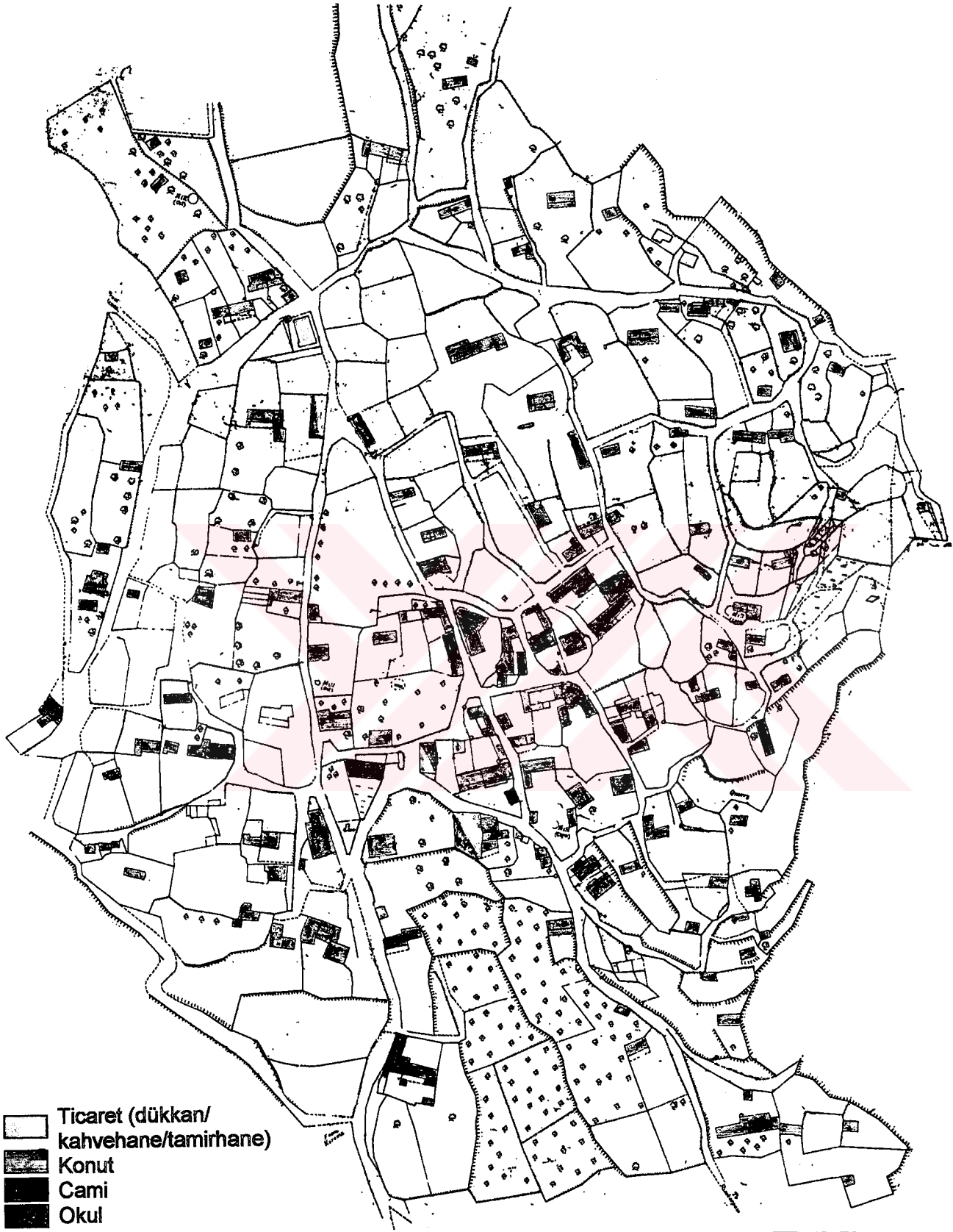
bölümünün geçirildiği mekanlar olarak yer almıştır. Plan gelişimine bakıldığında tek odalı örnekten sonra sağa ve sola gelen odalarla mekan sayısı artmıştır. Fakat bu odalara dağılımın giriş odadan olduğu düşünülürse kırsal konut bağlamındaki baskın karakteri pek değişmemiştir. Sonraki versiyonlarda iki yandaki odalar ikiye bölünerek oda sayısı arttırılmış ve dıştan merdiven bağlantısıyla plan özelliği değişmeden kat eklenmiştir. (Tablo 5.5.)

Çağdaş konut örneklerinde ise gelişen mekan ihtiyacı ile gelenekselin bir devamı olarak tek orta mekandan dağılım yerine koridorlu sisteme geçmek olarak yorumlamak mevcut durumu tamamen açıklamamaktadır. Çünkü kullanılan plan tipi sadece zaman faktörüyle gelişen bir yapıda değildir. Kültürel difüzyon olarak da adlandırılan dıştan gelen bir etkinin benimsenerek kullanılması bu durumu daha iyi açıklamaktadır. Bu plan tipi İngiliz Dönemi ile adada uygulanmaya başlanmıştır.

Çalışma alanı sınırlarında incelenen örnekler sonucunda ortaya çıkan en dikkat çekici bulgulardan biri, geleneksel ve çağdaş konut sayılarının yaklaşık olarak eşit olmasıdır. Bu da çağdaş konut teknolojisinin kısa geçmişi düşünüldüğü zaman çok hızlı bir şekilde yaygınlaştığını göstermektedir. Köyün sosyal ve ticaret mekanlarını topografik elverişlilik doğrultusunda oluşturulan meydanlar çevresindeki cami, okul, dükkan, kahvehaneler ve tamirhaneler olarak görmekteyiz. (Şekil 5.6.)

Örnekler arasında bulunan 2 kahvehane binası (10, 18) çağdaş ve geleneksel tartışmasını konut dışına taşıyabilme imkanı vermektedir. Örneklerden, köyün en eski yapılarından biri olan ve Osmanlı Döneminde köye uğrayan tüccarların konakladığı han olduğu düşünülen kahvehane özgün bir karaktere sahiptir. Akdeniz iklimine uyan bir özellik olarak kemerlerle çevrilmiş yarı açık mekanı bulunmaktadır. Topografik olarak köye hakim bir noktadaki konumuyla köyün her yerinden görülmekte ve geleneğe uygun olarak potansiyel aktivitelerin de gözlenmesine imkan vermektedir. Diğer örnek ise çağdaş teknik, malzeme ve donanım ürünü bir yapıdır. İki bina arasındaki en büyük benzerlik köyün en uğrak noktalarında yer alıyor olmalarıdır.

Bu bölümde, alan çalışmasındaki örnekler hakkında detaylı bilgiler ve açıklayıcı şekiller yer almaktadır. (Şekil 5.7. – Şekil 5.54.)

Şekil 5.6. Kaleburnu Köy Genelinde İşlevsel Veriler.

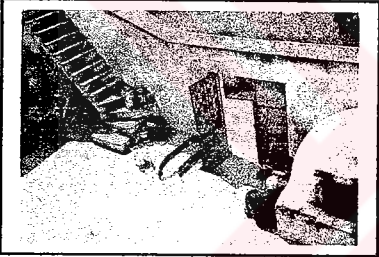
NO 1:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1 Kişi
Meslek: Evhanımı
Yaş: 75
Eğitim: İlkokul
Uyruk: KKTC
Kaç yıldır bu evi kullanıyor: Ortalama 50 yıl
Mülkiyet durumu: Malsahibi
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Yaklaşık 55 yıl önce kullanıcılar tarafından yapıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Genellikle Mutfak
Misafir Kabul Edilen Mekan: Kışın salon, yazın salon+avlu
Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon
Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Ağaçlar, tavşan besleme
En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon (ve avlu)
Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Hayır

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet
Oda Sayısı Yeterli mi: Evet
Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet
Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun
Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun
Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Yeterli
Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: Oldukça iyi
Mahalleden Memnuniyet: Memnun
Komşulardan Memnuniyet: Oldukça memnun
Mahalle Güvenliği : Güvenli

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Bu evde yaşamaktan memnun.

Şekil 5.7. No 1 Konutu İle İlgili Bilgiler.

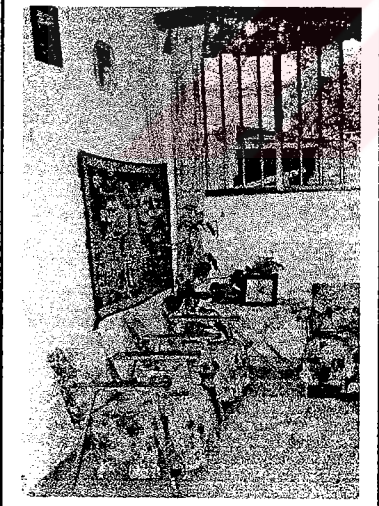
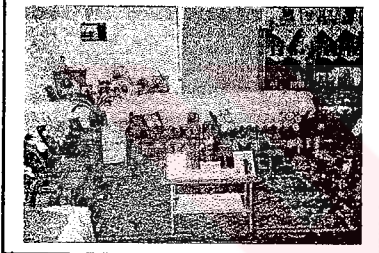
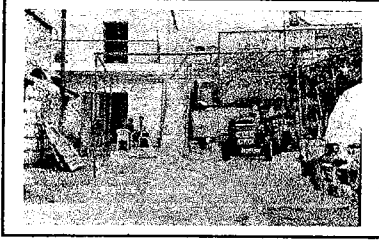
Geleneksel bir örnek olan bu konut yığma tekniği ile taş malzeme kullanılarak tek katlı olarak inşa edilmiştir. Toprak, saman ve ahşap malzeme kullanılan düz çatılı konut iyi durumdadır. Kullanıcının hastalık dolayısıyla oluşan ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla odalardan birine tuvalet ve lavabo eklenmiştir. Ayrıca girişte avlu ile salon arasındaki kot farkını gidermek için rampa eklenmiştir.

Şekil 5.8. No 1 Konutu Planı.

NO 2:

KARMA KONUT (YIĞMA + BETONARME)

Kullanıcı ile ilgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 5

Meslek:	Sih. Gör.	Evhanımı	Öğr.	İşsiz	Öğr.
Yaş:	44	34	14	12	8
Eğitim:	İlk O.	İlk O.	Lise	Orta O.	İlk O.
Uyruk:	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 19 Yıl

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Mehmet Koçano
(aile reisi) tarafından, 1980 yılında yaptırıldı.

Günlük Kullanımla ilgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfak (her zaman)

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salonda ve terasta.

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Oturma, çiçek ve sebze yetiştirme.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Hayır

Memnuniyetle ilgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla ilgili Memnuniyet: Evet

Evin Konforu ile ilgili Memnuniyet: Her zaman Memnun

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Memnun

Yakın Çevre ile ilgili Mahremiyet Durumu: Memnun

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Komşulardan Memnuniyet: Evet (Zaten akrabalık ilişkileri var)

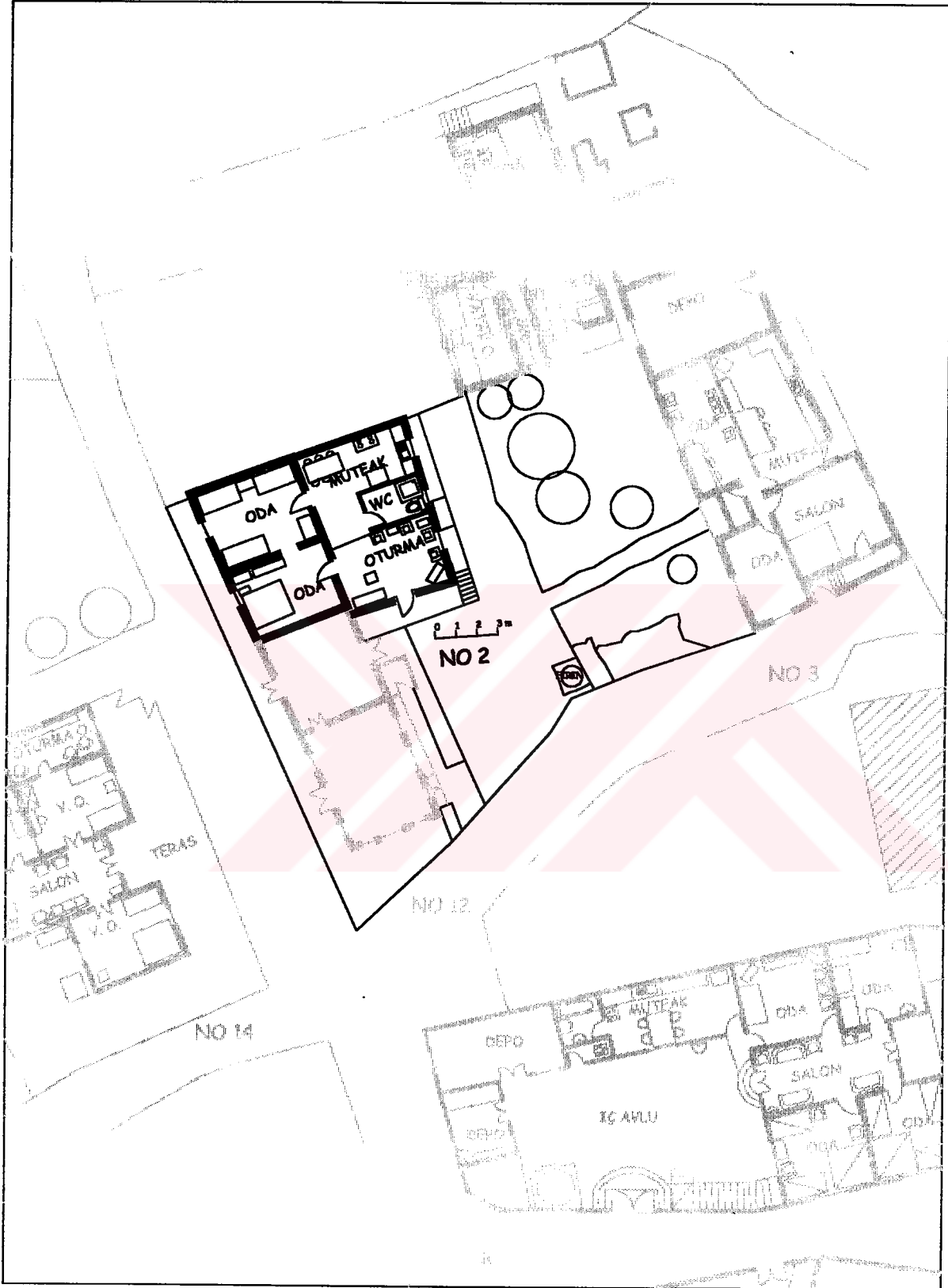
Mahalle Güvenliği: Güvenli

İstek, Dilek ve Gelecek ile ilgili Düşünceler:

Daha büyük bahçeli ve konforlu bir eve sahip olmak istiyorlar.

Şekil 5.9. No 2 Konutu ile ilgili Bilgiler.

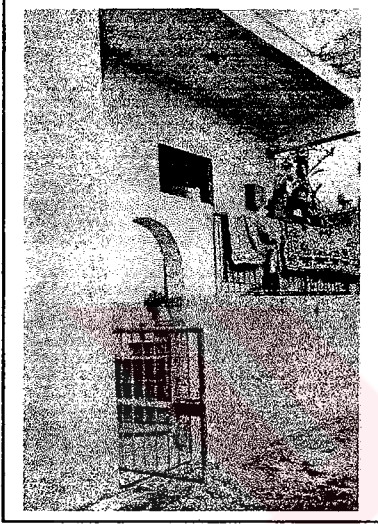
Geleneksel kahvehanenin tek odası alınıp betonarme sistem kullanılarak zeminde ek odalar ve birinci kat eklenmiş karma bir yapıdır. Günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilen konutun yapı malzemesi taş, toprak, saman, beton ve yapı tekniği de yığma ile iskelet sistemin birlikte kullanımından oluşmaktadır. Konut betonarme düz bir çatıya sahiptir.

Şekil 5.10. No 2 Konutu Planı.

NO 3:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 4

Meslek:	İnş. İşçisi	Evhanım	Öğr.	Öğr.
Yaş:	39	35	10	8
Eğitim:	İlk O.	İlk O.	İlk O.	İlk O.
Uyruk:	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 12 Yıl

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Aile reisi tarafından, 1987 yılında yaptırıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Genellikle mutfak

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Sebze yetiştirme, çamaşır kurutma.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Hayır (Y.O. ihtiyacı var)

Oda Sayısı Yeterli mi: Hayır

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Memnun

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: Memnun

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli

Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Gelecekte oda sayısı fazla, donanımı şimdi kullanılan evden Daha büyük bir evde yaşamak istiyorlar.

Şekil 5.11. No 3 Konutu İle İlgili Bilgiler.

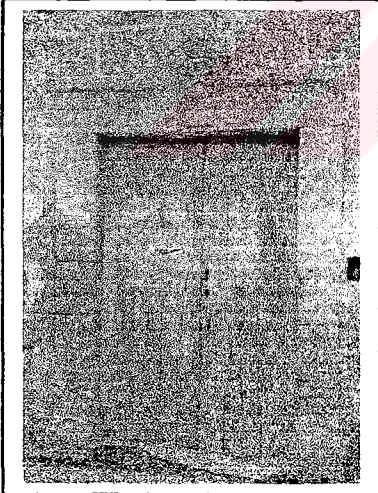
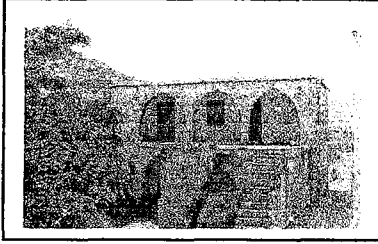
Tek katlı betonarme bir yapı olan bu konut, beton yapı malzemesi kullanılarak iskelet sistemi ve beton düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve konut inşa edildikten sonra pek değişiklik yapılmamıştır.

Şekil 5.12. No 3 Konutu Planı.

NO 4:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı ile İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1 Kişi
Meslek: Evhanımı
Yaş: 78
Eğitim: Okula gitmemiş.
Uyruk: KKTC
Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 30 yıl.
Mülkiyet durumu: Akrabalık dolayısıyla kira vermeden oturuyor.
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Eskiden köyün ağası olan akrabası tarafından 70 yıl önce yapıldı yapıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Yaşama odası
Misafir Kabul Edilen Mekan: Yaşama odası
Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Yaşama odası
Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Çamaşır yıkama ve kurutma
En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Yaşama odası
Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Hayır

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

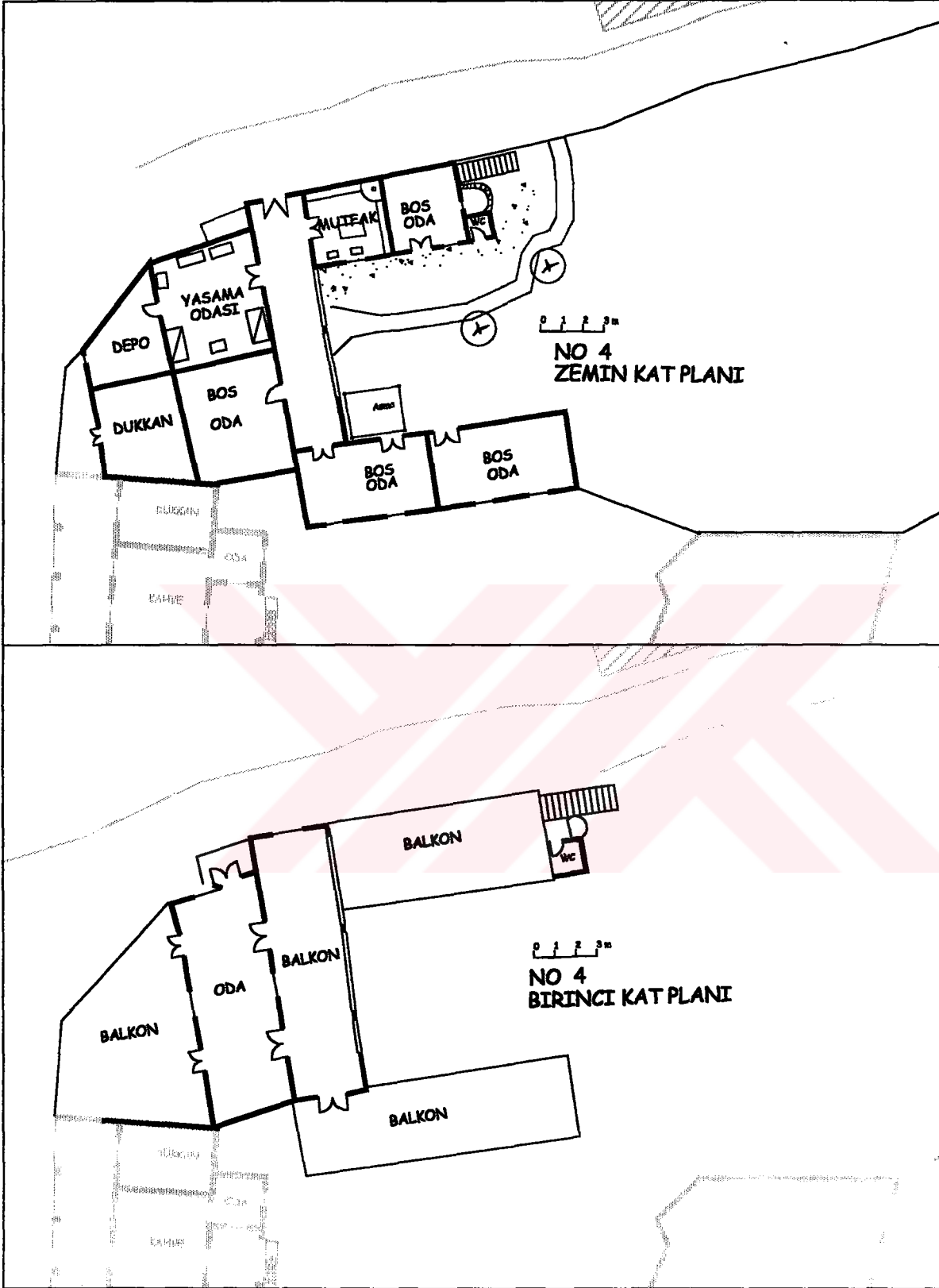
Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Fazla büyük
Oda Sayısı Yeterli mi: Fazla
Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Fazla büyük
Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun
Evin Konforu ile İlgili Memnuniyet: Memnun
Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Memnun
Yakın Çevre ile İlgili Mahremiyet Durumu: Memnun
Mahalleden Memnuniyet: Memnun
Mahalle Güvenliği: Memnun
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Köydeki insanların anlattıklarına göre kullanıcı bu evde yaşamaktan memnun ve buradan ayrılmak istemiyor.

Şekil 5.13. No 4 Konutu ile İlgili Bilgiler.

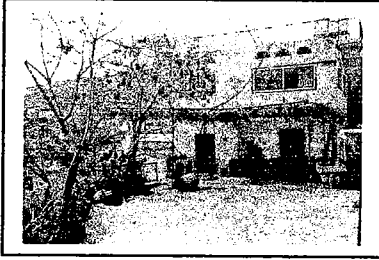
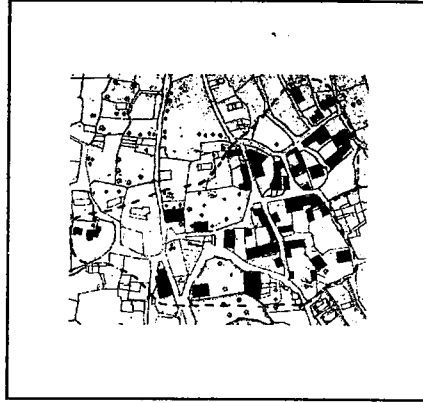
Geleneksel bir örnek olan konut yığma tekniği ile taş malzeme kullanılarak iki katlı olarak inşa edilmiştir. Üst kata merdiven iç avludan bağlanmaktadır. Toprak, saman ve ahşap malzeme kullanılan düz çatılı yapı, yaşlı kullanıcısının ilgilenememesi dolayısıyla bakımsız ve yıpranmış durumdadır. Binada herhangi bir değişiklik yapılmamış ve büyük bir kısmı kullanılmamaktadır.

Şekil 5.14. No 4 Konutu Planı.

NO 5:

KARMA KONUT (YIĞMA + BETONARME)

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 2

Meslek:	Emekli	Evhanımı		
Yaş:	73	64		
Eğitim:	İlk O.	İlk O.		
Uyruk:	KKTC	KKTC		

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 30 yıl.

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Tek oda olarak aile tarafından satın alınarak 1969 yılında ek oda ve kat yapıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Genellikle mutfak.

Misafir Kabul Edilen Mekan: Kış aylarında salonda, yaz aylarında terasta.

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon ve teras.

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Oturma ve çamaşır kurutma.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon.

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet.

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet.

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun.

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Her zaman memnun.

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Memnun.

Mahalle Güvenliği: Güvenli.

Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Günlük oturma yanında özel günlerde ve misafirler için kullanılabileceği büyük odaları olan bir evde yaşamak istiyorlar.

Şekil 5.15. No 5 Konutu İle İlgili Bilgiler.

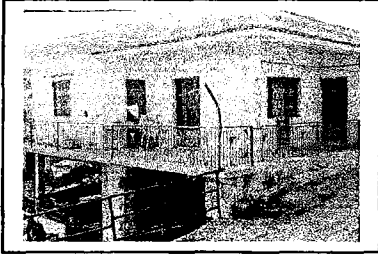
Geleneksel tek odalı konut kullanıcılar tarafından satın alınıp betonarme ek odalar ve birinci kat eklenmiş karma yapıdır. Günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilen konutun yapı malzemesi taş, toprak, saman, beton ve yapı tekniği de yığma ile iskelet sistemin birlikte kullanımından oluşmaktadır. Konut betonarme düz çatılı bir örnektir. Üst kat ile bağlantı sağlayan merdiven dıştan bağlantılıdır.

Şekil 5.16. No 5 Konutu Planı.

NO 6:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı ile ilgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 4

Meslek:	Çiftçi	Evhanımı	-	-
Yaş:	35	24	3	1
Eğitim:	Lise	Lise	-	-
Uyruk:	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 5 yıl.

Mülkiyet durumu: Kira ödemededen oturuyor.

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: 1974 öncesinde kardeşi tarafından yapıldı.

Günlük Kullanımla ilgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Sık Sık oturma odası.

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon ve teras.

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Bahçe yok.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon.

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle ilgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Hayır.

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Hayır (banyo, mutfak ve salon küçük)

Oda sayısı yeterli mi: Hayır.

Kullanımla ilgili Memnuniyet: Memnun değil.

Evin Konforu ile ilgili Memnuniyet: Her zaman memnun.

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Memnun değil, mekanların birbirine bağlantısı rahatsız edici.

Yakın Çevre ile ilgili Mahremiyet Durumu: Komşu evler yakın ve ev de sokakla doğrudan bağlantılı olduğu için rahatsız edici.

Mahalleden Memnuniyet: Sokakla çok içiçe olduğu için gürültülü ve rahatsız edici bulunuyor.

Mahalle Güvenliği: Geceleri çok ıssız olduğu için sokağa çıkılmıyor.

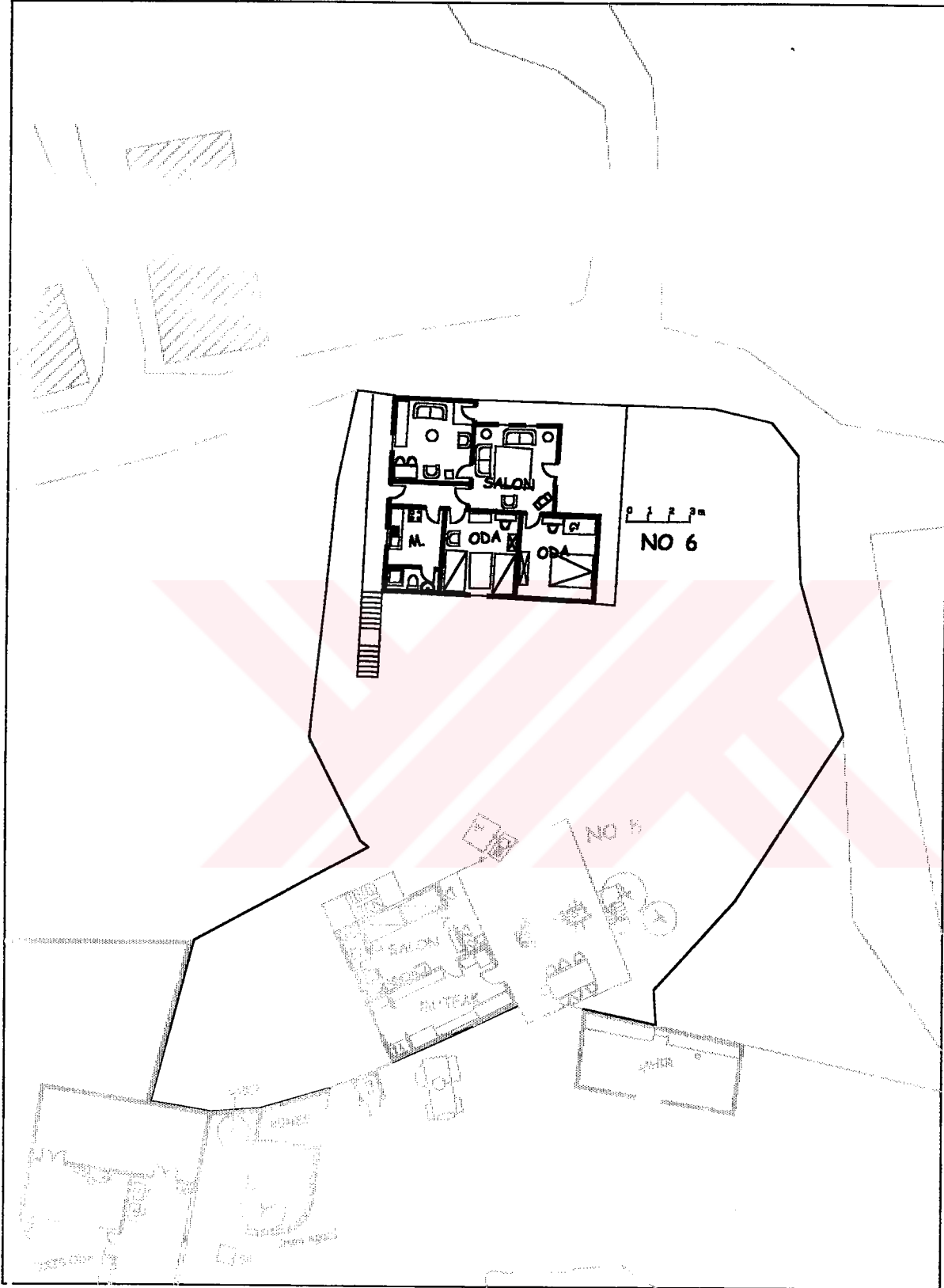
Komşulardan Memnuniyet: Evet.

İstek, Dilek ve Gelecek ile ilgili Düşünceler:

Büyük bir salonu olan geniş bir evde yaşamak.

Şekil 5.17. No 6 Konutu ile ilgili Bilgiler.

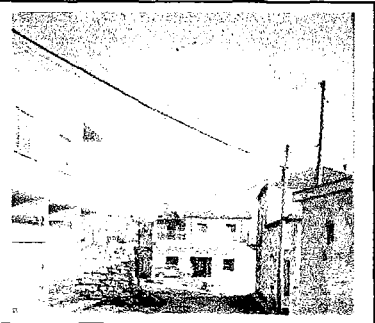
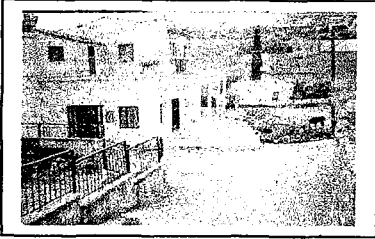
Tek katlı bir yapı olan bu konut, beton malzeme kullanılarak oluşturulan iskelet sistem ve beton düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve pek değişiklik yapılmamış, sadece bakım yapılmıştır.

Şekil 5.18. No 6 Konutu Planı.

NO 7:

KARMA KONUT (YIĞMA + BETONARME)

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1
Meslek: Evhanımı
Yaş: 71
Eğitim: İlk Okul
Uyruk: KKTC - İngiliz
Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 40
Mülkiyet durumu: Malsahibi
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Eşi tarafından eski bir ev olarak alınıp bakım ve ekler yapıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Salon.
Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon.
Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon.
Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Sebze yetiştirme, çamaşır Kurutma ve oturma.
En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon, Mutfak.
Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

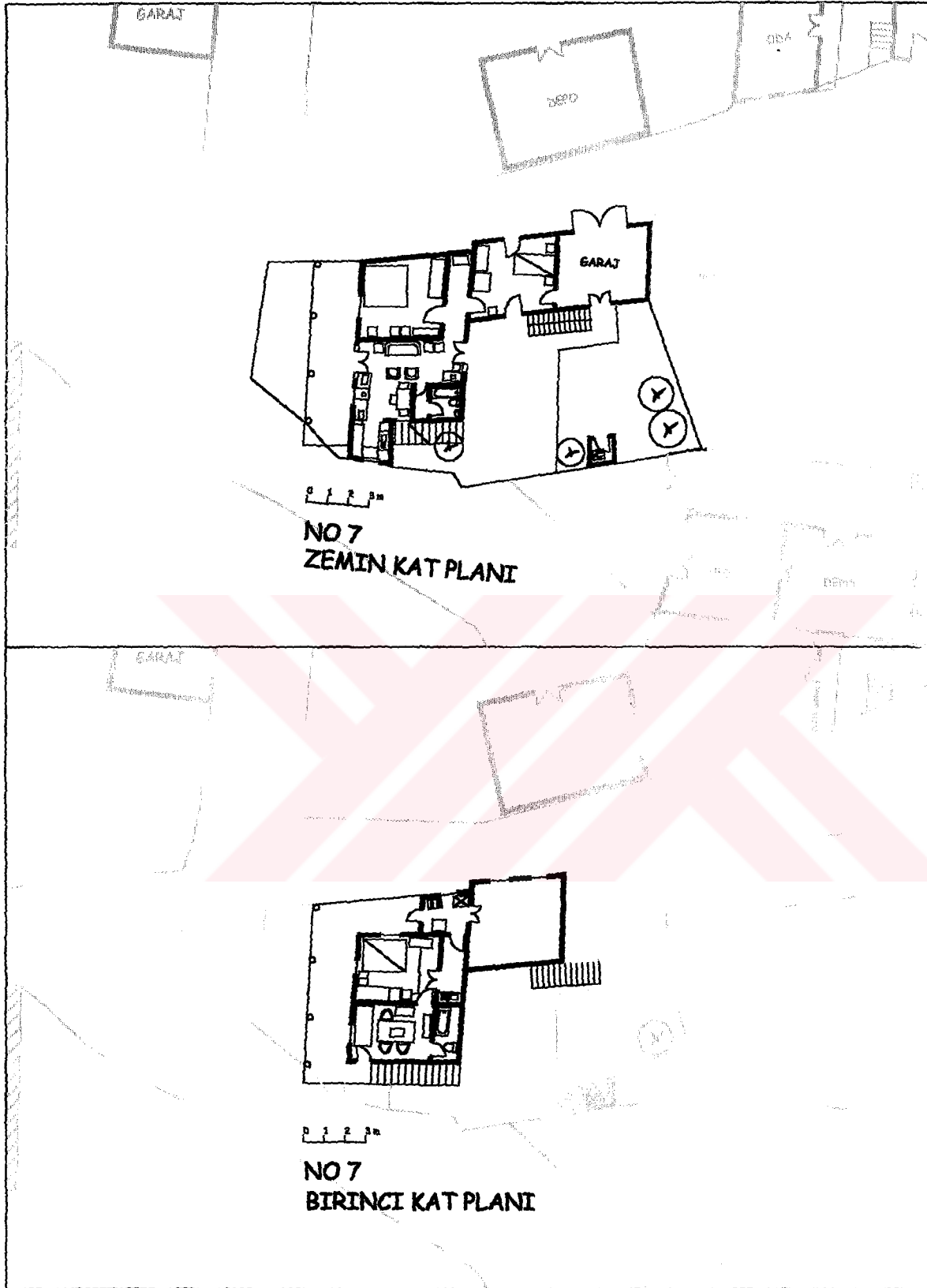
Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet.
Oda Sayısı Yeterli mi: Evet
Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet.
Kullanımla İlgili Memnuniyet: Çok memnun.
Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Çok memnun.
Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Memnun.
Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: Memnun.
Mahalleden Memnuniyet: Memnun.
Mahalle Güvenliği: Güvenli.
Komşulardan Memnuniyet: Memnun.

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Kullanım olarak standartları daha iyi olan bir evde yaşamak istiyor.

Şekil 5.19. No 7 Konutu İle İlgili Bilgiler.

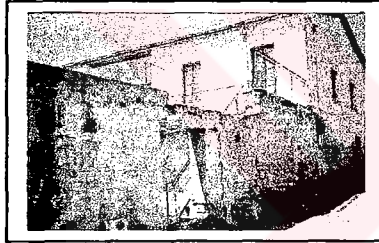
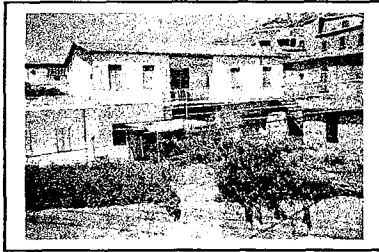
Geleneksel tarzda kahvehane ve konuttan oluşan iki yapı sonradan birleştirilerek konuta dönüştürüldü. Günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilen konutun yapı malzemesi taş, toprak, saman, beton ve yapı tekniği de yığma ile iskelet sistemin birlikte kullanımından oluşmaktadır. Konut kiremit çatıyla örtülmüştür. Üst kat ile bağlantı sağlayan merdiven dıştan bağlantılıdır.

Şekil 5.20. No 7 Konutu Planı.

NO 8:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı ile İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 0

Meslek: -

Yaş: -

Eğitim: -

Uyruk: -

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: Kullanıcılar 10 yıl önce taşındılar.

Mülkiyet durumu: Kullanıcılar mal sahibiydiler.

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: -

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

(Kullanıcı olmadığı için günlük kullanımla ilgili bilgi yok)

Yemek Yeme Mekanı: -

Misafir Kabul Edilen Mekan: -

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: -

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: -

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: -

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: -

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

(Kullanıcı olmadığı için memnuniyetle ilgili bilgi yok)

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi:

Oda sayısı Yeterli mi:

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: -

Kullanımla İlgili Memnuniyet: -

Evin Konforu ile İlgili Memnuniyet: -

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: -

Yakın Çevre ile İlgili Mahremiyet Durumu: -

Mahalleden Memnuniyet: -

Mahalle Güvenliği: -

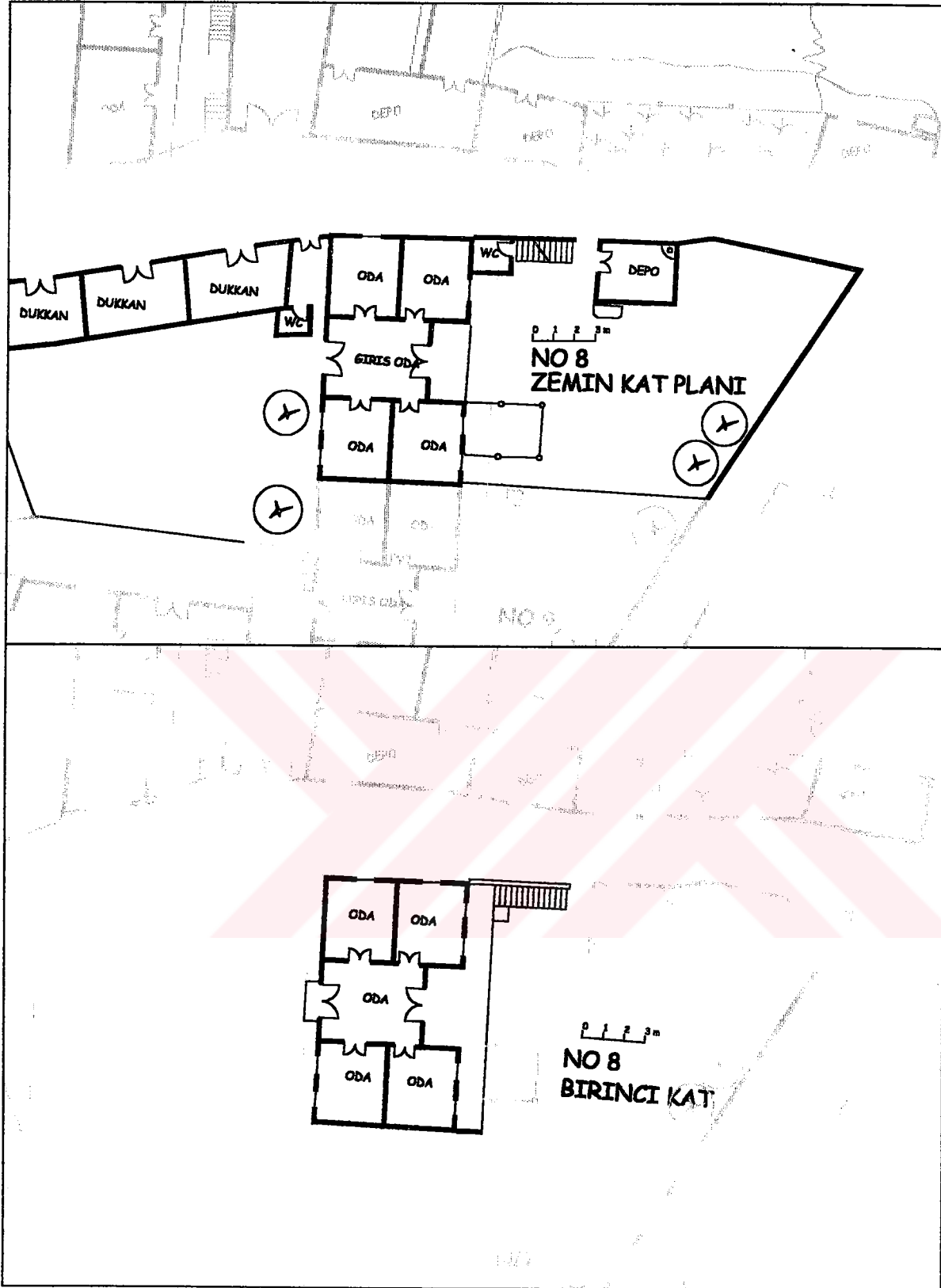
Komşulardan Memnuniyet: -

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Konutun kullanılmıyor olması, kullanıcıların bazı memnuniyetsizliklerden dolayı köyden ve bu konuttan ayrılma yönünde bir karar aldıklarının göstergesidir.

Şekil 5.21. No 8 Konutu ile İlgili Bilgiler.

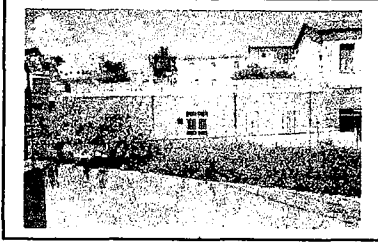
Geleneksel bir örnek olan bu konut yığma tekniği ile taş malzeme kullanılarak iki katlı olarak inşa edilmiştir. Üst kata merdiven iç avludan bağlanmaktadır. Toprak, saman ve ahşap malzemelerden oluşan düz çatılı yapı kullanılmamaktan dolayı bakımsız ve yıpranmış durumdadır. Binada herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Şekil 5.22. No 8 Konutu Planı.

NO 9:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1

Meslek: -

Yaş: 90

Eğitim: Okuma yazma bilmiyor.

Uyruk: KKTC-İngiliz

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: Bir yıldır (İngiltere'de yaşıyordu ve yaşlılık dolayısıyla köyüne döndü).

Mülkiyet durumu: Oğlunun evi.

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Kullanıcı evin kim tarafından ve ne zaman yapıldığını bilmiyor, çünkü oğlu bu evi 3 yıl önce satın almış ve bakım yapmış.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfak

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon ve teras.

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon ve teras.

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Oturma ve çiçek yetiştirme.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon ve teras.

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet.

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet.

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet.

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun.

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun.

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Memnun

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: Memnun.

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli.

Komşulardan Memnuniyet: Memnun.

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Yaşlı bir kimse olan kullanıcı İngiltere'de yaşadıkdan sonra köyünde vakit geçirmek için burada ikamet etmektedir ve evinden de memnundur.

Şekil 5.23. No 9 Konutu İle İlgili Bilgiler.

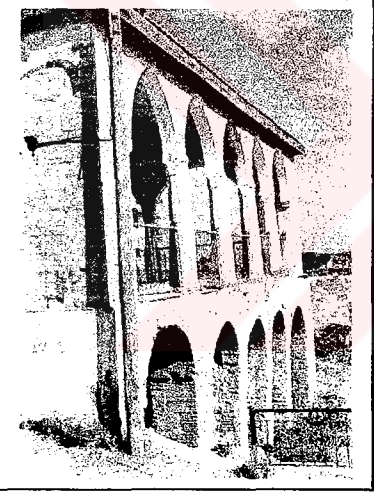
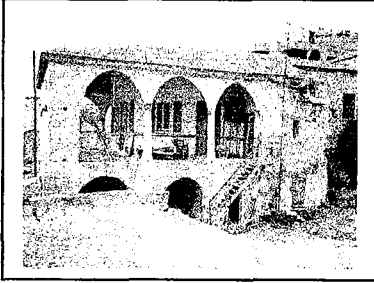
Geleneksel bir örnek olan bu konut yığma tekniği ile taş malzeme kullanılarak tek katlı olarak inşa edilmiştir. Üst kata merdiven iç avludan bağlanmaktadır. Toprak, saman ve ahşap malzeme kullanılan düz çatılı yapıda çatı yenilendi, doğramalar değiştirildi ve bakım yapıldı.

Şekil 5.24. No 9 Konutu Planı.

NO 10:

GELENEKSEL KAHVEHANE

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Çalıştırın Sayısı: 1

Meslek: Kahve çalıştırıyor.

Yaş: 33

Eğitim: İlk okul

Uyruk: KKTC

Kaç yıldır bu binayı kullanıyor: 3 yıl.

Mülkiyet durumu: Kira

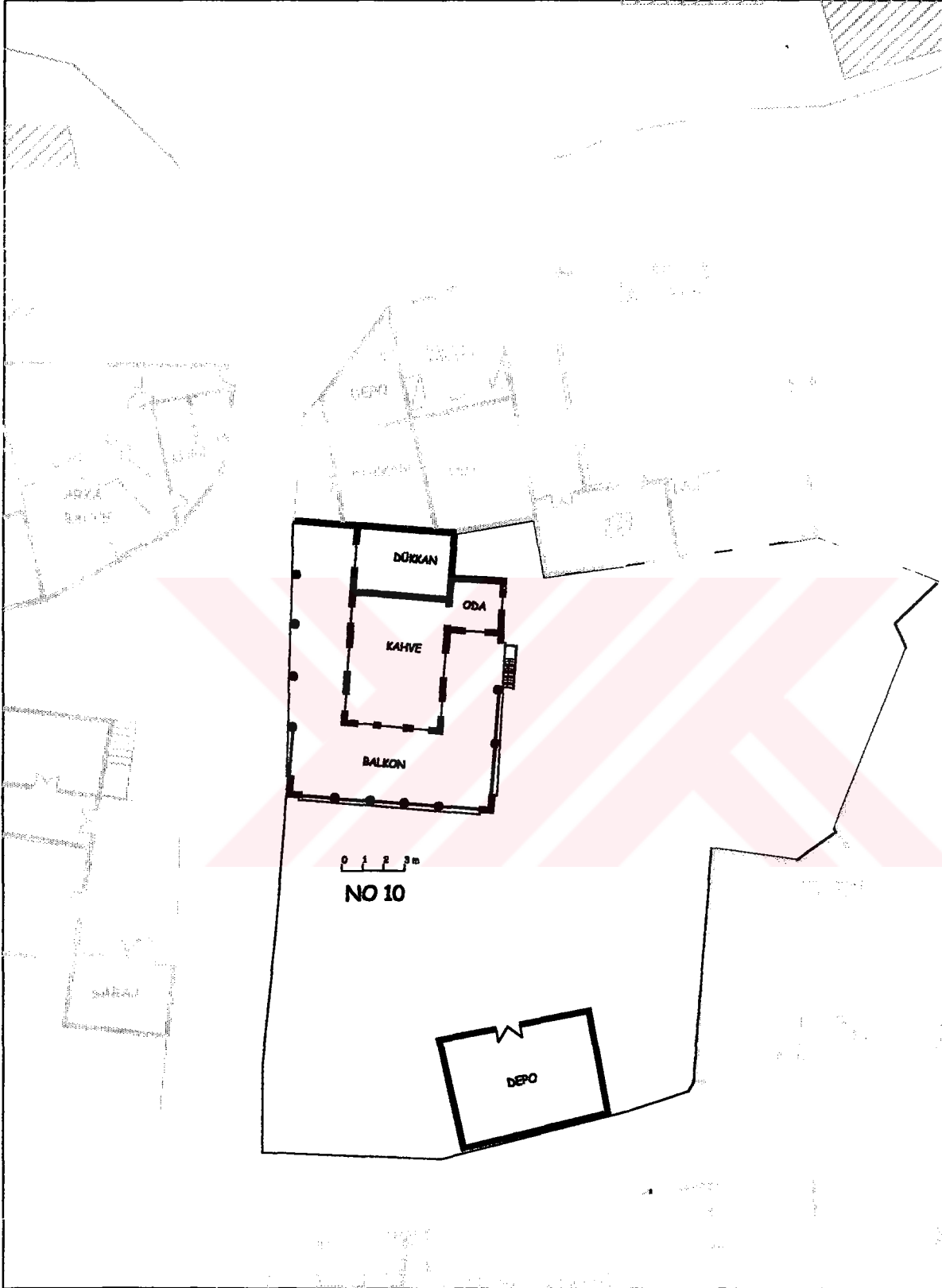
Bina kim tarafından ve ne zaman yapıldı: 200 yıllık bir bina olduğu tahmin edilmektedir ve efsaneye göre 100 yıl kadar önce Ali Hüseyin Efendi isimli bir kişi tarafından satın alındı.

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Köyün gelişmeye başladığı nokta olarak da kabul edilen bu kahvehane binası ve çevresindeki özgün dokuyla birlikte korunmalı ve turistik işlevlerle zenginleştirilmelidir.

Şekil 5.25. No 10 Binası (Kahvehane) İle İlgili Bilgiler.

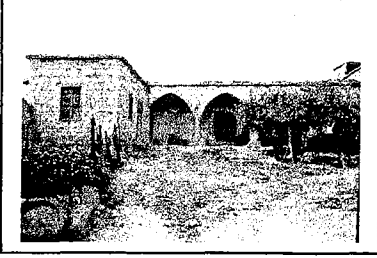
Kahvehanenin 200 yıllık bir bina olduğu tahmin edilmektedir ve efsaneye göre 100 yıl kadar önce Ali Hüseyin Efendi isimli bir kişi tarafından satın alındı. Geleneksel bir örnek olan bu bina yığma tekniği ile taş malzeme kullanılarak tek katlı olarak inşa edilmiştir. Eğimli çatısı bulunan binanın üç tarafındaki yarı açık kemerli mekanlar sıcak günlerde rahatça oturulabilen ve de köyde gelişebilecek tüm olayları izleme şansı veriyor.

Şekil 5.26. No 10 Konutu Planı.

NO 11:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1 (Eskiden kullanıcı sayısı 7 kişiymiş)
Meslek: Emekli
Yaş: 75
Eğitim: Okuma yazma bilmiyor.
Uyruk: KKTC
Kaç yıldır bu evi kullanıyor: Doğduğundan beridir.
Mülkiyet durumu: Malsahibi.
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Babası tarafından, yaklaşık 100 önce yapılmış.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Yaşama odasının bir köşesi.
Misafir Kabul Edilen Mekan: Yaşama odası
Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Yaşama odası
Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Günümüzde sadece meyve ağaçları var, geçmişte hayvan besleme amaçlı kullanılmaktaydı.
En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Yaşama odası
Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: İçe dönük bir plan yapısı olduğu için sokakla görsel bağlantı yok, olması istenirdi.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

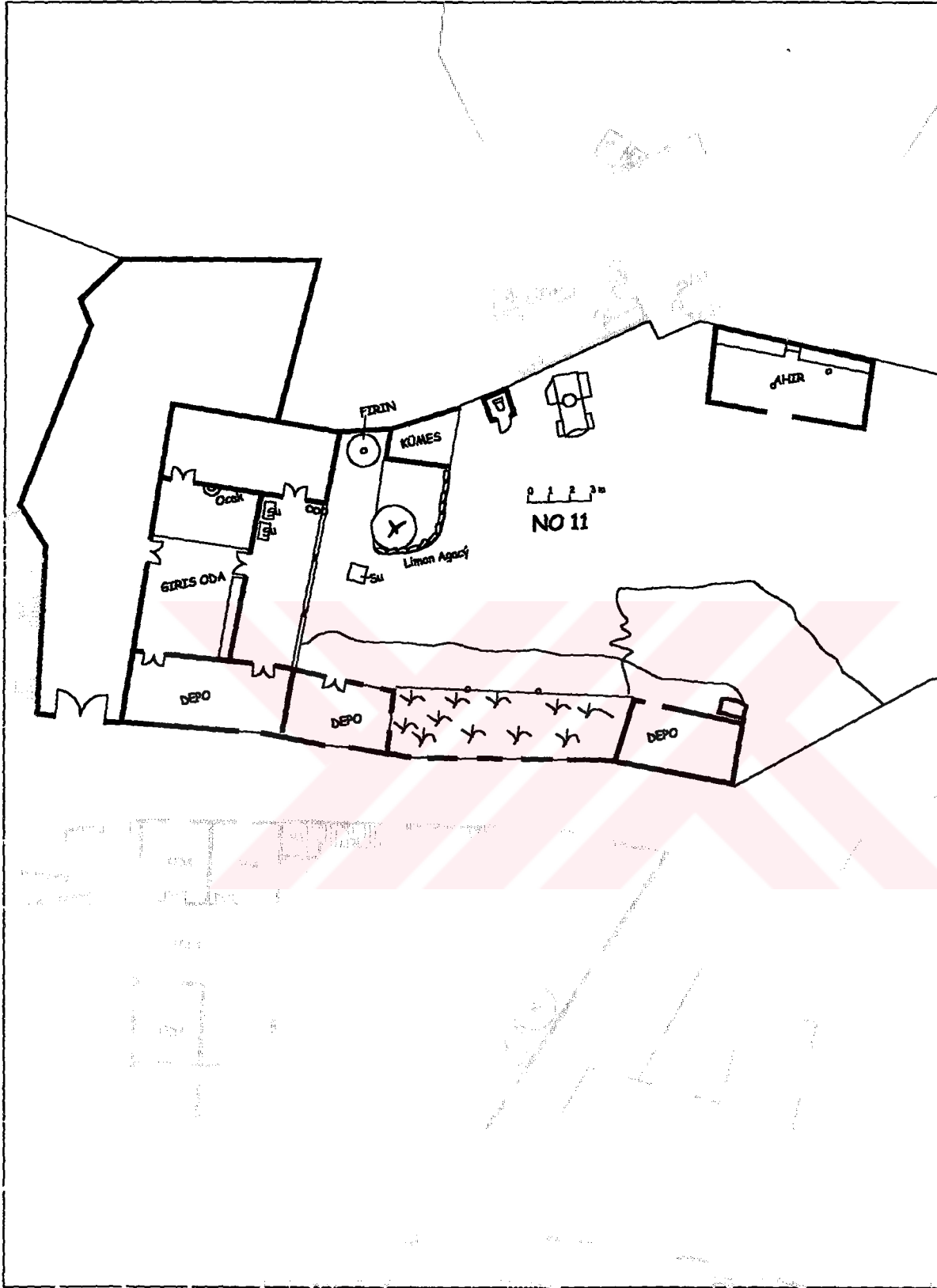
Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Fazla büyük
Oda Sayısı Yeterli mi: Evet
Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Fazla büyük
Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun
Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun
Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi
Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi
Mahalleden Memnuniyet: Memnun
Mahalle Güvenliği: Güvenli
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecek İle İlgili Düşünceler:

Hayatını bu evde geçirdiğinden dolayı memnun olduğunu ve gelecekte de bu köyde ve evde yaşamak istediğini belirtti.

Şekil 5.27. No 11 Konutu İle İlgili Bilgiler.

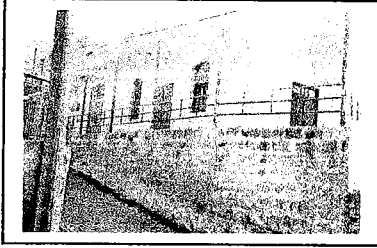
Önünde yarı açık kemerli bölümü bulunan geleneksel konut yığma tekniği ile taş kullanılarak, tek katlı olarak inşa edilmiştir. Taş, toprak, saman ve ahşap malzeme kullanılan düz çatılı yapı yaşlı kullanıcısının ilgilenememesi dolayısıyla bakımsız ve yıpranmış durumdadır. Binada herhangi bir değişiklik yapılmamış ve büyük bir bölümü kullanılmamaktadır.

Şekil 5.28. No 11 Konutu Planı.

NO 12:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1
Meslek: Evhanımı
Yaş: 69
Eğitim: Okuma yazma bilmiyor.
Uyruk: KKTC
Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 15
Mülkiyet durumu: Malsahibi.
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: 55 yıl önce eşi tarafından yapılmış.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Yaşama odası mutfak köşesi.
Misafir Kabul Edilen Mekan: Yaşama odası.
Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Yaşama odası ve teras
Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Bahçe yok.
En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Yaşama odası + teras.
Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

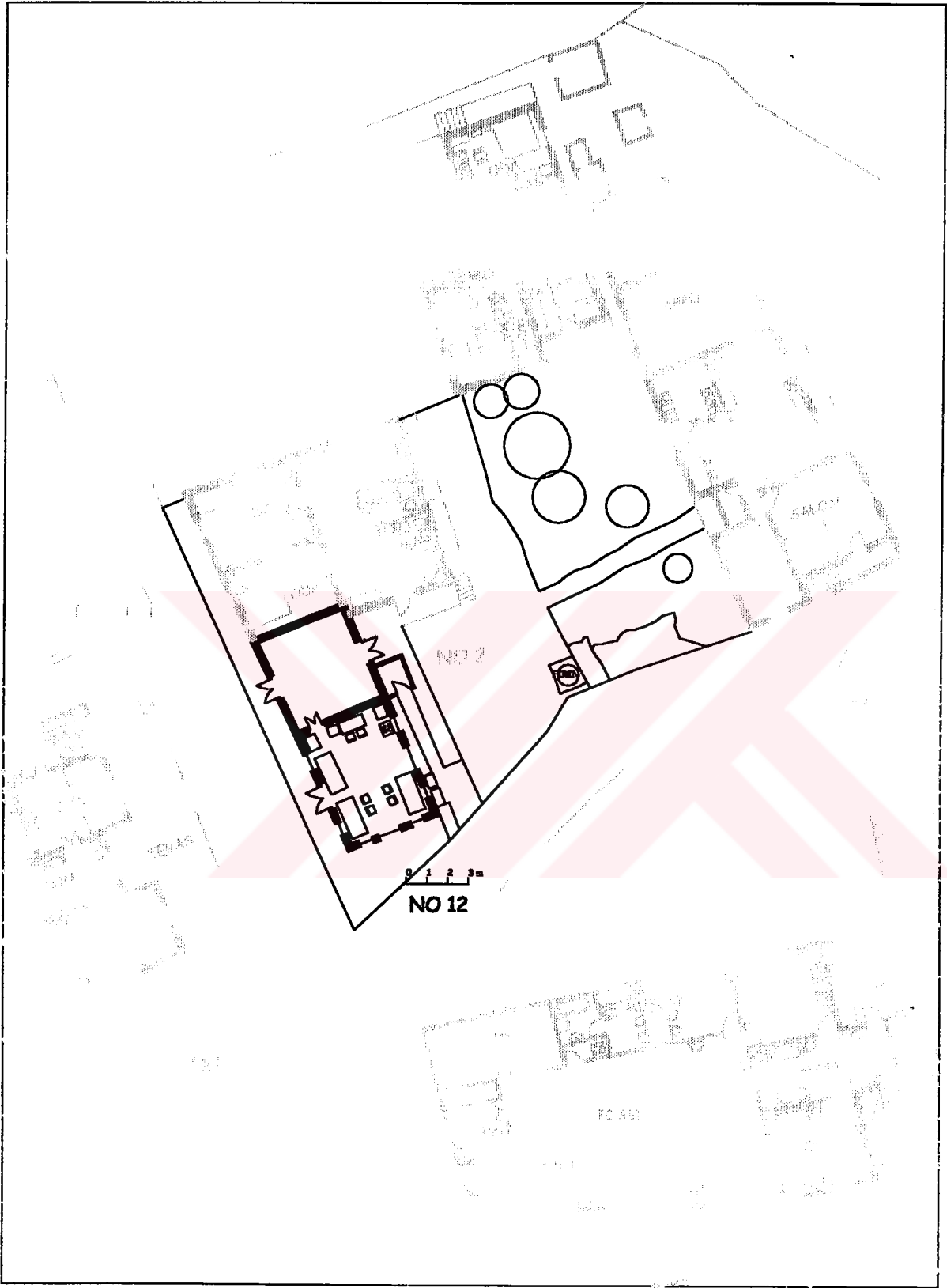
Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Fazla büyük (mevcut iki odadan biri boş)
Oda Sayısı Yeterli mi: Evet
Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet
Kullanımla İlgili Memnuniyet: Çok memnun
Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Çok memnun
Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi.
Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi.
Mahalleden Memnuniyet: Memnun.
Mahalle Güvenliği: Memnun
Komşulardan Memnuniyet: Memnun.

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Evinden çok memnun ve gelecekte de burada yaşamak istiyor.

Şekil 5.29. No 12 Konutu İle İlgili Bilgiler.

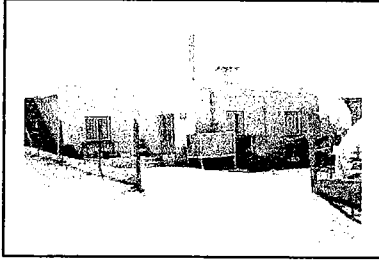
İlk işlevi kahvehane olan ve önünde yarı açık teras bölümü bulunan geleneksel konut yığma tekniği ile taş kullanılarak, tek katlı olarak inşa edilmiştir. Taş, toprak, saman ve ahşap malzeme kullanılan düz çatılı yapının yaşlı kullanıcısı mevcut iki odadan birinde yaşıyor. Binada değişiklik olarak tuvalet ve banyo eklenmiştir ve bina oldukça iyi durumdadır.

Şekil 5.30. No 12 Konutu Planı.

NO 13:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 6

Meslek:	Ciftçi	Evhanım	Al. Ustası	Öğr.	Öğr.	Öğr.
Yaş	42	39	20	17	15	7
Eğitim:	İlk O.	İlk O.	Orta O.	Lise	Lise	İlk O.
Uyruk:	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 20

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: 1977 yılında sahibi tarafından yapıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfakta

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Sebze-çiçek yetiştirme, hayvan besleme çamaşır kurutma, araba park etme.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Her zaman Memnun

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli

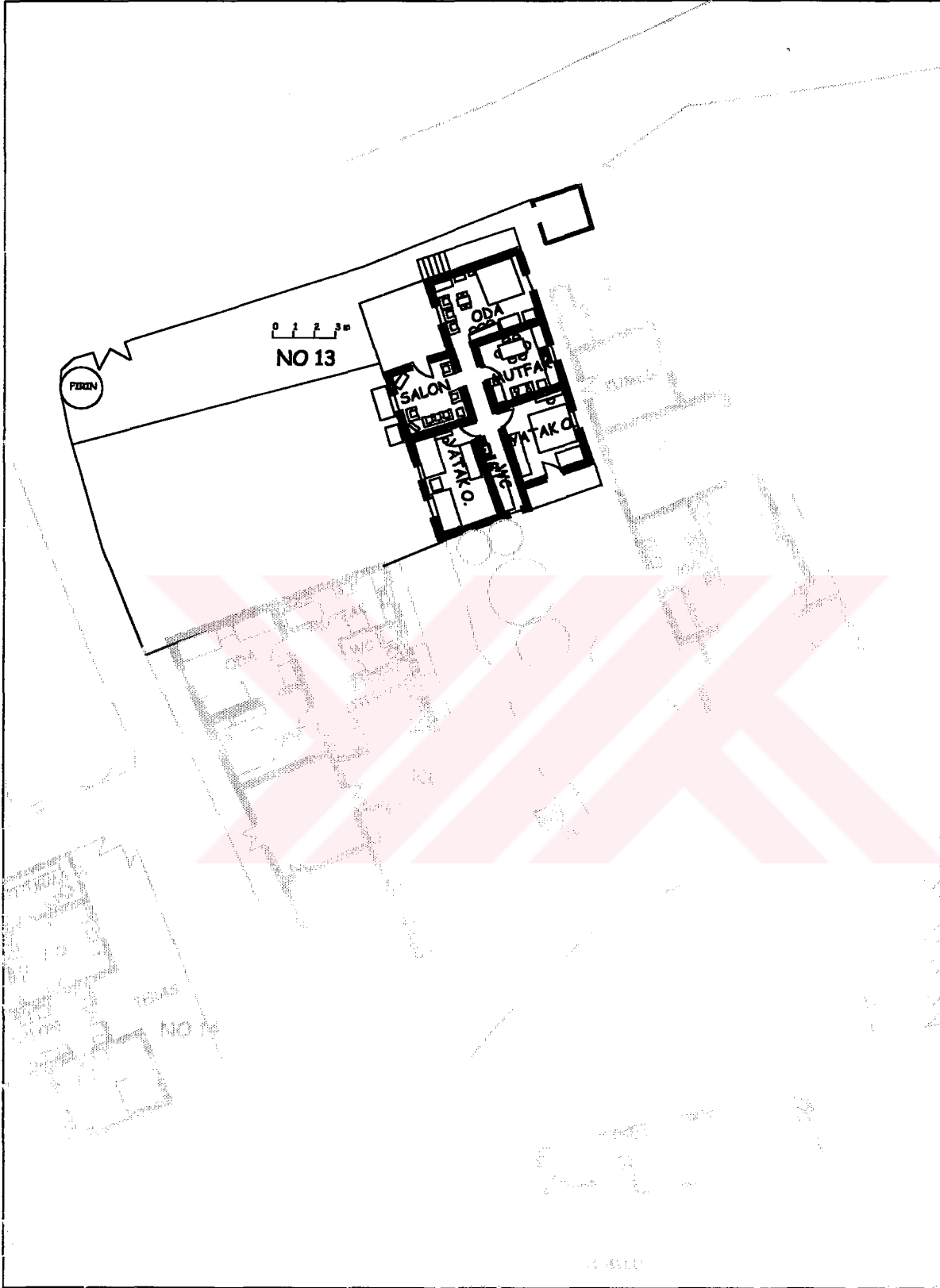
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Gelecekte de aynı evde yaşamayı düşünüyorlar.

Şekil 5.31. No 13 Konutu İle İlgili Bilgiler.

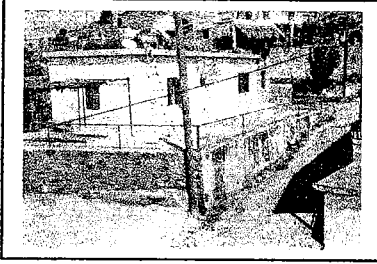
Tek katlı betonarme bir yapı olan konut, beton yapı malzemesi ile oluşturulan iskelet sistem ve düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve konut inşa edildikten sonra değişiklik yapılmamıştır.

Şekil 5.32. No 13 Konutu Planı.

NO 14:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 2

Meslek:	Emekli	Evhanımı	
Yaş:	70	65	
Eğitim:	-	-	
Uyruk:	KKTC- İng.	KKTC-İng.	

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 40

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Aile büyükleri tarafından yaklaşık 60 yıl önce yapıldığı tahmin edilmektedir.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Salon

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Sebze, meyve yetiştirmek için.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet.

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun.

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun.

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi.

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi

Mahalleden Memnuniyet: Memnun.

Mahalle Güvenliği: Güvenli.

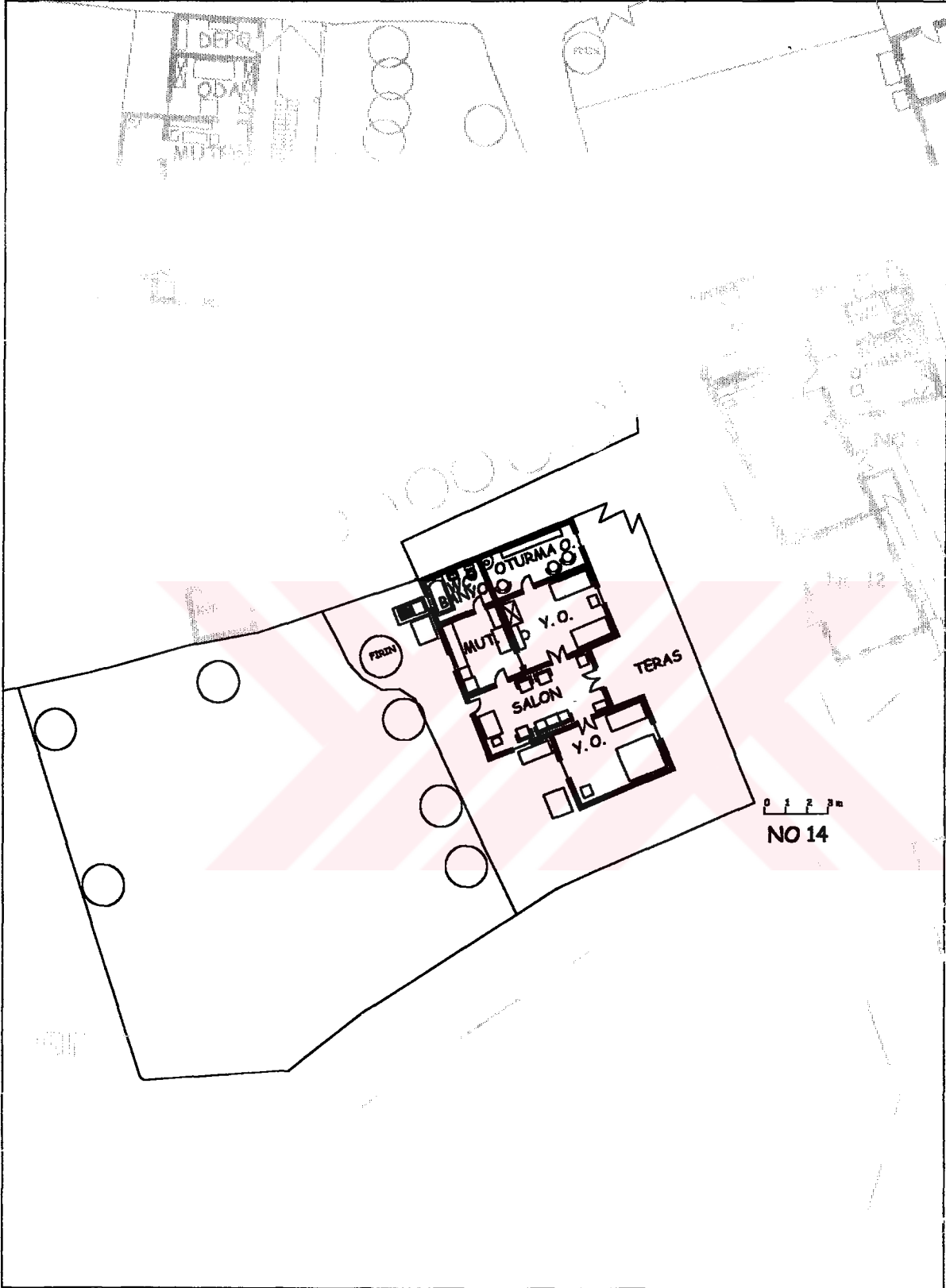
Komşulardan Memnuniyet: Memnun.

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Aile yılda birkaç kez İngiltere'de yaşayan evlatlarını ziyaret ediyor ve yılın bir bölümünde de Mağusa'daki evlerinde yaşıyor. Köydeki ev de tatil amaçlı ve hafta sonu kullanımına cevap vermektedir

Şekil 5.33. No 14 Konutu İle İlgili Bilgiler.

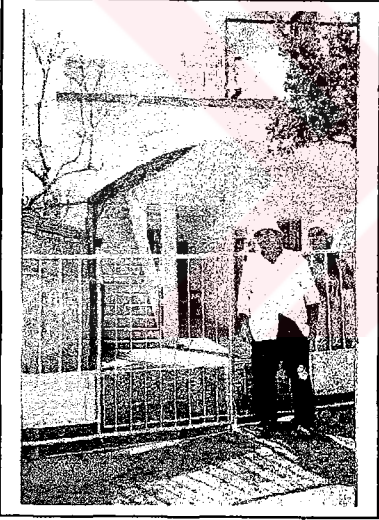
İki yandaki odanın ortadaki giriş odaya bağlandığı geleneksel plan özelliği gösteren konut yığma tekniği ile taş malzeme kullanılarak tek katlı olarak inşa edilmiştir. Daha sonra değişen ihtiyaçlar doğrultusunda giriş oda genişletildi ve mufak banyo odaları eklendi. Geleneksel malzeme ve teknik kullanılan düz çatılı binada betonarme ekler bulunmaktadır.

Şekil 5.34. No 14 Konutu Planı.

NO 15:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 2

Meslek:	Emekli	Evhanımı
Yaş:	70	65
Eğitim:	-	-
Uyruk:	KKTC- İNG.	KKTC-İNG.

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 28

Mülkiyet durumu: Malsahibi.

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: İlk (iki odalı) hali aile tarafından 1971 yılında yapıldı ve diğer ekler de 1985 yılında tamamlandı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfak

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon ve teras.

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon ve teras.

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Sebze-meyve-çiçek yetiştirmek, oturma, çamaşır kurutma, depo.

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon ve teras.

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet.

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet.

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun olunmayan yönler var.

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun.

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi.

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi.

Mahalleden Memnuniyet: Memnun.

Mahalle Güvenliği: Güvenli.

Komşulardan Memnuniyet: Memnun.

İstek, Dilek ve Gelecek İlgili Düşünceler:

Büyük bir solunu olan, daha modern ekipmanlarla donatılmış bir evde yaşamak istiyorlar.

Şekil 5.35. No 15 Konutu İle İlgili Bilgiler.

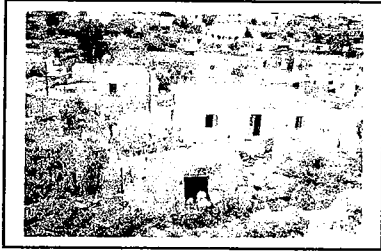
İki katlı betonarme bir yapı olan bu konut, iskelet sistemi ve düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve konut inşa edildikten sonra değişiklik yapılmamıştır. Çağdaş malzeme kullanarak geleneksel plan şeması uygulamasına gidilmiştir.

Şekil 5.36. No 15 Konutu Planı.

NO 16:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1
Meslek: Emekli.
Yaş: 78
Eğitim: Okuma yazma bilmiyor.
Uyruk: KKTC
Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 15
Mülkiyet durumu: Kira.
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: -

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfak
Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon.
Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon.
Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Sebze yetiştirme, çamaşır kurutma.
En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon.
Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

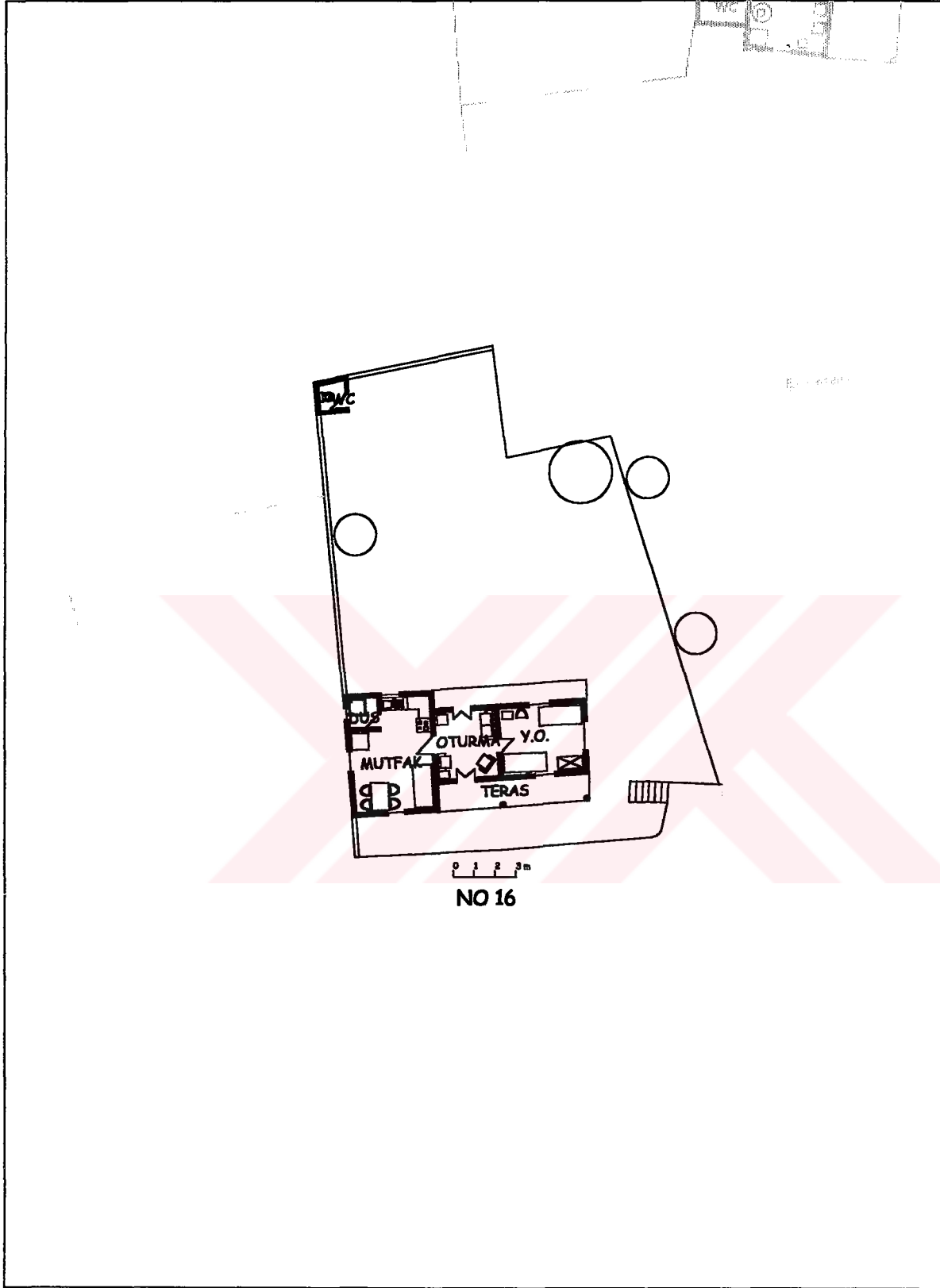
Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet
Oda Sayısı Yeterli mi: Evet
Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet
Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnun.
Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun.
Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi.
Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi.
Mahalleden Memnuniyet: Memnun.
Mahalle Güvenliği: Güvenli.
Komşulardan Memnuniyet: Memnun.

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Yaşadığı evden ve köyünden oldukça memnun.

Şekil 5.37. No 16 Konutu İle İlgili Bilgiler.

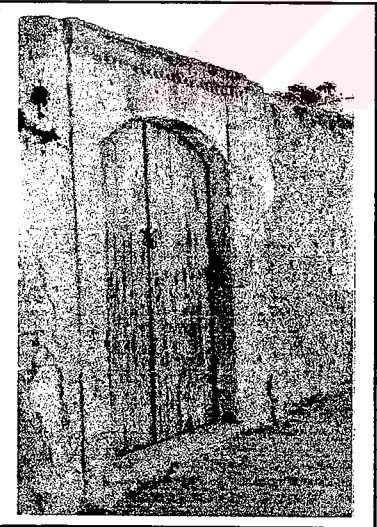
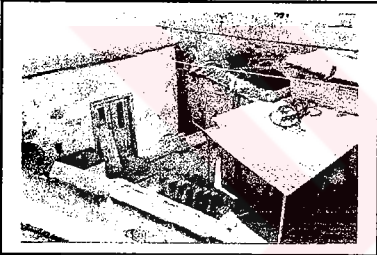
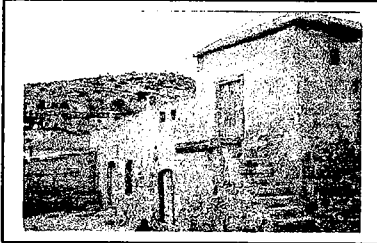
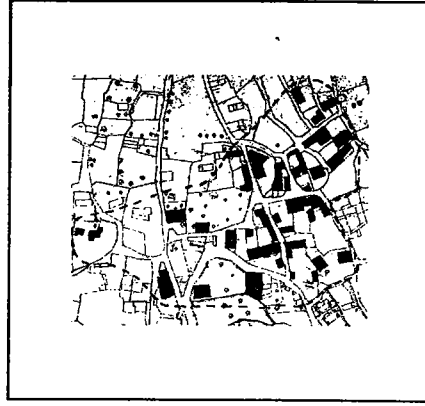
Çalışma alanı sınırları içinde rastlanan iki yandaki odanın ortadaki giriş odaya bağlandığı geleneksel plan özelliği gösteren konut yığma tekniği ile taş malzeme kullanılarak tek katlı olarak inşa edilmiştir. Geleneksel plan kullanılarak beton destekli inşa edilen ilk konutlardan biridir.

Şekil 5.38. No 16 Konutu Planı.

NO 17:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 2

Meslek:	Ticaret	Ticaret	
Yaş:	47	45	
Eğitim:	Lise	Lise	
Uyruk:	KKTC	KKTC	

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: Çocukluklarından beri, fakat uzun bir süredir Mağusa'da yaşıyorlar ve bu evi tatillerde kullanıyorlar.

Mülkiyet durumu: Malsahibi.

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Babaları tarafından yapıldı. Fakat yapım yılı hakkında kesin bilgi yok.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfak.

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon.

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon.

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: -

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon.

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Hayır.

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet.

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet.

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet.

Kullanımla İlgili Memnuniyet:

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Eski bir ev olması nedeniyle ihtiyaçlarına cevap vermemektedir. Bu açıdan memnuniyetsizlik var.

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi.

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi

Mahalleden Memnuniyet: Memnun.

Mahalle Güvenliği: Güvenli.

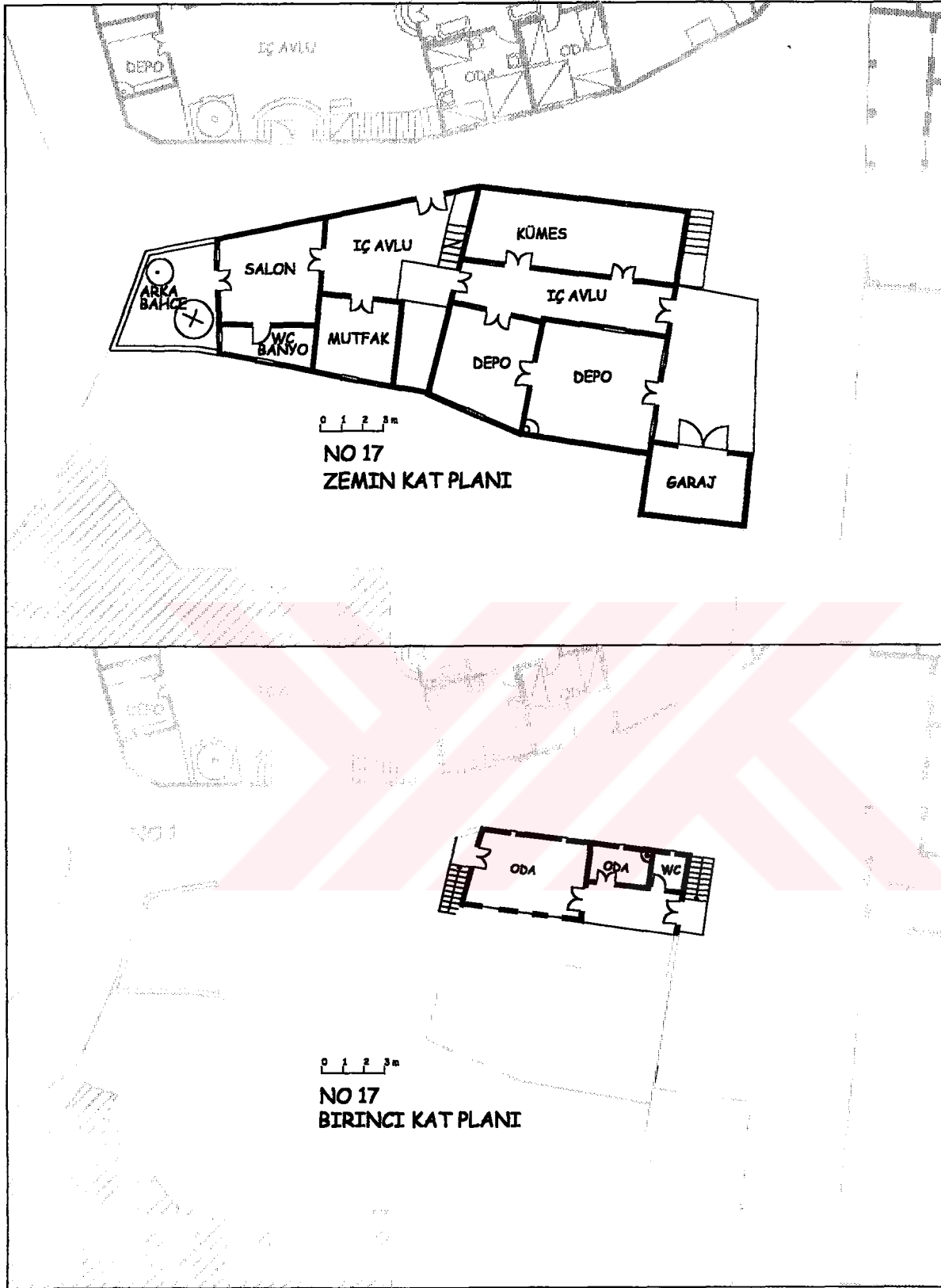
Komşulardan Memnuniyet: Memnun.

İstek, Dilek ve Gelecek İlgili Düşünceler:

Sürekli yaşamadıkları halde kullanıcılar evin her yönden kendileri için yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Daha iyi standartlara sahip bir evde yaşamak istiyorlar.

Şekil 5.39. No 17 Konutu İle İlgili Bilgiler.

Geleneksel plan özelliği gösteren konut yığma tekniği ile iki katlı olarak inşa edilmiştir. Taş, toprak, saman ve ahşap malzeme kullanılan düz çatılı yapı bakımsızlık dolayısıyla harap denebilecek bir durumdadır. Binada herhangi bir değişiklik yapılmamış ve büyük bir bölümü kullanılmamaktadır.

Şekil 5.40. No 17 Konutu Planı.

NO 18:

**ÇAĞDAŞ BİNA
(KAHVEHANE)**

Kullanıcı ile ilgili Bilgi:

Çalıştırın Sayısı: 1

Meslek: Kahveci

Yaş: 35

Eğitim: Ortaokul

Uyruk: KKTC

Kaç yıldır bu kahvehaneyi kullanıyor: 17

Mülkiyet durumu: Malsahibi

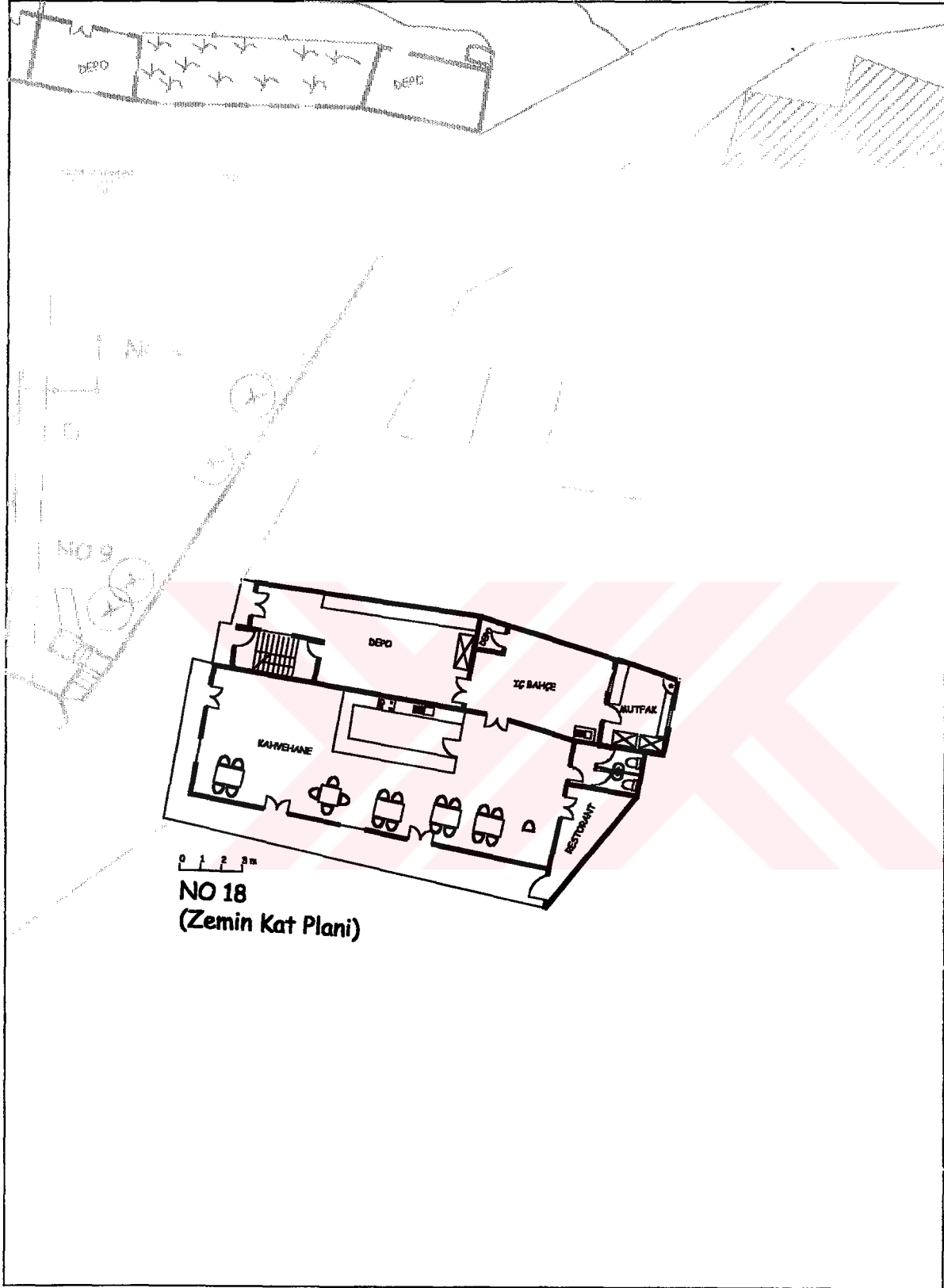
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Amcası tarafından 1982 yılında.

İstek, Dilek ve Gelecekle ilgili Düşünceler:

Köyden genç nüfusun göç etmemesi için girişimler yapılmasını ve kendisi de mesleğini devam ettirmek istiyor.

Şekil 5.41. No 18 Binası (Kahvehane) ile ilgili Bilgiler.

Çağdaş yapım tekniği ve malzemesi kullanılarak üç katlı inşa edilmiş bu örnekte zemin kat kahvehane ve restoran üstteki iki kat ise konut olarak tasarlanmıştır. Geleneksel tarzda araziye yayılan plan tipinin yerine günümüzde rastlanan kat çıkma özelliği görülmektedir. Betonarme düz çatısı olan binanın zemin katındaki kahvehane bölümünde geleneksel kemerli yarı açık mekana benzer teras kısmı bulunmaktadır. Köyün merkezi sayılan meydanın çevresinde yer alan bina, hakim konumu dolayısıyla de gelenekselle aynı özellikleri taşımaktadır.

Şekil 5.42. No 18 Konutu Planı.

NO 19:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 2

Meslek:	Lokanta Çal.	Lokanta Çal.
Yaş:	55	55
Eğitim:	İlkokul	İlkokul
Uyruk:	KKTC- İNG	KKTC-İNG.

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 14

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Kullanıcılar tarafından 1982 yılında yapıldı

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfak

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: (Bahçe yok)

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Çok Memnun

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli

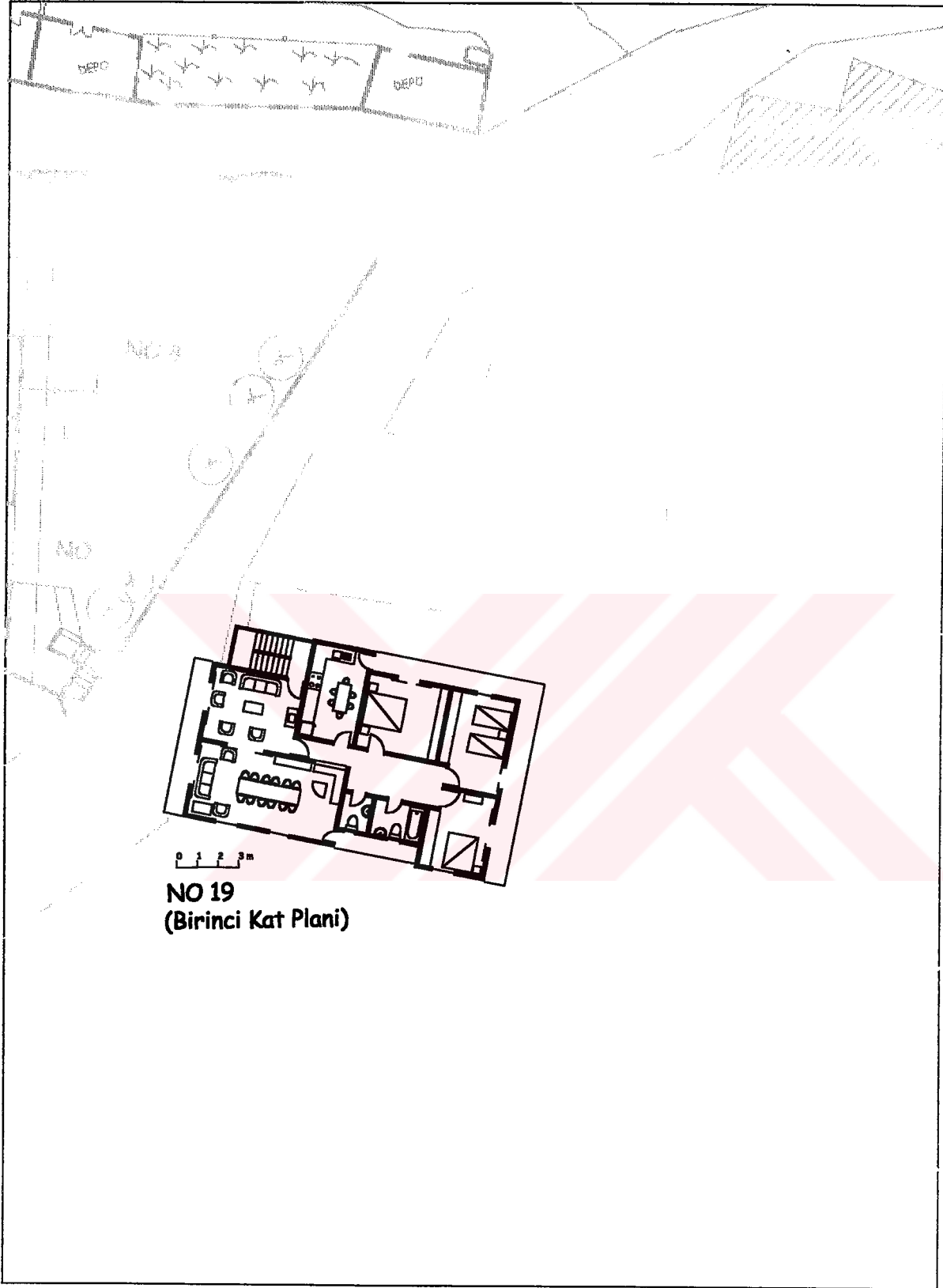
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecek İle İlgili Düşünceler:

Kullanıcılar, 25 yıl İngiltere'de kaldıktan sonra Kıbrıs'a döndüklerini ve iş dolayısıyla de Mağusa'da oturdukları için de köyde bulunan bu evlerinde sürekli oturmadıklarını fakat ileriki yıllarda sürekli köyde yaşamak istediklerini belirttiler.

Şekil 5.43. No 19 Konutu İle İlgili Bilgiler.

Üç katlı betonarme bir yapının birinci katında olan bu konut, beton yapı malzemesi kullanılarak iskelet sistemi ve beton düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve konut inşa edildikten sonra değişiklik yapılmamıştır.

Şekil 5.44. No 19 Konutu Planı.

NO 20:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1

Meslek: Lokanta Çal.

Yaş: 30

Eğitim: Ort. O.

Uyruk: KKTC- İNG.

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 14

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Babası tarafından
1982 yılında yapıldı

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Mutfak

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: (Bahçe yok)

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Salon

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Çok Memnun

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Memnun

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli

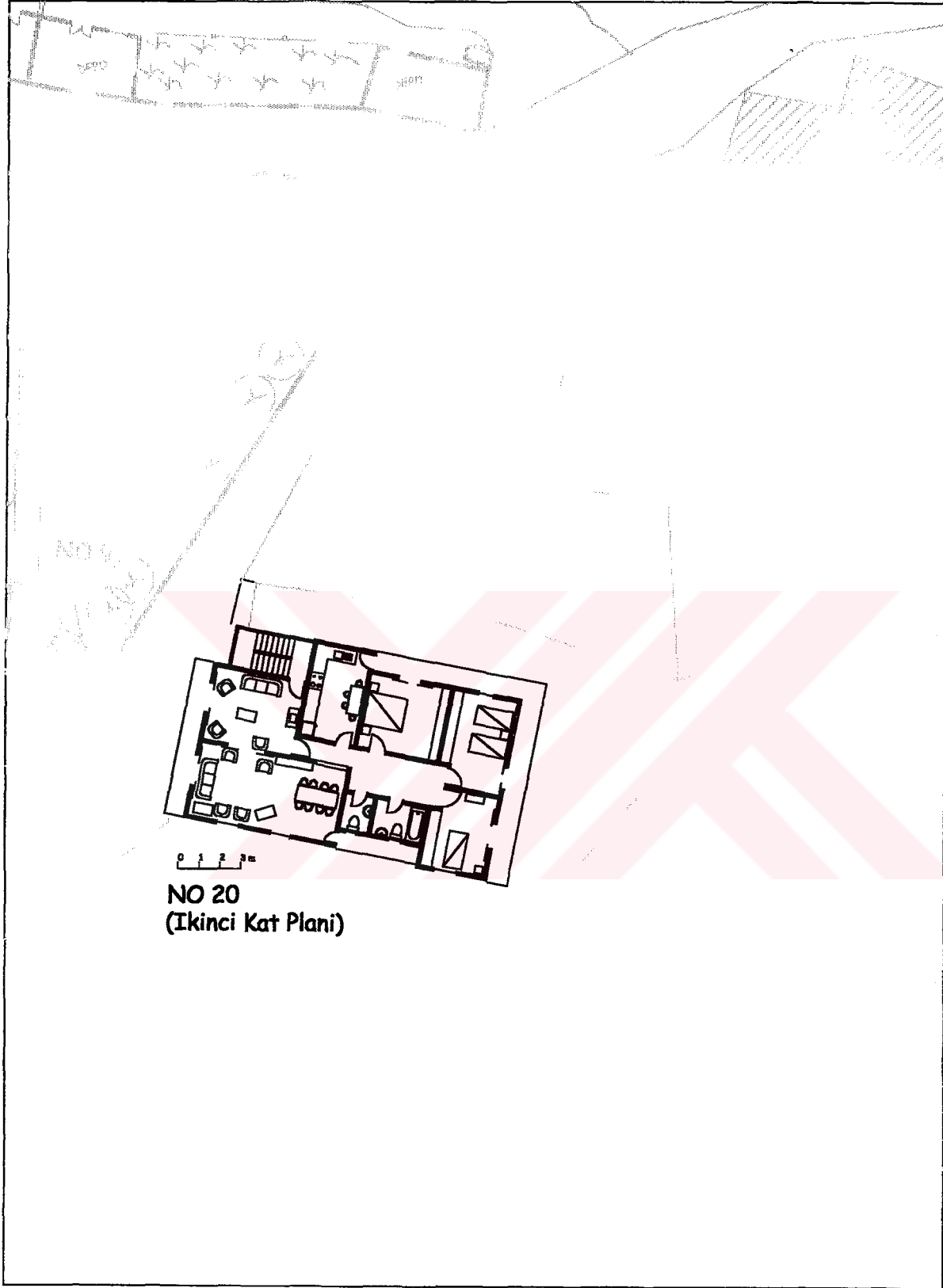
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Kullanıcı, İngiltere'de yaşadıkten sonra Kıbrıs'a döndü ve iş dolayısıyla de Mağusa'da oturuyor. Bu evi de köyde tatil yapmak amacı ile kullandığını ve memnun olduğunu belirtti.

Şekil 5.45. No 20 Konutu İle İlgili Bilgiler.

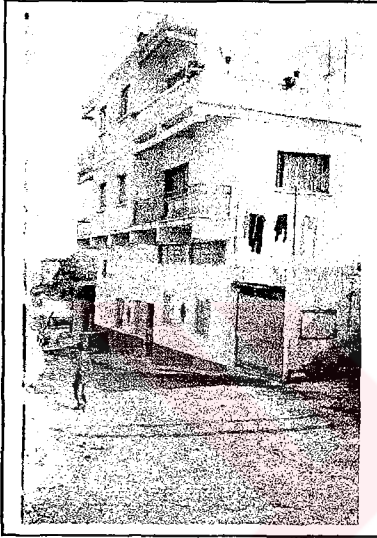
Üç katlı betonarme bir yapının ikinci katında olan bu konut, beton yapı malzemesi kullanılarak iskelet sistemi ve beton düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve konut inşa edildikten sonra değişiklik yapılmamıştır.

Şekil 5.46. No 20 Konutu Planı.

NO 21:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı ile ilgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 4

Meslek:	Orman M.	Evhanımı	Öğr.	-
Yaş:	29	24	8	2
Eğitim:	Lise	Orta Okul	İlk Okul	-
Uyruk:	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 10

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Aile reisinin babası tarafından 22 yıl önce yaptırıldı.

Günlük Kullanımla ilgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Her zaman mutfak

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: (Bahçe yok)

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Mutfak

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet

Memnuniyetle ilgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla ilgili Memnuniyet: Kullanım zor.

Evin Konforu ile ilgili Memnuniyet: Kış aylarında memnun.

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi

Yakın Çevre ile ilgili Mahremiyet Durumu: İyi

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli

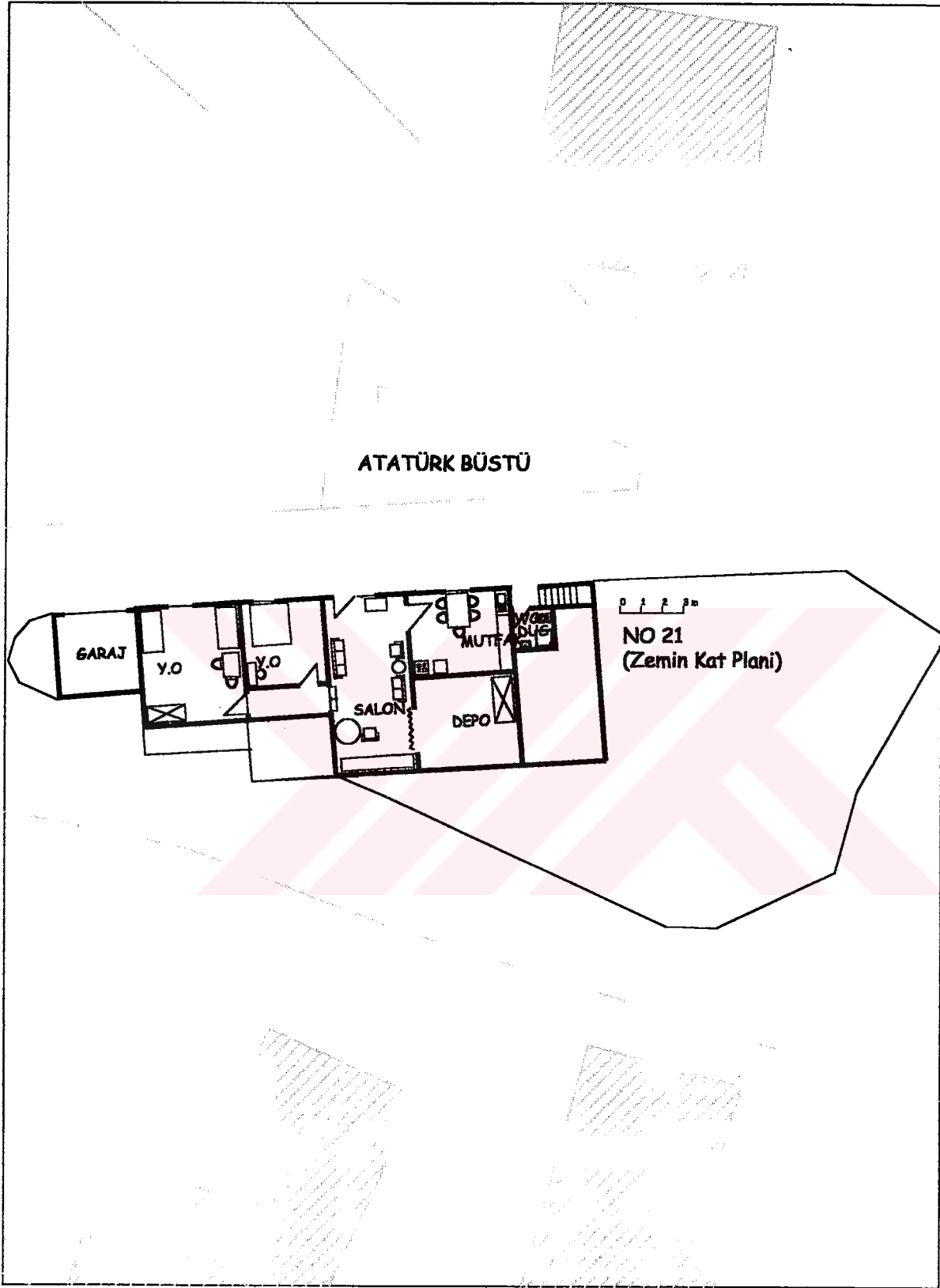
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecek ile ilgili Düşünceler:

Bahçeli ve şimdi oturduğu evden daha iyi şartlara sahip bir evde yaşamak istiyorlar.

Şekil 5.47. No 21 Konutu ile ilgili Bilgiler.

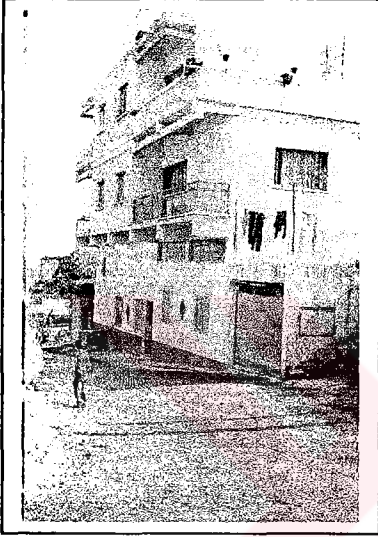
Üç katlı betonarme bir yapının zemin katında olan bu konut, iskelet sistem ve beton düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi fakat bu konut dükkan olarak tasarlanan mekanın ekler ve değişikliklerle yeni işleve dönüştürülmüş şeklidir.

Şekil 5.48. No 21 Konutu Planı.

NO 22:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 4

Meslek:	İşsiz	Evhanımı	Öğr.	-
Yaş:	34	29	11	4
Eğitim:	İlk Okul	İlk Okul	İlk Okul	-
Uyruk:	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 13

Mülkiyet durumu: Malsahibi

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Aile reisinin babası tarafından 22 yıl önce yaptırıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Sık sık oturma odası

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: (Yok)

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Günlük oturma odası

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Evet

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Herzaman Memnun

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Rahatsız edici, görsel mahremiyet sorunu var.

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: İyi

Mahalleden Memnuniyet: Oldukça memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli

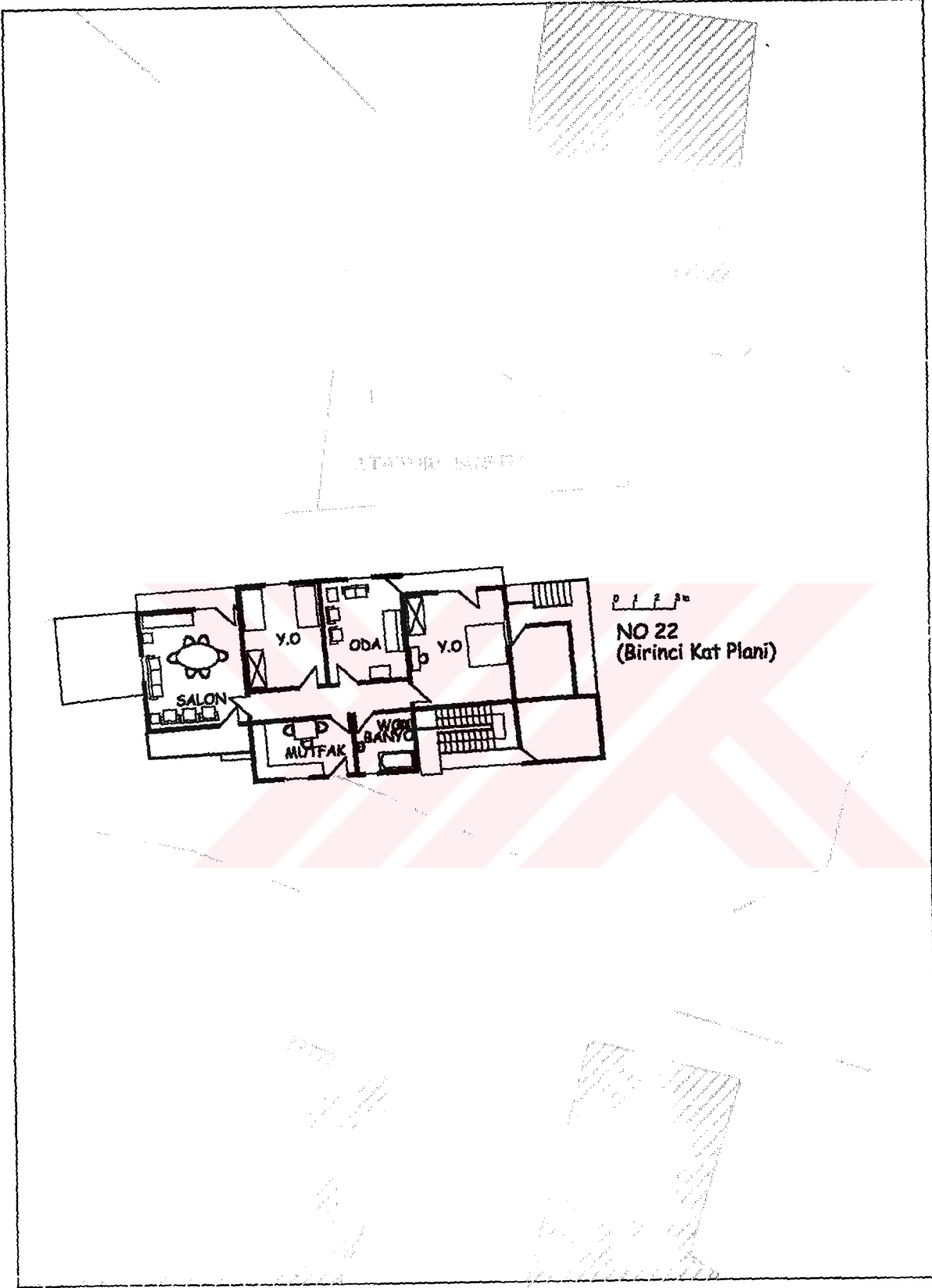
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecekle İlgili Düşünceler:

Gelecekte bu evde yaşamayı planlıyorlar fakat bahçeli bir evde yaşamayı da istiyorlar.

Şekil 5.49. No 22 Konutu İle İlgili Bilgiler.

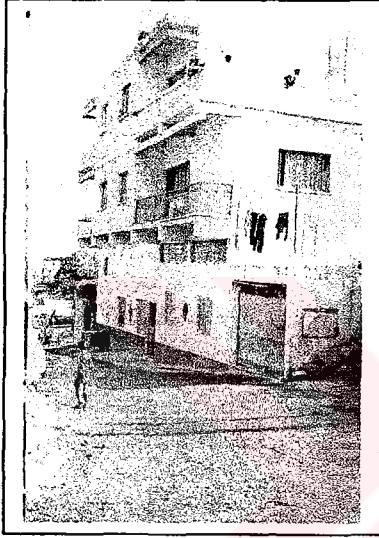
Üç katlı betonarme bir yapının birinci katında olan bu konut, iskelet sistem ve beton düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve kullanıcılar tarafından herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Şekil 5.50. No 22 Konutu Planı.

NO 23:

ÇAĞDAŞ KONUT

Kullanıcı İle İlgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 4

Meslek:	Çiftçi	Evhanımı	Öğr.	-
Yaş:	30	26	7	4
Eğitim:	İlk Okul	İlk Okul	İlk Okul	-
Uyruk:	KKTC	KKTC	KKTC	KKTC

Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 15 yıl.

Mülkiyet durumu: Malsahibi.

Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Aile reisinin babası tarafından 22 yıl önce yaptırıldı.

Günlük Kullanımla İlgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Genellikle mutfak

Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon

Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: (Yok)

En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Mutfak, salon.

Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Evet

Memnuniyetle İlgili Bilgiler:

Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet

Oda Sayısı Yeterli mi: Evet

Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet

Kullanımla İlgili Memnuniyet: Memnuniyetsizlik var.

Evin Konforu İle İlgili Memnuniyet: Genelde Memnun

Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: Kötü (mekanların birbirine bağlantısı rahatsız edici).

Yakın Çevre İle İlgili Mahremiyet Durumu: Oldukça iyi

Mahalleden Memnuniyet: Memnun

Mahalle Güvenliği: Güvenli

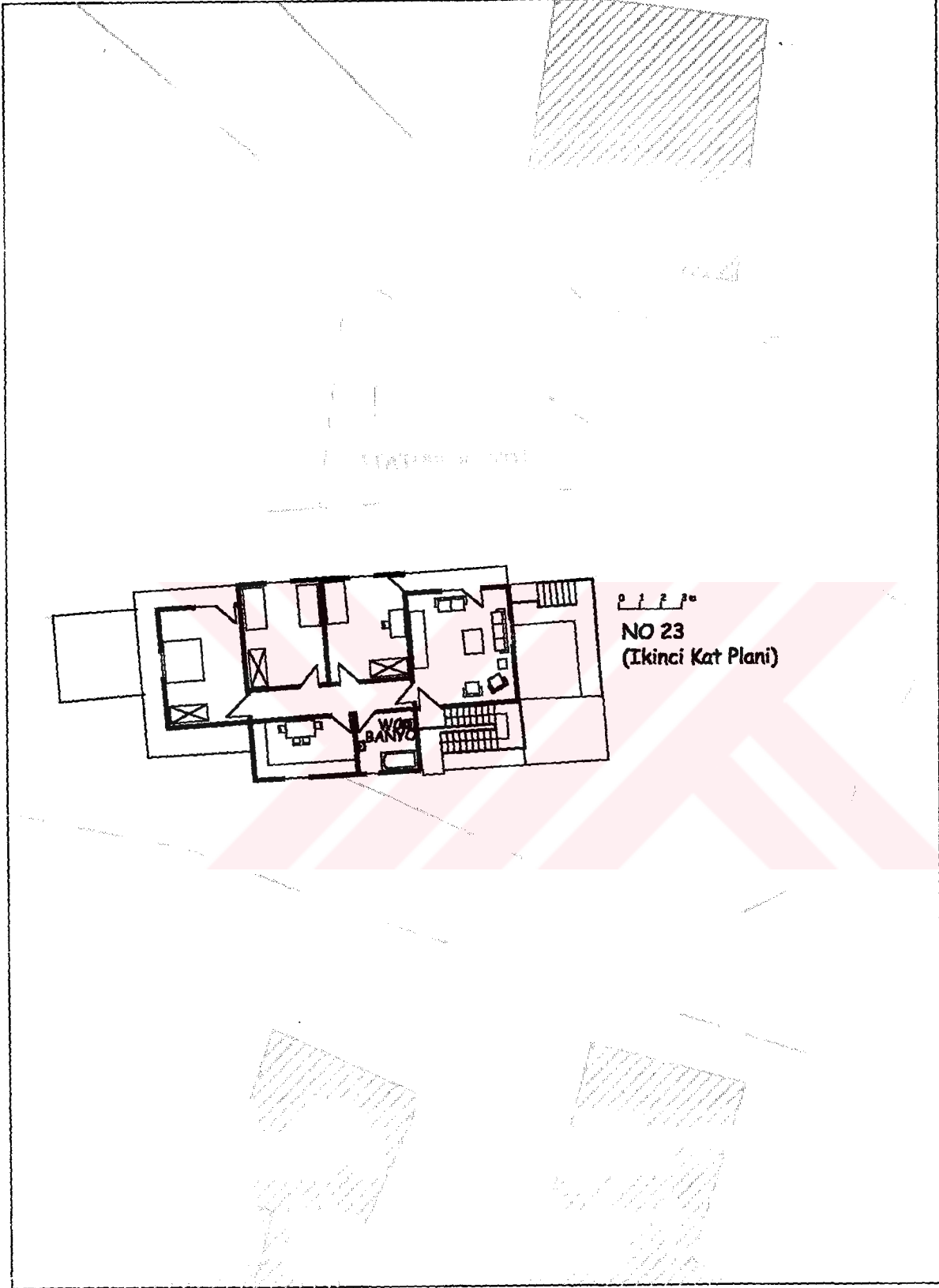
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecek İlgili Düşünceler:

Daha iyi tasarlanmış, mekanlar arasındaki bağlantılar iyi çözülmüş bir evde yaşamak istiyorlar.

Şekil 5.51. No 23 Konutu İle İlgili Bilgiler.

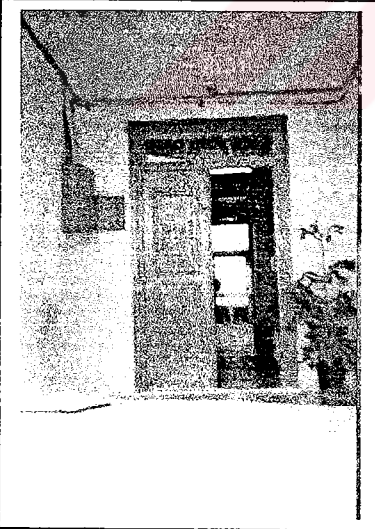
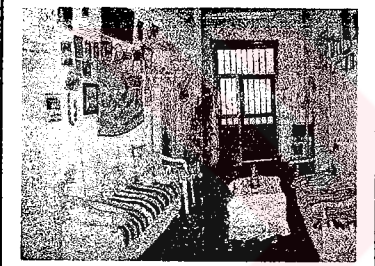
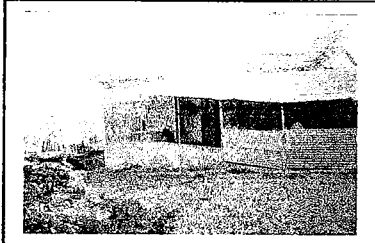
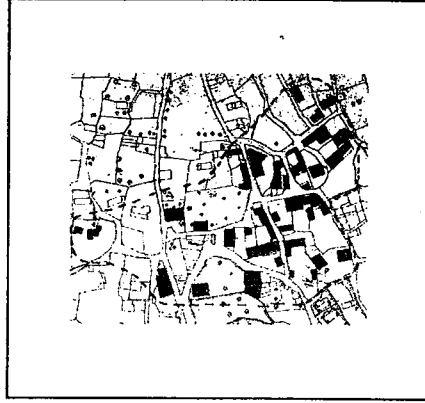
Yukarıdaki örnek ise üç katlı betonarme bir yapının ikinci katında olan konuttur. İskelet sistem ve beton düz çatıdan oluşmaktadır. Yapının fiziksel durumu iyi ve kullanıcılar tarafından herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Şekil 5.52. No 23 Konutu Planı.

NO 24:

GELENEKSEL KONUT

Kullanıcı ile ilgili Bilgi:

Kullanıcı Sayısı: 1
Meslek: Evhanımı
Yaş: 76
Eğitim: Okuma yazma bilmiyor.
Uyruk: KKTC
Kaç yıldır bu evi kullanıyor: 60 yıl.
Mülkiyet durumu: Malsahibi.
Konut kim tarafından ve ne zaman yapıldı: Eşi tarafından 1915-20'li yıllarda yapıldı.

Günlük Kullanımla ilgili Bilgiler:

Yemek Yeme Mekanı: Genellikle mutfak
Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon, bahçe
Özel Günlerde Misafir Kabul Edilen Mekan: Salon, bahçe.
Bahçe Ne Amaçla Kullanılıyor: Çiçek-meyve-sebze yetiştirmek, oturma, çamaşır kurutma, depo.
En Çok Vakit Geçirilen Mekan: Yatak odası.
Bu Mekandan Sokağı Görmek Önemli Mi: Çok önemli.

Memnuniyetle ilgili Bilgiler:

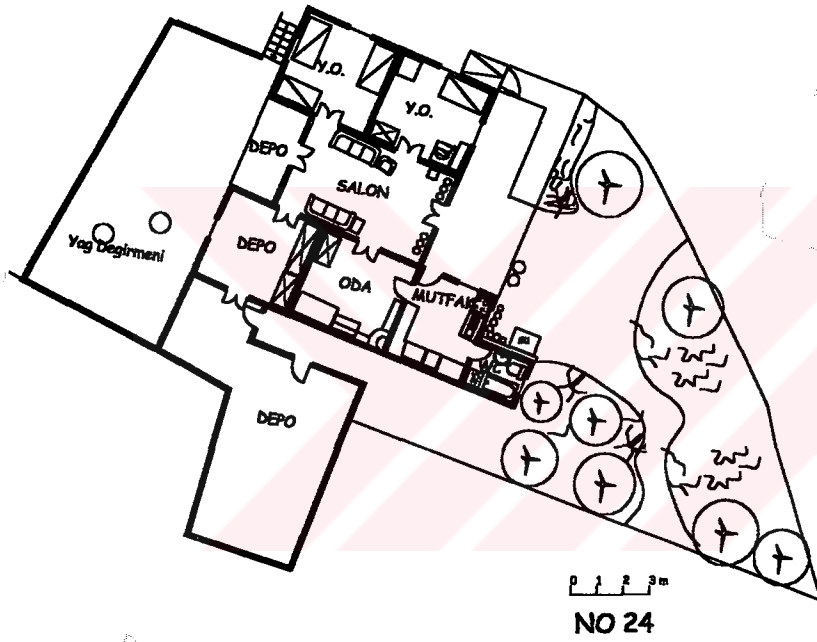
Evin Genel Büyüklüğü Yeterli mi: Evet
Oda Sayısı Yeterli mi: Evet
Oda Büyüklükleri Yeterli mi: Evet
Kullanımla ilgili Memnuniyet: Çok memnun
Evin Konforu ile ilgili Memnuniyet: Memnun
Mekanlar Arasındaki Mahremiyet Durumu: İyi
Yakın Çevre ile ilgili Mahremiyet Durumu: İyi
Mahalleden Memnuniyet: Memnun.
Mahalle Güvenliği: Güvenli
Komşulardan Memnuniyet: Memnun

İstek, Dilek ve Gelecek ile ilgili Düşünceler:

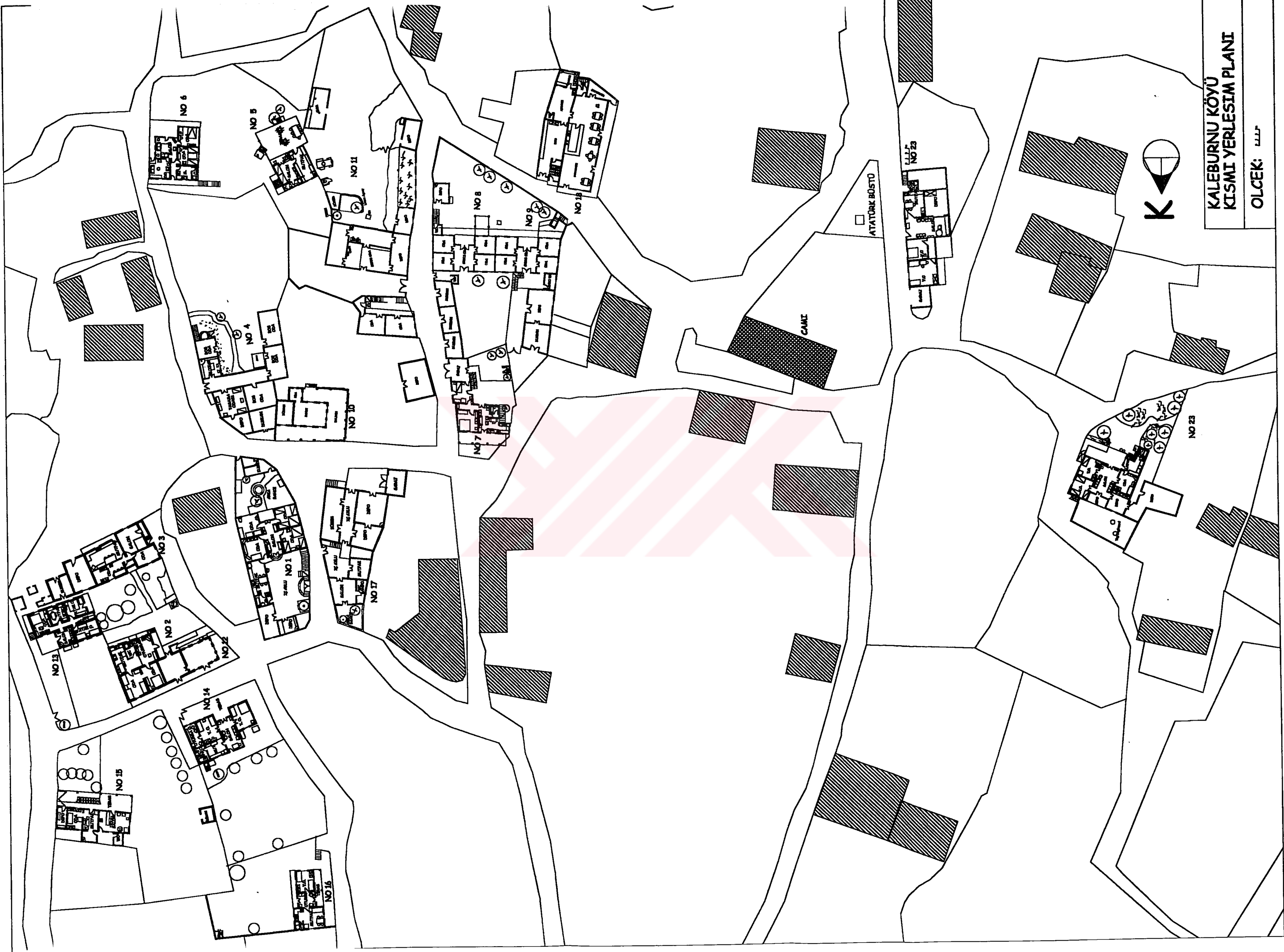
Konum olarak aynı özelliklere sahip (manzaralı) ve daha modern donanımlı bir eve sahip olmak isterdi.

Şekil 5.53. No 24 Konutu ile ilgili Bilgiler.

Geleneksel plan özelliği gösteren konut yığma tekniği ile tek katlı olarak inşa edilmiş ve kiremit kaplı eğimli çatıya sahiptir. Taş, toprak, saman ve ahşap malzeme kullanılan yapı iyi durumdadır. Binada değişiklik olarak mutfak, banyo eklenmesi ve çağdaş ekipmanlarla donatılması verilebilir.

Şekil 5.54. No 24 Konutu Planı.

5.5. Çevresel Faktörlerin Geleneksel Ve Günümüz Konutuna Etkileri

Çevresel faktörler olan iklim, yerleşim, malzeme ve teknolojinin konut formunu etkilediği birçok araştırmacı tarafından ortaya konmuştur. Özellikle alan çalışmasını da kapsayan yöresel mimaride toplumdaki herkes bina tiplerini ve hatta nasıl inşa edildiklerini bilmektedir. Bir çiftçi çiftlik evi yaptırmaya karar verip usta çağırdığı zaman her ikisi de form, model ve malzemeyi bilmektedirler. Geriye ailenin ihtiyaçları olan maddi düzeye göre ebatlar, araziye göre yerleşim ve mikro-iklim gibi aslında formu pek fazla etkilemeyen kararların alınması kalıyordu (Rapoport, 1969).

Kaleburnu Köyü özelinde kapsamındaki örnekler doğrultusunda çevresel faktörler hakkında kısa tanımlamalarla yorumlar yapılacaktır .

5.5.1. İklim

Geleneksel: İklimin etkilerinin bir sonucu olarak konut yerleşimleri bahçe etrafında Akdeniz yaşam tarzına uygun olabildiğince çözünmüş şekildeydi. Arsa durumunun zorlamaması halinde etkin hava akımına, güneş yönlerine uygun bir yerleşim uygulanırdı. Yatayda gelişen plan şemasına sahip konut doğu-batı yönünde yerleştirilir, önü doğuya baktırılırdı. 4 ve 11 numaralı örneklerde olduğu gibi güneş kırıcı konumundaki yarı açık kemerli kısım; kuzey güney yönündeki açıklıklarla doğrudan hava akımının sağlanması ve her odanın en az iki yönünün açık olması özellikleri iklimsel etkiler olarak sayılabilir.

Günümüz: Kültürde difüzyon süreci ile, yani dıştan gelen etkilerin benimsenip kullanılması yoluyla Kıbrıs'ta yaygınlaşan kompakt plan tipi Akdeniz iklimine pek uymayan bir yapıya sahiptir. Hava akımı sağlıklı bir şekilde sağlanmayan çözümlerde yapay havalandırma elemanları kullanımı, kışın büyük bir bölümü güneşli geçmesine rağmen güneş almadığı için ısınma sorunu yaşanan mekanlara sıkça rastlanmaktadır. Ayrıca iklime uygun olan araziye yayılan, yatayda gelişen çözümlerden çok kat çıkma eğilimi de iklim özelliklerinin gözardı edildiği düşüncesine güçlendirmektedir. Çok katlı ve kompakt özellikteki plan tiplerine Kaleburnu Köyündeki çağdaş konutlar arasındaki 19,20, 21,22,23 numaralı örnekler verilebilir.

5.5.2. Yerleşim

Geleneksel: Karpaz Bölgesi genelinde yerleşimler için güneş alan yamaçların tercih edildiği görülmektedir. Topoğrafik yapıya uygun olarak konutları yerleştirme ve tarıma elverişli arazi elde etme amacıyla teraslama sistemi uygulanmıştır. Konut mekanını çevresiyle bağlayıcı unsur olan merdiven, rampa gibi elemanlar yaygın olarak kullanılmıştır.

Günümüz: Araziye uygun teraslama sistemiyle yerleşimin oluturulması kuralı devam etmekte fakat betonarme sistemin getirdiği olanaklarla yerleşimle karşıtlık içindeki uygulamalar da görülmeye başlamıştır.

5.5.3. Malzeme

Geleneksel: Karpaz Bölgesinde yerel kaynakların elverişliliği doğrultusunda yapı malzemesinin taş olduğu görülmektedir. Yerleşimlere yakın kaliteli taş ocakları bulunması sebebiyle yapı malzemesinin genellikle taş olduğu görülmekteydi. Taş malzeme iki farklı nitelikte yapı malzemesi olarak kullanılmaktaydı. Bunlardan birincisi ocaktan çıkan taşın düzgün bloklar haline getirilerek kullanılması ve diğeri de doğada rastgele bulunan moloz niteliğindeki taşların özenli bir işçilikle yapılarda kullanılması şeklindeydi. Özellikle Kaleburnu Köyü'ne yakın çok iyi nitelikli taş ocakları bulunduğu için bu yerleşimde düzgün blokların kullanımı daha yaygındı. Diğer bölgelerde yerel kaynaklara göre değişiklikler bulunmaktaydı.

Günümüz: Kentlerin küçük modeli olarak nitelendirilebilecek kırsal yerleşimlerde de betonarmenin çirkin denebilecek uygulamaları genel geleneksel görünümle tezat oluşturmaktadır. Mevcut taş malzeme ise sınırlı olarak peyzaj düzenlemelerinde kullanılmaktadır.

5.5.4. Teknoloji

Geleneksel: Yerel kaynakların kullanılması yönünde doğayla uyumlu bir görünüm sergileyen yerleşimlerde konutlarda geleneksel teknolojilerle uygulanan yığma sistem kullanılmaktaydı. Malzeme doğadan sağlanır ve malsahibi + usta kontrolünde mevcut geleneksel plan tipinin çeşitlemeleri denebilecek uygulamalar gerçekleştirilirdi.

Günümüz: Mimari tasarım süreci ile mimar, mühendis, müteahit gibi teknik kadro geleneksel yapım sürecini plan şeması, malzeme ve teknoloji başta olmak üzere

bambaşka bir boyuta getirmiştir. Bu süreçle birlikte benimsenen betonarme iskelet sistemi kullanılan yapı teknolojisini oluturmakta ve gelenekselle taban tabana zıt çözümler oluşturulmaktadır.

5.6. Kültürel Faktörlerin Geleneksel Ve Günümüz Konutuna Yansımaları:

Bu konu dahilinde belirlenen ve değinilen dini inançlar, aile strüktürü akrabalık norm ve kuralları, çevresel imgeler, konuta ait yaşam şekli, çalışma ve ticaret konularındaki saptamalardan bahsedilecektir.

5.6.1. Dini İnançlar

Geleneksel: Kıbrıs kültürünü paylaşp kullanan Türk'ler ve Rum'lar uzun süre birlikte yaşamının verdiği ortaklıklar yanında farklı dini inançlara sahip olmanın konut mekanlarında farklılıkları da mevcuttu. Tez kapsamımda incelediğim Kaleburnu Köyü 1974 öncesinde de bir Türk köyü olduğu için bu çalışma dahilinde İslam'ın konuta etkilerinden bahsedilecektir.

İslam dininin benimsendiği tüm toplumlarda görülen konutla sokak bağlantısının kopararak mahremiyet sağlama, izole, içe dönük bir yaşam etkisi Kıbrıs kırsal konutunda da görülmektedir. Doğrudan sokağa açılan konutlar yerine ara mekan olan bahçeden geçilerek konuta ulaşılması, bahçenin de genellikle yüksek duvarlarla çevrilmesi gözlenen etkilerdir. Böylelikle, konut mekanı sokaktan izole bir şekilde açık, yarı açık ve kapalı mekanlarıyla kendi içinde yaşayan bir birim özelliği göstermekteydi. 1, 4, 11, 17 nolu konutlar içe dönük yaşamın çok iyi örnekleri olarak verilebilir.

Günümüz: Birçok modern toplumda olduğu gibi Kıbrıs kırsal konutunda da dini inançların konuta yansıması pek bulunmamaktadır. Hatta geleneksel konutta görülen mahremiyet olgusuyla içe dönük yaşamın tam tersi, sokakla doğrudan bağlantısı olan yarı açık ve kapalı mekanlar günlük kullanımlar için tercih edilmekte ve kullanılmaktadır. 3, 6, 13, 21, 22 konutları kullanıcıları için en çok vakit geçirilen mekandan sokağı görmek ve bağlantılı olmak önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Bu da dışa dönük yaşam tercihinin sözkonusu olduğunu göstermektedir.

5.6.2. Aile Strüktürü Ve Akrabalık

Geleneksel: Kırsal yerleşimlerde sınırlı iletişimle sürdürülen yaşamın, karşılıklı kız alıp verme olaylarının etkisi olarak aile ve akrabalık değerlerinin çok güçlü ve yaygın olduğu görülmektedir. Kendi içinde yaşayan köy birimlerinde sınırlı sosyalleşme imkanının da sıkı aile ve akrabalık ilişkilerine etkisi bulunmaktadır. Yetişen genç nesiller de hayatlarını yine toprağa bağlı olarak sürdürdükleri için evlendikleri zaman genellikle anne-babasının evinin bulunduğu bahçenin bir kısmına yaptırılan yeni fakat geleneksel tarzdaki konutla yapı çevresi gelişimini sürdürüyorlardı. Bölünerek sonraki nesillere aktarılan arsalar ve ihtiyaç doğrultusunda gelişen bir yapı çevresi ile organik bir yerleşim strüktürü oluşturulmuştu.

Bir köyde nüfusun büyük bir bölümünün akrabalık ilişkileri bulunmasının yanında, iletişimin sağlandığı yakın köylerle de bu tür ilişkiler görüldüğünden dolayı bir bölgedeki yakın köylerde yaşayan insanlarda akrabalık ilişkileri çok rastlanan bir olaydı. Özetlenen karakterle geniş Akdeniz’li aile karakterinin varlığından bahsedilebilir.

Günümüz: Teknoloji, iletişim ve yaşam tarzının geçmişe göre çok farklılaştığı günümüzde aile ve akrabalık ilişkileri görünüşte çok farklı fakat içerik olarak pek değişmemiştir. Geniş aile strüktürü geçmişteki gibi devam etmekte, sadece sınırları genişlemiş ada içindeki kentlere ve hatta ada dışına da taşarak boyut değiştirmiştir.

Yaşamını köyde sürdüren genç kuşakta geçmişteki aile arazisi kullanarak konut sahibi olma şeklinin uygulandığı görülmektedir. Buna ek olarak Kaleburnu örneğinde köyde yaşamayan ve özellikle İngiltere’de ikamet eden köylülerin bu geleneği devam ettirme olarak kabul edilebilecek uygulamaları vardır. Tatillerde kullanılan bu konutlar bir yandan gelenekselin devamı gibi bir anlam taşıırken, diğer yandan da gurbetçilerin maddi düzeylerinin yüksek olduğunu sergileyen gösteriş sembolleri olarak da yorumlanabilir.

5.6.3. Çevresel İmgeler

Geleneksel: Çevresel seçimlerde insanın çevreyi değiştirme kararlarını etkileyen toplumsal kurallar Kıbrıs kırsal yerleşimlerdeki konutlarda da göze çarpmaktadır. Sosyalleşme isteğinin bir yansıması olan komşuların (kadınlar) bir evde toplanıp kahve içme geleneği giriş odada gerçekleşmekteydi. Günün büyük bölümünde vaktini mutfakta yemek, hellim yapmak...vs, gibi işlerle geçiren evhanımı bir yandan

komşularıyla sohbet ederken bir yandan da işlerini görmeye devam ediyordu. Kışın hem ısınma hem de yemek hazırlama için kullanılan ocak ise aynı anda iki işleve de cevap veriyordu. Sade bir yaşam tarzına ait bu verilerden konut içi yaşamın işlevsel yapılanması görülmektedir.

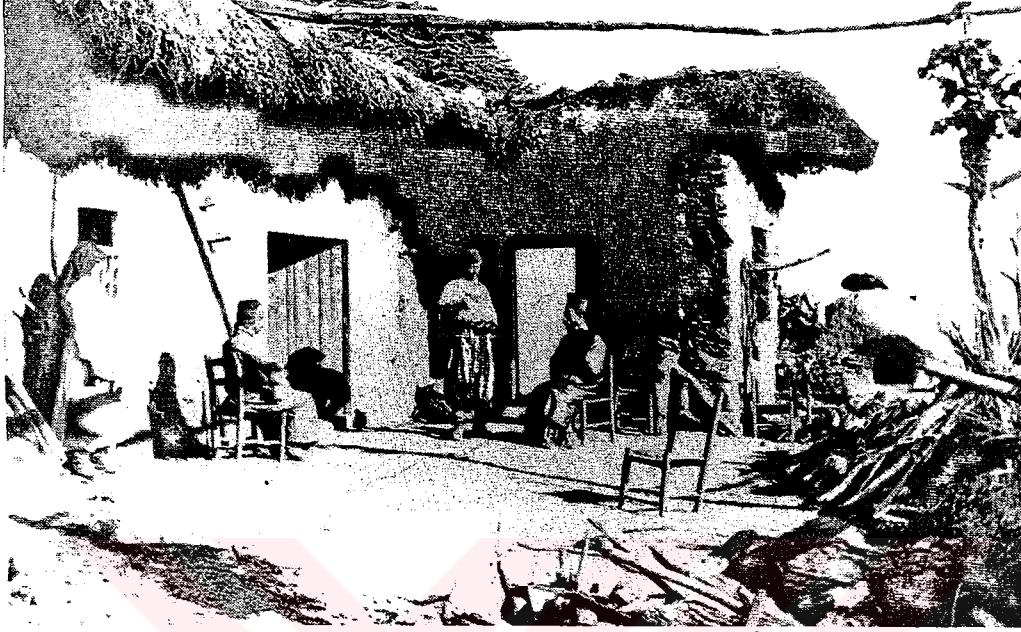
Kadınlar tarafından evde gerçekleştirilen sosyalleşme örneğine karşılık erkeklerin de, günün her saatinde bir araya gelebilecekleri kahvehaneler bulunmaktaydı. Bu mekanların en belirgin özelliği ise köyün en merkezi ve köye gelen gideni görebilecek yerlerindeki konumu verilebilir.

Balfour'a göre: Kıbrıs yaşamının simgesi dik arkalıklı iskemledir. Bu, oturma yeri hasırdan olan, yekpare ayakları ve dayanmak için bir ya da iki arka parçası bulunan, katı görünümlü bir mutfak iskemlesidir. Kıbrıs'lı daha rahat olan bir mobilya üretmeyi gerekli görmemiştir. İskemlenin üzerine, ayaklarını açarak güzelce oturur ve gevşediği ender anlarda iskemleyi arka ayakları üzerinde dengeleyerek bir duvara dayar. Kıbrıs iskemlesi aynı zamanda, üzerine bir tepsi yerleştirilebilen bir masa olarak da işe yarar. Keyif düşkün insanları aslında birkaç iskemle birden kullanırlar: birini oturmak, ikisini kollarını ve ikisini bacaklarını dayamak ve birini kahve fincanını koymak için. Dolayısıyla, ben köyden yürüyerek geçerken Kıbrıs'lılar oturuyorlardı ve otururken de gözlerini dikmiş bakıyorlardı deyimini kullanıyor (Fedai, 1988). Bu da Kıbrıs kültürünün sosyal yaşama farklı bir yansıması olan yabancıları merakla gözlemleme alışkanlığı olarak yorumlanabilir. Sandalyenin oturma amacı yanında kahve servisine de cevap verecek şekilde tasarlanması, kahve geleneğinin günlük yaşamdaki önemini açık olarak sergilemektedir. (Şekil 5.56.)

Günümüz: Küçük bir topluluğun hayatını sürdürdüğü kırsal yerleşimlerdeki sosyalleşme isteğinin uygulanış şekli olan biraraya gelip kahve içme alışkanlığı devam etmektedir. Kadınların toplanma mekanları olan konutlarda içe dönük yaşam yerine sokakla birebir ilişkili olma yaygındır. Sokakla olan ilişki salonun sokağı görebilmesi ve dört mevsim kullanılan teraslarla balkonların, sokak yönünde olanların oturma amaçlı kullanımının tercih edilmesidir. Kahvehaneler ise geçmişteki örneklerle aynı özelliklerin değişmeden korunduğu ve uygulandığı bir durumdadır.

Giriş oda örneğinden beri geniş mekanda, aile ve yakın komşuluk ilişkileriyle, birlikte kalabalık yaşam isteğinin günümüzdeki en belirgin yansıması da mekanları bölmede yaygın olarak kullanılan "sürme kapı" adıyla bilinen kayar kapı ögesidir. Bu kapılar genellikle çift kanatla iki yöne kayarak açılan ve iki mekan arasındaki ilişkiyi güçlendirerek tek, geniş mekan havası yaratan özelliğe sahiptir. Konut içindeki

yaygın kullanım ise, günlük yaşama mekanı olan “salon” ve daha az kullanım yoğunluğuna sahip “misafir ve yemek odası” olarak isimlendirilen odalar arasında; ve bazı örneklerde de mutfakla salon arasında gerektiğinde bağlayıcı vebölücü eleman görevini görmektedir.

Şekil 5.56. Geleneksel Kıbrıs Sandalyesi Ve Mekan İçinde Kullanımı.

5.6.4. Konuta Ait Yaşam Şekli

Geleneksel: Kıbrıs geleneksel kırsal konutunda yaşam şekli çok kendine özgü şekilde gerçekleşmekteydi. Yemek hazırlama ve yeme gibi yiyecek alışkanlıklarından günlük ev işlerinin görülmesine kadar uzanan geniş bir uygulama alanı konutu etkileyen kültürel etkenlerden biriydi. Yemek hazırlama, yeme ve günlük yaşam aktivitelerini barındıran giriş oda konutun en önemli mekanı durumundaydı. Odada yemek pişirme ve kışın ısınmayı sağlayan geleneksel formda bir ocak bulunurdu. Tüm aile fertlerinin bir arada bulunduğu hatta, günlük yaşamlarını sürdürdüğü mekan sürekli yaşayan bir özelliğe sahipti. Mutfak ve günlük oturma işlevlerini barındıran bu mekan çok amaçlı kullanımın en işlevsel, yalın şekilde tasarımını içermekteydi.

Sonraki örneklerde günlük odanın sağına ve soluna gelen iki oda ile oda sayısı arttı ve işlevler farklı mekanlara yayılmaya başlandı. Farklı bir versiyon olarak da iki yandaki odalar ikiye bölünerek giriş odaya açılan dört oda şekline dönüştü. Teknolojinin ilerlemesiyle ihtiyaca göre, dıştan bağlanan merdiven ve aynı plan şemasıyla ikinci kat kullanılmaya başlandı.

Bulaşık yıkama, banyo, tuvalet gibi servis mekanları da genellikle sağlık koşulları ve iklimsel etkilerden dolayı arka bahçede yer alırdı. Özellikle tuvalet konuttan koparılarak bahçenin uzak bir köşesine yerleştirilirdi.

İki yanında birer oda bulunan giriş oda mekanının kullanım şekli sonradan oturma ve günlük yaşama mekanına dönüştürüldü. Mutfak kısmı yatayda gelişmiş plana dikey doğrultuda, yan odalara eklenerek L biçiminde ve bahçe boyutu dikkate alınarak kullanılmaya başladı.

Sokakla ev arasında geçiş mekanı olarak kullanılan ön bahçe yaşamla daha bağlantılı, arka bahçe ise bir servis mekanı özelliğine sahipti.

Günümüz: İngiliz dönemiyle birlikte adada kullanılmaya başlayan, kuzey (soğuk) iklim bölgelerinde yaygın ve kullanışlı olan kompakt ve mekanları koridorla birbirine bağlayan plan tipi geleneksel tarzın yerini almıştır.

Günlük hayatta kadının hala gününün büyük bir bölümünü geçirdiği mutfaklar ise geleneksel giriş odalarını hatırlatan geniş ve rahat kullanıma uygun olduğu görülür. Değişen ve gelişen teknoloji doğrultusunda yaşam için vazgeçilmez ihtiyaç kabul edilen her türlü ekipmana bu mekanlarda yer verilmektedir.

5.6.5. Çalışma Ve Ticaret

Geleneksel: Hayatını tamamen topraktan sağlayan insanlar yaşama mekanlarını şekillendirirken bu yöndeki ihtiyaçlara cevap verecek mekanlara barınma ve yaşama mekanı kadar önem vermekteydiler. Bu da her konut mekanında günlük yaşam ihtiyacı mekanlar yanında ihtiyaca göre ürünün depolanacağı, hayvanların barınacağı mekanlar da bulunması anlamına gelmekteydi. Hiçbir zaman konut sadece barınma amaçlı oluşturulmamış, yaşamın vazgeçilmez bir parçası olan toprakla, tarımla yani çalışmayla, geçim kaynağıyla bağlantılı bir anlayış benimsenmiş ve uygulanmıştı.

Günümüz: Toprağa bağlı yaşamın kapasitesinin insan yoğunluğunu kaldıramaması, beklenen yaşam standartlarını sağlayacak ekonomik getirinin yeterli olmaması veya köyün aranan yaşam şekline cevap vermemesi gibi birçok sebepten dolayı kırsal yerleşimlerde yoğun bir değişim söz konusudur. Bu değişim tarım ve hayvancılığın günümüzdeki şeklini devam ettirmek; köyde yaşayıp kentlerden birinde herhangi bir meslekte çalışmak veya hayatını köy dışında sürdürme kararı alıp göç etme gibi

seçenekleri doğurmuştur. Bu göçler iç ve dış göçler olarak gerçekleşmektedir. Kaleburnu örneğinde her iki göç şeklinin de belirgin ifadeleri mevcuttur.

Genç nesillerden köyde yaşamaya devam edenlerin, değişen değerlerden kaynaklanan ve biraz da moda olanı benimseme yönündeki uygulamaları tercih ettikleri görölmektedir. Topraktan sağlanan geçim ihtiyaçlarıyla birlikte gelişen konut mekanından uzak konfora yönelik yaşama mekanları tercihte öncelik kazanmıştır.

5.7. Sosyo-Ekonomik Faktörler

Ekonomi ve politikayı içeren bu etken aslında konut şekillenmesinde en etkili faktörlerden biri olarak her zaman karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel yaşamda geçimini kıt kanaat sağlayan insanların konut mekanında ekonomik sınırlamanın getirisi olarak birincil amaç işlevsellik yer almaktaydı. Hatta bu kaygının ötesinde bir arayış içine girilmediği çok açıktır. Ekonomik durumu iyi olan ailelerin konutlarındaki farklılık mekanın büyüklüğünün artmasından öteye gitmemekteydi.

Günümüzde de yine kırsal yerleşimlerde yaşayan nüfusun genelde sınırlı ekonomik güce sahip olduğu söylenebilir. Fakat Kaleburnu örneğinde görünüm bu durumdan farklı bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Yurt dışında yaşayan köy halkının köyüne yaptırdığı villa tipi lüks konutlarla, dıştan bakıldığında aldatıcı bir görünüm sergilenmektedir.

6. SONUÇ

Mekan, kullanımı sırasında değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden şekillenen bir özelliğe sahiptir. Hızlı teknolojik gelişmeler insan hayatını ve bunun paralelinde yaşama mekanları olan konutları doğrudan etkilemektedir. Özellikle Endüstri Devrimi sonrasında yaşanan büyük değişim konut mekanlarını etkilemiş ve değişime sebep olmuştur.

Tez çalışması kapsamında Kıbrıs Karpaz Bölgesindeki özgün karaktere sahip Kaleburnu Köyü'nde insan-çevre ilişkilerinin , konut mekanının ve yakın çevresinin değişiminin saptanmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada yöresel özelliklere sahip fakat günümüzde uygulanmadığı için de tarihi değere sahip konutlar geleneksel adı altında ele alınmıştır. Ortalama 50-60 yıllık bir uygulama geçmişiyse hala uygulanan tarz da çağdaş adı altında irdelenmiştir.

Uygulama çalışması kapsamında Kaleburnu Köyü'nün mevcut tarihi dokusunu içeren bir alan seçilmiştir. Bu alandaki geleneksel ve çağdaş konutlar, oluşumlarındaki mevcut ortam ve son durumları açısından bir analiz çalışması yapılmış ve mevcut durum ortaya konmuştur.

İnsan bulunduğu çevre içinde gereksinimlerini karşılama doğrultusunda davranışlarda bulunmaktadır. Davranış ne tam olarak fiziksel çevre tarafından belirlenir ne de onun mekansal bağlamı olmadan var olur.

Davranışın oluşma sürecinde insan algılama yoluyla enformasyon alır, kavrama ile bunları değerlendirir ve mekansal davranışla da tepkilerde bulunur. Bir çok faktörün etkisiyle şekillenen davranışlarda etkilerin farklılaşması davranışlardaki farklılıklarla sonuçlanır. Bu farklılıklar bir topluluğun zaman içinde şartlarda meydana gelen değişiminin sonuçları olabilir. Örneğin uygulama çalışması kapsamında incelenen konut örneklerinde zamanla değişen siyasi, sosyo-ekonomik, kültürel ve teknolojik şartlar insan-çevre ilişkileri boyutunda çok hızlı değişimlere sebep olmuştur. Farklı sosyal sistemler içinde yaşayan insanlar arasında da davranış farklılıkları bulunmaktadır. Örneğin Japon ve Avrupalı Kültürleri karşılaştırdığımız zaman apayrı

boyutlarda oldukları söylenebilir. Bu iki kültürden iki insan aynı ortamı paylaşıyor olsalar bile davranışları gerçekleştirme şekilleri birbirinden çok farklı olur.

Konutun oluşum sürecinde çevresel ve sosyo-ekonomik faktörler, kültür bileşenleri ve bina formu arasında dönüşümsel bir ilişki bulunmaktadır. İnsan gereksinimleri doğrultusunda mekanı şekillendirir ve mekanın kişi üstünde oluşturduğu psikolojik etkiler doğrultusunda yeni gereksinimler ve davranışlar oluşur. Bina formunu insan ve fiziksel çevre arasındaki etkileşim olarak tanımlayan Rapoport, yapı çevresinin de insan-çevre etkileşiminin sonucu olduğunu vurgulamaktadır.

Kültür, konut formunun etkin belirleyicilerindendir. Rapoport bu belirleyicileri kültürün öz elemanları olarak belirterek bu elemanların konut formundaki etkilerini farklı örnekler üzerinde tartışmıştır. Tez kapsamımda bu elemanlardan dini inançlar; aile strüktürü, akrabalık norm ve kuralları; çevresel imgeler; çalışma ve ticaret elemanları ele alınarak incelenen örnekler üzerinde saptamalar yapılmıştır. Bazı kültürel elemanlar gelenekselden günümüze uyarlanarak uygulanmaya devam etse de bazıları tamamen değişmiştir.

Dini etki geleneksel konutta en başta mahremiyet anlayışı ile şekillenen yüksek duvarlarla çevrili içe dönük bir yaşam olarak görülse de günümüzde bu özelliğin tam tersi bir uygulama mevcuttur. Kırsal yaşama cevap verecek şekilde geçim kaynaklarıyla yaşama mekanının birarada düşünülmesiyle oluşturulan konutlar yerine sadece konfora yönelik ihtiyaçları karşılayan konutlar yaygındır. Gelenekselin değişen yanları yanında günümüzde sadece uygulanma şekli veya görünümü değişmiş, içerik olarak sürekliliğini koruyan kültürel elemanlardan da söz edilebilir. Geniş aile kavramı ve sıkı akrabalık ilişkileri günümüzde de devam etmektedir. Sadece geçmişte köy birimi içinde veya yakın köylere kadar uzanabilen bir etken iken günümüzde adanın her yanında ve hatta yurt dışında yaşayan birçok insan ulaşım ve iletişim teknolojilerini kullanarak ailesinden kopmamakta, bu geleneği yaşatmaktadır. Değişmeyen bir diğer gelenek ise kadınların ve erkeklerin sosyalleşme olarak sürdürdükleri kahve içmek için biraraya gelme toplantılarıdır.

Neolitik devirden başlayarak Kıbrıs adasına uğrayan topluluklar gerek maddi gerekse manevi miraslarıyla bugünkü Kıbrıs kültürüne kendilerinden birşeyler katmışlar ve hatta çok zengin bir Akdeniz ada kültürü oluşturmuşlardır. Her uygarlık önceki kültürlerin uygun yanlarını kullanarak ve yeni birşeyler katarak bir sonrakine kadar taşımış kuşaklar boyu süren bu aktarım günümüzde 26 yıldır kaderlerini ayırmış Kıbrıslı Türk ve Rumların ortak kültürü olarak anılmaya başlamıştır. Mevcut

ayrılıklara karşın 1974'e kadar aynı toprakları paylaşan ve İngiliz döneminde kader birliği yaparak ortak Cumhuriyet kuran bu iki toplum için ortak -kültür deyimini kullanmak yanlış olmaz.

Küçük bir ada olmasının yanında iklim ve topografyadaki çeşitlenmeler tarımsal aktiviteleri çeşitli kılmıştır. Dolayısıyla de kırsal yerleşimlerin ve konutların yapılanması, kullanılan malzemelerin yöresel özelliklerinde farklılıklar bulunmaktadır. Geleneksel konut inşaatında kullanılan malzemeler yerleşimin bulunduğu bölgedeki yerel kaynaklardan alınmıştır. Sonuç olarak da yapı ve çevresi ile doğanın renkleri uyum içindedir. Kırsal yerleşimler kentlere göre kendi içinde durağan süreklilik gösteren bir yapıya sahipti. Güçlü sosyal ilişkiler ve sade yaşam tarzının simgesi olan, yüzyıllardan beridir de benzer özelliklere sahip konutlar bu sürekliliğin en değişmez elemanlarıdır.

İnsan ihtiyaçlarını karşılarken çevresiyle etkileşim içindedir ve karşılıklı etkileşim devam ettikçe de yeni ihtiyaçlar, arayışlar ortaya çıkar. Bu arayışlar insan hayatını değiştirerek devam ettiren bir süreçtir. Endüstri devrimiyle konut mekanından çalışma mekanlarına kadar her alanda yaşanan gelişmeler yüzyıllardır devam eden yaşam ritmini çok değiştirmiştir.

Dünyada endüstri devriminden sonra yaşanan hızlı gelişime bağlı değişim, 1930'lu yıllardan başlayarak Kıbrıs'ı da etkilemiştir. Hayatın her alanına giren teknoloji ve makineleşmenin doğal bir sonucu olarak bazı değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Fakat Kıbrıs kırsal yerleşim örneklerinde rastlanan farklılaşma, beklenenin biraz ötesinde moda olanı sorgulamadan özümsemeden benimseme durumudur. Daha iyi yaşam koşulları arayışı olarak kabul edilebilecek bu sürecin daha bilinçli yaşanması söz konusu olsaydı, geleneksel tarzın yüzyıllardır taşıdığı bazı evrensel çözümler gözardı edilmeden yeni teknolojilerle birleştirilebilirdi.

Alan çalışması sınırları içinde incelenen geleneksel konutlar doğrultusunda değişimin kaçınılmaz olduğu fakat değişime sebep olan etkilerin büyüklüğüne göre de hızlı veya yavaş olabildiği görülmüştür. Kaleburnu köyünde geleneksel konutların durumu hakkında, kullanıcı verileri değerlendirilerek yapılan saptamalar aşağıdaki gibidir:

- Bir kısım konutlar kullanıcıları tarafından tamamen terk edilmiş ve harap durumdadır.

- Bir kısım konutlarda 1 veya 2 kişilik yaşlı ailelerin yaşadığı ve konutun özgün özelliklerinde pek değişiklik yapılmadan fakat bakımsız bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.
- Diğer bir kısım ise teknolojik ve diğer tüm gelişmelere ayak uydurma düşüncesiyle ekler ve değişiklikler sonucunda geleneksel özelliğinin değiştiği yeni bir görünüm içinde olduğudur.

Bu doğrultuda bir konutta yaşam devam ediyorsa değişimin kaçınılmaz olduğu sonucuna varılabilir. Ancak kullanıcıları, o konut inşa edildikten sonra hep aynı şekilde yaşıyor ve hiçbir teknolojik gelişmeyi takip etmiyorsa tamamen aynı şekilde kalabilir. Yaşam devam ettikçe de değişen ve gelişen ihtiyaçlarını karşılamak insanoğlunun en büyük çabalarından biri olduğu için değişim her zaman varolmuştur. Kullanıcıları tarafından terk edilen konutlar ise ya bulunduğu sosyal çevre itibarıyla ya da öznel olarak konutun kullanıcısının ihtiyaçlarına cevap vermemesinden kaynaklanmaktadır.

Akdeniz mimarisinin en iyi örneklerinden sayılabilen Karpaz Bölgesi yerleşimleri, iklimsel, topografik çözümler ve yalın işlevsel formlarla bezenmiş dantel gibidir. Günümüzde birçok mimarın dikkatini çeken ve tasarımlarda referanslar alınan Rudofsky'nin (1964) deyimiyle "mimarsız mimari"nin Kıbrıs'ta da çok geç olmadan gereken düzeyde anlaşılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

AIELLO, J.R., THOMPSON, D. E., 1980, Personal Space, Crowding And Spatial Behavior In A Cultural Context, **ALTMAN, I., RAPOPORT, A., WOHLWILL, J.F.** (derleyenler), Human Behavior And Environment, Vol. 4, New York: Plenum.

ALTMAN, I., 1975, Environment And Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory And Crowding, Monterey, Calif: Brooks/Cole.

ALTMAN, I., 1976, Some Perspectives On The Study Of Man-Environment Phenomena, **PROHANSKY, H.M., ITTELSON, W.H., RIVLIN, L.G.,** Environmental Psychology - People And Their Physical Settings (second edition), Holt, Rinehartand Winston.

ALTMAN, I., RAPOPORT, A., WOHLWILL, J.F., 1980, Human Behaviour And Environment, Environment And Culture, Plenum Press, New York And London.

ALTMAN, I., WERNER, C.M., 1985, Home Environments, Plenum Press, New York And London.

AN, A., 1998, Bromley'in Etnos Ve Etno-Sosyal Organizmalar Üzerine Görüşleri, I, II, III ve IV Halk Bilimi Sempozyumlarına Sunulan Bildiriler, K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

ANIL, E., ve diğ., 1988, Halk Yapı Sanatı, Halkbilimi Dergisi, Sayı 1.

ATEŞİN, H., 1997, Gelenek ve Modernizm Kısacasında İnsan ve İnşa Edilmiş Çevre, Halk Bilimi Sempozyumları II, K.K.T.C. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor Bakanlığı Yayınları, 43. Kitap.

ATROSHENKO, V.I., GRUNDY, M., 1991, Mediterranean Vernacular, A Vanishing Architectural Tradition, Rizolli, New York.

BERGİL, M.S., 1997, Doğu Akdenizde Bir Uygarlık Gemisi, Galeri Kültür Yayınları.

BERRY, J. W., 1980, Cultural Ecology And Individual Behavior, Human Behavior And Environment, Plenum Press, New York And London.

BRAUDEL, F., 1990, Akdeniz Ve Akdeniz Dünyası, Eren Yayınları, II. Cilt.

ÇAHANTİMUR, A.I., 1997, Kültür Ve Mekan Etkileşimi Kapsamında Konut Ve Yakın Çevresi İlişkilerine Diyalektik Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

CÜCELOĞLU, D., 1996, İnsan Ve Davranışı, Remzi Kitabevi, İstanbul.

D.P.Ö., 1999, Devlet Planlama Örgütü Arşivinden.

DEVİREN, S., 1996, Kıyı Mekanı Ve Kıyıda Kent Mimarisi Ada Ve Magosa Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

DİNÇYÜREK, Ö., 1997, The Adobe Houses Of Mesaoria Region In Cyprus, Yüksek Lisans Tezi, D.A.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mağusa.

FEDAİ, H., 1998, Kıbrıs Türklerinin Kültürel İlişkilerinin Tarihi, Kıbrıs Araştırmaları Derneği, Vol 4.

FERİDUN, F.K., 1998, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Demografik Yapısı, Kıbrıs Araştırmaları Dergisi, sayı 1, cilt 4.

FİDE, E., 1998, KKTC'nin Maden Kaynakları.

FİKRETOĞLU, O., 1990, Toplumsal Psikoloji Perspektifinde Kültür Ve Kültür Değerleri, K.K.T.C. Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

GANS, H., 1968, People And Plans: Essays On Urban Problems And Solutions, Basic Books, New York.

GÜR, Ş.Ö., 1996, Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon.

GÜRDALLI, H., 1996, Kıbrıs Lefkoşa'da Selimiye Bölgesinde Kentsel Mimari Öğelerin Oluşumunda Tarihsel Ve Coğrafi Etmenler, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi.

GÜRKAN, H., 1996, Kıbrıs Tarihinden Sayfalar, Galeri Kültür Yayınları, Repa Ltd., Lefkoşa.

GÜRSOY, C., 1971, Coğrafya Bakımından Kıbrıs Ve Türkiye, Milletlerarası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi Türk Heyeti Birliği, Ankara.

GÜVENÇ, B., 1973, İnsan Ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul.

HAKERİ, B., H., 1993, Başlangıcından 1878'e Dek Kıbrıs Tarihi, K.K.T.C. Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı Yayınları, Kültür Dizisi, 28. Kitap.

HALKBİLİMİ DERGİSİ, 1995, (Kapak Sayfası) Halk Sanatları Derneği Yayını, Sayı 1-2.

HANWORTH, R., 1986, The Heritage Of North Cyprus, Tezel Offset And Printing Co. Ltd..

HUNT, D., 1994, Footprints In Cyprus, Trigraph, London.

İMAMOĞLU, O., Ocak 1992, Psikolojik Açıdan İnsan Ve Çevre İlişkileri, Ruşen Keleş (Derleyen), İnsan Çevre Toplum, İmge Kitabevi Yayınları.

İNAN, C., 1996, Kamusal Çevrelerde İnsan-Çevre-Davranış Etkileşim Sistemi: Bir Alan Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

JEFFERY, G., 1983, Historic Monuments Of Cyprus.

K.T.K.A.K., 1999, Kıbrıs Türk Kültürü Araştırma Kulübü Arşivi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mağusa.

KÖY MUHTARI, 1999, Kişisel Görüşme.

LANG, J., 1987, Creating Architectural Theory, The Role Of The Behavioral Sciences In Environmental Design, Van Nostrand Reinhold.

LAWRENCE, R.J., 1987, Housing Dwellings And Homes, Design Theory Research And Practice, John Wiley And Sons.

ÖZATENÇ, İ.E., 1996, Kıbrıs Coğrafyası, Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı Yayını, Lefkoşa.

ÖZEL, A., 1999, Kişisel Görüşme.

ÖZSOY, A., 1983, Gecekondu Biçimlenme Süreci Ve Etkilerinin Analizi, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.

PROHANSKY, H.M., ve diğ., 1976, Freedom Of Choice And Behavior In Physical Setting, Environmental Psychology- People And Their Physical Seetings, Holt, Rinehartand Winston.

PROSHANSKY, H.M., ITTELSON, W.H., RIVLIN,C.G., 1976, Environmental Psychology- People And Their Physical Seetings, Holt, Rinehartand Winston.

RAPOPORT, A., 1969, House Form And Culture, Englewood Cliffs, N.J., Prentice Hall.

RAPOPORT, A., 1977, Human Aspects Of Urban Form, Oxford, England: Pregamon Press.

RAPOPORT, A., 1980, Cross-Cultural Aspects Of Environmental Design, **ALTMAN, I., RAPOPORT, A., WOHLWILL,J.F.** (derleyenler), Human Behavior And Environment, Vol. 4, New York: Plenum.

RAPOPORT, A., 1990, The Meaning Of The Built Environment, The University Of Arizona Press.

RUDOFSKY, B., 1964, Architecture Without Architects, Academy Editions, London.

ŞIK, R., 1986, Eski Sütlüce Evleri, Halkbilimi Dergisi 41, Sayı 31/32.

- SOMMER, R.**, 1969, Personal Space, Prentice Hall, New Jersey.
- SÖZEN, M.**, 1999, Türk Sanatı Ders Notları, Mimarlık Fakültesi, İ.T.Ü..
- TARİH VAKFI**, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut Ve Yerleşme, Habitat II.
- TOZAN, A.**, 1998, Tipolojik Çözümleme Teknikleri Dönem Araştırması, Mimarlık Fakültesi, İ.T.Ü., İstanbul.
- TURAN, M., STEA, D.**, 1993, Production On Built Environment In Two Cultures, Ispwich, Suffolk, Great Britain.
- TURGUT, H.**, 1990, Kültür Davranış Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- UNCHR**, 1996, (Türk Ve Rum Mimarların Ortak Çalışması), Twelve Traditional Houses.
- ÜNLÜ, A.**, 1986, Geleneksel Çevrelerde Tasarım Verilerinin Saptanması İçin Bir Model, Doktora Tezi, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- ÜNLÜ, A.**, 1998, Çevresel Tasarımda İlk Kavramlar, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- WRIGHT, G.R.H.**, 1992, Ancient Buildings In Cyprus, Netherlands.
- YILDIZ, N.**, 1997, History Of Cypriot Civilizations, Ders Notları, Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- YÜCEL, Z.**, 1991, Kıbrıs Konut Mimarisinde 19. Yüzyıldan Bugüne Kemer Ögesinin Fiziki Planlama ve Yaşantı İçerisindeki Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Y.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- YÜREKLİ, H.**, 1980, İnsan Davranışları Ve Çevre İlişkilerine Bağlı Olarak Çevrenin Korunması Ve Geliştirilmesi İçin Bir Metod Önerisi, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- ZEISEL, J.**, 1984, Inquiry By Design: Tools For Environment-Behavior Research, Cambridge University Press.

ÖZGEÇMİŞ

Asu TOZAN, 31 Ağustos 1974 tarihinde Kıbrıs'ta doğdu. Ortaokul öğrenimini Mehmetçik Ortaokul'unda, Lise öğrenimini Gazimağusa Canbulat Lisesi'nde tamamladı. Doğu Akdeniz Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden, Haziran 1997 yılında mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Bina Bilgisi Programında Yüksek Lisans eğitimine başladı.

